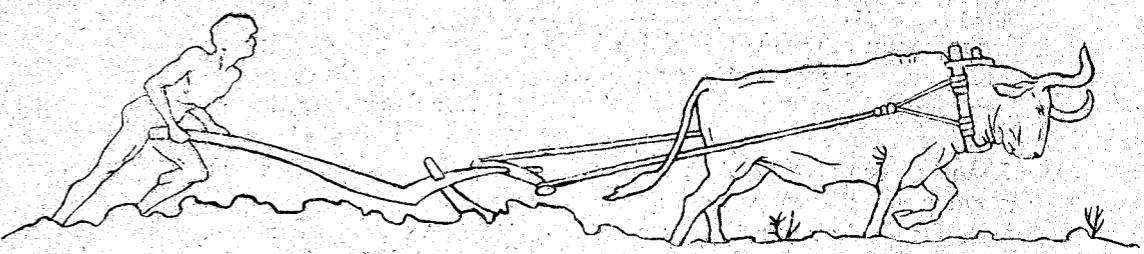

A. ΛΑΙΟΣ

ΠΑΝΔΩΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ 4 15
ΜΑΡΤΙΟΥ 1906

ΜΑΤΙΑ ΠΟΥ ΕΙΔΑΝΕ

*ΝΩΕ γέρος χωρικός
ΒΡΟΥΝΟΣ | παιδιά του
ΓΑΣΠΑΡ
ΝΟΡΑ γυναῖκα του
ΔΥΟ ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΕΣ
ΕΝΑΣ ΝΕΚΡΟΘΑΠΤΗΣ
Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ
ΜΙΑ ΦΩΝΗ μέσα από τους ἄγρους.*

Η σκηνή είς τὴν Φλαμανδίαν τὴν Μεγάλην Παρασκευήν, σ' ἔνα χωρικὸ σπίτι. Εἰς τὸ βάθος, στὸν τοίχον, εἶνε κρεμασμένος ἔνας Χριστός. Στὸ ξύλο τοῦ Σταυροῦ κρέμεται ἔνα λισγάρι μὲ σιδερένια δόντια. Ἐνα παράθυρον ἀπὸ τὸ διποίον φαινονται οἱ ἄγροι. Θύρα δίτλα στὸ παράθυρον. Ἐνα ὁρολόγιο κρεμαστό. Ἄξω ἡ ἡμέρα εἶναι μελαγχολικὴ καὶ βασιά. Βαθειὰ σιωπή.

ΝΩΕ (καθήμενος κοντά στὴ γωνιὰ μὲ τὰ παιδιά του)

Νόρα... Νὰ μὴν πλάγιασε; Νόρα...

ΝΟΡΑ (στέκεται κοντά στὸν Σταυρό). — Είμαι κοντά στὸν Χριστὸ καὶ σιᾶσθαι τὰ κεριά γιὰ νὰ νανιαὶ ἔτοιμα νὰ τὶ ἀνάψωμε ἀμά σημάνη ἡ ὥρα.

ΝΩΕ. — Εσκοτείνιασε, δὲν σὲ βλέπω, δὲν ἡμιπορεῖ νὰ διακρίνῃ πιὰ κανεὶς τίποτε. Νομίζεις πῶς μιὰ σκιὰ ἀπλώνεται ἐπάνω στοὺς ἀνθρώπους.

ΝΟΡΑ. — Κάτω στὴν παράγκα τὸ φῶς ἀνάβει ἀπὸ τὸ πρωΐ. Δὲν μποροῦσε νὰ διακρίνῃ κανεὶς τὴν δεκάρα ἀπὸ τὸ τάλληρο. Καὶ μολαταῦτα δὲν κόσμιος πηγανοέρχονταν, καὶ ἡ γυναῖκα τοῦ μπακάλη δὲν τὰ ἔχασε οὔτε μιὰ στιγμή.

ΝΩΕ. — Καὶ ὅλοι ἥρχοντο γιὰ κεριά, ἔ, Νόρα; Καὶ ἡ ἡμέρα ἡ σημερινή, ἀλήθεια, γιὰ τοὺς μπακάληδες.

ΝΟΡΑ. — Εμπαιναν, ἔβαζαν τὸν παρὰ τους στὸν πάγκο ἐπάνω καὶ δὲν ἔλεγαν τίποτε. Καὶ

τί πρόσωπα χλωμὰ καὶ ἀρρωστιάρικα! Ἡταν ἐκεὶ ἄνθρωποι ποὺ δὲν ἔφαγαν μέρες ὀλόκληρες γιὰ νὰ ἔξοικον ομήσουν τὸ ποσδόν ἔκεινο.

ΝΩΕ. — Μὰ καὶ σύ, Νόρα... Μόλις σερνόσουνα στὰ πόδια σου πρὸ δὲλγον, εὐλογημένη.

ΝΟΡΑ. — Ο σκοπὸς εἶναι νὰ καταφέρῃ κανεὶς δ, τι τοῦ ἐπιβάλλεται νὰ τὸ κάμῃ. Καὶ δόξα τῷ Θεῷ τὸ καταφέραμε. Ἐχομε πέντε κεριά, εἶναι μετρημένα, ἔνα γιὰ κάθε πληγή, καὶ ξυγμῖσυν μιὰ λίτρα. Ὁ Θεὸς δὲν κάμνει διάκρισι ἀπὸ τὸ κεράκι τοῦ φτωχοῦ καὶ τῆς ὅμορφες λαμπάδες τῶν πλουσίων. Ἀν θέλετε ὅμως πάλιν, μποροῦμε ν' ἀνάψωμε καὶ τὸ κεφάλη τῆς φτωχῆς μας Λένας. Μόλις είχε καῇ τὸ μισὸ δταν τὴν κατέβασαν στὸν τάφο.

ΝΩΕ. — Οχι, Νόρα, ἀντὸ πρέπει νὰ τὸ φυλάξωμε. Υπάρχει πάντοτε ἔνας ποὺ βρίσκεται στὸν δρόμο τοῦ θανάτου. Πρέπει δλο νὰ τὸν περιμένωμε. Καὶ μηπως μποροῦμε νὰ κάμωμε τίποτε ἄλλο;

ΝΟΡΑ. — Αντὸ εἶναι τὸ γραφτό μας, δλο νὰ περιμένωμε. Καὶ δταν ἡ φτωχή μας Λένα καίστανε στοὺς πυρετούς, καὶ τότε πάλιν δὲν τὸν μας ἔλεγε νὰ περιμένωμε. Περιμένωμε, περιμέναμε ὡς ποὺ ἐπιτέλους πάει.

ΝΩΕ. — Ο Χριστὸς ἀναστήθηκε, Νόρα. Καὶ μεσ' τὴ δυστυχία μας πρέπει νάχωμε τὴ δύναμι νὰ τὸ ἀναλογιζώμεθα αὐτό.

ΝΟΡΑ. — Θάψαμε καὶ τὴ φτωχή μας Λένα μέσα στὸ ἀσπρό πουκαμισά της, ἀλλὰ δὲν ἀναστήθηκε, δυστυχισμένη.

ΝΩΕ. — Μὴ λές τέτοια λόγια, Νόρα... Η Λένα μας ἦταν ἀμαρτωλή. Ἐκείνη ἀναστήθηκε στὸν Οὐρανό... καὶ τώρα εύρισκεται ἔκει

επάνω μὲ φτερά, Νόρα, μὲ φτερά. "Ολοι οι ἄνθρωποι ἀναστήνονται στὸν Οὐρανό. Καὶ διὰ νὰ γίνεται αὐτό, κάποιος ἔπειτε νὰ θυσιασθῇ γιὰ τοὺς ἄλλους.

NOPA. — "Αλήθεια, αὐτὰ ποῦ λέσ τώρα, τὰ εἶχα σκεφθῆ πολλὲς φορές. Ξυπνοῦσα κάποτε τὴν νύκτα τρομαγμένη καὶ ἔλεγα μὲ τὸν νοῦ μου « 'Ισως ή Λένα μας ἀπέθανε γιὰ νὰ ἔξαγοράσῃ τὰς ἀμαρτίες τῶν γονέων της, τὰ δικά σου, τὰ δικά μου καὶ δλων ποῦ βρίσκονται μέσα σ' αὐτὸ τὸ σπίτι ». Καὶ ἔπειτα δὲν εἶχα πιὰ ὅρεξη νὰ ξανακοιμηθῶ.

NQE. — "Ολα αὐτὰ εἶναι μυστήριο, ποῦ δὲν θὰ ξεδιαλύσωμε ποτές. "Εξαφνα ἔνας δάκτυλος μᾶς προσκαλεῖ, τρέχομε, καὶ δὲν μᾶς μένει καιρὸς νὰ ποῦμε τίποτε καὶ στοὺς ἄλλους. (Μικρὴ σιωπὴ) Δὲν σᾶς φαίνεται πῶς κάποιος ἔρχεται ἀπὸ τοὺς ἀγρούς, παιδιά μου;

GASPAR. — Δὲν ἀκοῦμε τίποτε.

NQE. — "Εσεῖς πάντα, οὔτε βλέπετε, οὔτε ἀκούετε τίποτε. Καὶ μολαταῦτα σᾶς λέγω πῶς κάποιος ἔρχεται.

NOPA. — "Ω, νᾶναι ἀράγε ἀπὸ τώρα δὲν νεκροδάπτης;

NQE. — "Εμένα μοῦ φαίνεται πῶς θᾶναι μᾶλλον δὲ βισκός ποῦ κατεβαίνει μὲ τὸ κοπάδι του.

GASPAR. (πλησιάζων εἰς τὸ παράθυρον). — Οὔτε νεκροδάπτης, οὔτε βισκός φαίνεται πουνθενά. "Ο γείτονάς μας σκάφτει τὸ χωράφι του.

BROUNOS. (μὲ θυμόν). — Σήμερα δὲν ἔχει κανεὶς τὸ δικαίωμα ν' ὅγγιζῃ τὴν γῆ. "Ετσι εἶναι η συνήθεια τὴν ήμέρα ποῦ κατεβαίνει στὸν τάφο δὲ Χριστός...

NOPA. . . . — Σήμερα τὸ ἀρότρο πληγώνει τὰ ἄγια κόκκαλα του.

NQE. — Μεγάλο μυστήριο κι' αὐτό. Κάτι τι ποῦ δὲ μπροστὲς νὰ τὸ ἐννοήσωμε, ἀλλ' εἴμαστε ἀναγκασμένοι νὰ τὸ πιστεύσωμε. Κάθε σβῶλος γῆς εἶναι καὶ ἔνα κομμάτι ἀπὸ τὸ ἄγιο σῶμα τοῦ Χριστοῦ ποῦ βρίσκεται στὸν τάφο. "Αλλὰ περιμένετε, περιμένετε . . . Η ὁδα δὲν ἔφθασε ἀκόμα. Ξεύρετε πολὺ καλὰ πῶς πρέπει πρῶτα νὰ καρφωθῇ στὸν Σταυρὸ καὶ ὕστερα . . . Τότε μάλιστα, δὲν ἀκούσετε πάλιν νὰ σκάφουν τὸ χῶμα, μπορεῖτε . . .

BROUNOS. — "Εννοια σου, πατέρα, καὶ δὲν θὰ ξαναρχίσῃ.

NQE. — "Οχι, ὅχι βία, παιδιά μου. Ποτὲ δὲν πρέπει νὰ μεταχειρισθῆτε τέτοιον τρόπο. "Αν ἥθελε δὲ Χριστός, δὲν εἶχε παρὰ νὰ σηκωσῃ τὸ δαχτυλάκι του, καὶ δὲν θὰ ἀπέθησκε. Καὶ δύμως δὲν τὸ ἔκαμε . . . Σκεφθῆτε το καλὰ αὐτό·

'Απέθανε ἐπάνω στὸ Σταυρό, ἀπαρόλλακτα σὲν νᾶταν ἔνας ἀπὸ μᾶς.

NOPA. — "Εκλινε τὸ κεφάλι του, ἔβγαλε μιὰ φωνή . . . καὶ ἀπέθανε.

NQE. — Καὶ ἀπὸ θνήσκει κάθε χρόνο, Νόρα. "Ακόμη δὲν κατόρθωσε νὰ ἔξαγοράσῃ τὰς ἀμαρτήματα μας.

GASPAR. — Αὐτὰ εἶναι παραμύθια. "Ανθρώποι σὰν κι' ἔσας μόνον εἶναι ἵκανοι νὰ τὰ πιστεύουν ἀκόμη. Αὐτὰ εἶναι καλὰ γιὰ τοὺς χωριάτες. "Οταν καθόμουν ἔκει κάτω στὴν Ταβέρνα, κάποτες ἥρχετο ἔνας ἄνθρωπος μὲ μιὰ μεγάλη γενειάδα καὶ τὴς τοέπες του γεμάτες ἐφημερίδες. "Επρεπε αὐτὸν νὰ ἀκούσετε τί ἔλεγε γι' αὐτὲς τὲς ἴστορίες. "Ητο νὰ ξεκαρδίζεται κανεὶς στὰ γέλια.

NOPA. — Μιὰ φορὰ μοῦ φαίνονταν κι' ἔμενα ἔτσι, πῶς ή Λένα μας ἀπέθησκε κάθε μέρα, τὴν ἴδια ὥρα. "Εβαζε τὸ κεφαλάκι της ἔτσι δὰ καὶ ἔκλεινε ἔπειτα τὰ ματάκια της. Μὰ καὶ τότες βρέθηκαν ἄνθρωποι καὶ μοῦ ἔλεγαν τὰ ἴδια λόγια, πῶς ήμουνα μιὰ ἀπλὴ χωριάτισσα καὶ γελοῦσαν μαζί μου.

BROUNOS. — "Ο Γασπάρ ἔζησε στὴ χώρα κάτω. Καὶ εἶδε ἀνθρώπους νὰ γελοῦν καὶ νὰ χορεύουν δλόγυρα στὸ Σταυρό. "Άλλ' δὲ Χριστὸς ἀναστήνεται γιὰ νὰ ξαναποθάνῃ πάλιν. Αὐτὸ τὸ ξέρομε καὶ τὸ καταλαβαίνομε ἔμεις ποῦ εἴμαστε πάντα μέσα στὴ λύπη. Πατέρα, πότε θὰ ἔλθῃ δὲ καιρὸς ποῦ δὲν θὰ ἀποθάνῃ πιά;

NQE. — Μὴ φωνάζετε ἔτσι . . . Ή μέρα ποῦ εἶναι σήμερα, καλλίτερα νὰ μιλᾶμε σιγὰ δπως δταν κάνωμε τὴν προσευχὴ μας. Εἰς δὲ τὸ ἔλέχθη ἔκει ἐπάνω, πρέπει νὰ ὑποκύψωμε. "Επειτα δὲ Θεὸς εἶναι τόσο μακρού ἀπὸ μᾶς, ποῦ δσο καὶ δὲν φωνάζωμε, τὸ ἴδιο εἶναι δὲν θὰ μᾶς ἀκούσῃ. Είμαστε σὰν τὰ τυφλοπόντικα μέσα στὴ γῆ.

NOPA. — Ωμένα, τὸ γυμνό του σωματάκι. "Ολη χαρὰ ή μάνα του τὰ Χριστούγεννα μέσα στὴ φάτνη τῶν ἀλόγων τὸν κρατοῦσε στὰ γόνατά της. Καὶ ή μάνες δὲν ἔχουν ποτὲ αὐτὴ τὴν ἡλικία τῶν παιδιῶν των. Καὶ τώρα σὲ λίγο θὰ τὸν κατεβάσουν στὸ παγωμένο χῶμα. 'Αλοίμονον.

NQE. — Μὰ καὶ ή γῆ εἶναι γυμνή, Νόρα.

NOPA. — "Ω! Αὐτὴ μοῦ ἔφαγε τὴ μικρή μου Λένα.

BROUNOS. (πλησιάζει στὸ παράθυρο). — "Οπως τὸ βῶδι πάει μὲ τ' ἀρότρο, ἔτσι κι' ἔγω ταιριάζω μὲ τὸν θάνατο. Κυτάξετε, ἀκόμα δὲ Χριστὸς δὲν κατέβηκε στὸ χῶμα, καὶ τὰ κοράκια πλημμύρισαν τοὺς ἀγρούς.

NOPA. — Πώ! Πώ! χιλιάδες! Καὶ τί ἀγριες φωνὲς ποῦ βγάζουν.

BROUNOS. — Εἶναι μαζευμένα ἀπὸ χθὲς ἐκεῖ. Καὶ δὲν τὴ νύκτα νόμιμες πῶς κατέτωγαν τὸν ἥλιο μὲ τὰ ράμφη των.

NOPA. — "Ω! Ήσαν πάντοτε ἔκει, Βροῦνο. Φτερούγιζαν πάντα δλόγυρα στὸ δάσος. "Ησαν ἐπάνω στὸ δένδρο ἀκόμα, δταν ἥλιθαν νὰ κόψουν τὸν Σταυρό.

NQE. — "Ακοῦστε! 'Ακοῦστε! Ήθελα νὰ σῶς τὸ πῶ αὐτό. Πῶς δὲν ἔξετάζουμε ποτὲ καλὰ τὸν ἴδιον εἶντο μας. 'Εκεῖ μέσα βρίσκονται τὰ ἀληθινὰ κοράκια. Ναί, μάλιστα. Κυτάζουμε πολὺ ἔξω στοὺς ἀγρούς.

NOPA. — Καὶ δύμας ἀπ' ἔκει θὰ ἔλθῃ.

NQE. — Ποιός; δὲ βισκός, Νόρα;

NOPA. Δὲν ἥξενρω . . . 'Εκεῖνος ποῦ πρέπει νὰ ἔλθῃ.

NQE. — "Ω! "Ω! καὶ νὰ ἔχοτανε. Εἶναι τόσος καιρὸς ποῦ τὸν περιμένομε.

(Ἐδῶ μπαίνει ή πρώτη γειτόνισσα)

ΠΡΩΤΗ ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ. — Καλημέρα σας. 'Ανάφατε κι' δλας τὰ κεριά; 'Απὸ τὴ στιγμὴ ποῦ σταμάτησε ἀπόψε τὸ ρολόγι μας, ἔχασα τὴν ώρα. Καὶ δύμας θυμοῦμαι καλά. 'Αποβραδὺς τὸ εἶχα στὴσει. "Ο πετεινὸς δὲν εἶχε λαήσει ἀκόμη, κι' ἔκεινο εἶχε σταματήσει. "Ω, στὸν καιρὸ ποῦ ζοῦμε πολλὰ πράγματα περίεργα συμβαίνουν.

NOPA. — Σὲ μᾶς δλα εἶναι ἔτοιμα. Μὰ ἔχεις δίκαιο, εἶναι περιπτὸ νὰ ἀνάβωμε τὰ κεριὰ ποὺ τῆς ὥρας.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ. — Μικρὸ ἔξοδο καὶ μολαταῦτα κάθε δάκρυ του ποῦ στάζει, εἶναι ἀπὸ τὸν ἴδρωτα μας. "Ο Θεὸς θὰ μᾶς συγχωρήσῃ γιὰ τὸν λογαριασμὸ ποῦ κάνομε, εἴμαστε τόσο φτωχοί. "Επειτα εἶναι καὶ τὸ χαλάζι, καὶ χρονίες τῆς ἀφορίας καὶ ἀσθένειες. Τίποτε καλὸ δὲν μᾶς ἔρχεται σὲ μᾶς τοὺς δυ στυχισμένους.

NOPA. — Δὲν εἶναι μονάχα αὐτὰ αἰτία, γειτόνισσα. Αὐτὰ ἔτσι ήσαν πάντα καὶ ἔτσι θὰ εἶναι.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ. — "Ετσι τὰ ηδραν οἱ πατέρες μας καὶ ποὺ ἀπὸ αὐτὸνες οἱ παπούδες μας. Πόσος καιρός, Θεέ μου, νὰ εἶναι περασμένος ἀπὸ τότε! Τί φοβερὸ πρᾶγμα!

NQE. — "Ετσι θὰ πηγαίνουν τὰ πράγματα πάντα, γειτόνισσα, ἐνόσω δὲν ιδοῦμε μὲ τὰ μάτια μας.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ. — "Ισα ίσα δταν ἀκούει κανεὶς

νὰ μιλοῦνε ἔτσι, τότε δὰ εἶναι ποὺ δὲν καταλαβαίνει τίποτε. "Ολος δ κόσμος ἔχει μάτια, καὶ κανεὶς δὲν βλέπει ποτὲ τίποτε. Τὸ καλλίτερο εἶναι νὰ τὸ πάρη κανεὶς ἀπόφασι πῶς δὲν θὰ ίδῃ ποτὲ τίποτε, νὰ τελειώνῃ. "Ετσι μὲ τὴ σκέψη αὐτὴ πάντα στὸ μυαλό, δὲν μπορεῖ κανεὶς οὐδὲ στιγμὴ νὰ ζήσῃ ησυχος. Όριστε πάλι τώρα, λέγουν πῶς τὸ κρέας ἀκούβηνε ἀκόμα.

NOPA. — Αὐτὸ σὲ πείραξε. Μιὰ δεκάρα παραπάνω ἡ παρακάτω, μεγάλη δουλειὰ δὲν εἶναι. Έμας δὲν μᾶς πειράζει καθόλου γιατὶ τρεφόμενα μοναχὰ ἀπὸ τῆς πατάτες τοῦ χωραφιοῦ μας.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ. — "Αλήθεια, ξεύρετε ἔχομε ἀκόμη κάμποση ώρα νὰ περάσωμε. "Ενα φλυτζανάκι καφὲ κοντὰ στὴ φωτιά, μ' αὐτὴ τὴ παγωνιὰ ποῦ κάνει ἔξω, δὲν θὰ ἥταν ἀσχημα (μικρὴ σιωπὴ). "Άλλα βλέπω ἔσεις δὲν ἔχετε δρεξηὶ γιὰ συνομιλίες. 'Εγώ, ξεύρετε, δὲν μπορῶ ποτὲ νὰ μείνω σπίτι μου, δταν ξέρω δτι κάπου ἔνας νεκρὸς κείτεται. Γι' αὐτὸ σηκώθηκα καὶ σᾶς ήλθα.

NQE. — Τί λέγει αὐτή; "Ο Χριστὸς ἀκόμα δὲν ἀπέθανε.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ. — "Εννοια σας καὶ δὲν θὰ ἀργήσῃ.

NQE. — "Ακουσε, γειτόνισσα, έσον ποῦ ἔρχεσαι απ' ἔκει κάτω. Μήπως είδες τὸν βισκό νὰ κατεβαίνῃ ἀπὸ τὸν βρούνο;

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ. — "Ακουσα δρονιὰ νὰ βελάζουν, ἀλλὰ δὲν εἶδα πουθενὰ τὸν βισκό.

NQE. — Δὲν εἶδε, λέγει, τὸν βισκό. Πῶς τὸ ἔξηγετε σεῖς αὐτό! Δὲν κατέβηκε ἀκόμη; Δὲν θὰ κατέβη λοιπὸν ποτέ. "Ολο χειμῶνα θὰ ἔχωμε;

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ. — "Ακόμη τὸ χόρτο δὲν φύτρωσε περίσσιο στοὺς κάμπους.

NQE. — "Ετσι φαίνεται. Περιμένει νὰ φυτώσῃ τὸ χόρτο.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ. — Νὰ μὲ συχωρῶτε, μὰ νὰ σᾶς πῶ, ὑπάρχουν σπίτια πολὺ πιὸ εύθυμα ἀπὸ τὸ δικό σας. Γειά σας. Φεύγω. Μοῦ μένει ἀκόμη λίγος καιρὸς γιὰ χασομέρι.

NQE. — Ποῦ πηγαίνει; Γειτόνισσα! Γειτόνισσα! Ποῦ πᾶς;

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ. — Πάω νὰ ίδω στὸν δρόμο. "Ολο δὲν εἶναι κάποιος ποῦ ἔρχεται ἀπὸ ἔκει.

NQE. — 'Απὸ ποῦ; 'Απὸ ποῦ;

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ. — Νὰ ἀπ' ἔκει κάτω, ξεύρετε πολὺ καλά.

NOPA. — Στὸ καλό, καὶ κλ

δλοι είναι παγωμένοι μέσα σ' αύτό ,δ σπίτι.
(Φεύγει ή γειτόνισσα).

NΩΕ.—Ολοι έχουμε πυρετό. Είναι της ήλικίας αυτό. Άλλ' είναι καὶ ἡ παρουσία του θανάτου. Δὲν έμειναν καθόλου ξύλα, Γασπάρ;

ΓΑΣΠΑΡ.—Ξύλα; Έχει δλα τὰ κούτσουρα δὲν καῆκαν ἀκόμη.

(Ρέκνει ξύλα στή φωτιά).

NΩΕ.—Αυτά δὲν ἀρκοῦν νὰ μᾶς ζεστάνουν. Καλλίτερα δές προσευχηθοῦμε, ἔτσι δὲν θὰ καταλάβωμε τὸ κρόνο.

NΟΡΑ.—Δέξαι, Κύριε, τοὺς ἀναστεναγμοὺς ἥμῶν καὶ συγχώρησον τὰ ἀνομήματα ἥμῶν.

BΡΟΥΝΟΣ.—Οι ἄκανθες τῆς κεφαλῆς σου σπαράζουν τὸ σῶμα μας, Κύριε.

NΩΕ.—Δεῖξον ἥμιν, Κύριε, τὴν θείαν σου Ἀνάστασιν.

BΡΟΥΝΟΣ.—Γασπάρ, γιατί δὲν λέσ καὶ σὺ τίποτε; Εκείνος ποῦ δὲν πιστεύει εἰς τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ δὲν είναι ἀπὸ τὸ αἷμα μας.

ΓΑΣΠΑΡ.—Πρέπει δικαίως ἐπὶ τέλους νὰ παραδεχθῆτε, πῶς δ καθέλις είναι ἐλεύθερος νὰ ἔχῃ τὴν ἴδεαν του. Καὶ ἐγὼ είμαι ὅπως δ ἀνθρώπος ἐκεῖνος μὲ τὰ μεγάλα γένεια. Πρέπει νὰ ἴδω γιὰ νὰ πιστεύσω.

NΟΡΑ.—Καὶ δικαίως τὰ καρφιὰ ποῦ τὸν ἐκάρφωσαν εἶδαν ἀλλὰ δὲν ἐπίστευσαν. Άλλοιώτικα θὰ ἐπεφταν μόνα τους.

NΩΕ—ὅρθιος.—Ἐτσι, έχει δίκαιο. Πρέπει πρῶτα νὰ πιστεύῃ κανείς. Μόνον δ πιστεύων ἥμπορει καὶ νὰ ἴδῃ.

(Εἰσέρχεται καὶ ἡ δευτέρα γειτόνισσα).

B'. ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ.—Ἐγὼ είμαι, μὴν ἀνησυχήτε. Μπῆκα χωρὶς νά με πάρῃ μυρωδιὰ κανείς.

ΓΑΣΠΑΡ.—Ἄν είναι, ξεύρεις, γιὰ νὰ ζεσταθῆσαι, θὰ κάμης καλλίτερα νὰ πᾶς δίπλα στοῦ γείτονα.

NΟΡΑ.—Ἔχει δίκαιο. Εδῶ μέσα δλοι εἴμαστε φτωχοὶ ἀνθρώποι. Καὶ δλο τὸ κρόνο ποῦ κάμνει ἔξω, μαζεύμηκε ἔδω μέσα.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ.—Ἐρχόμονν νὰ ἴδω μὴ τυχὸν κανεὶς ἀπὸ σᾶς σκοπεύει νὰ πάῃ πρὸς τὸ μέρος τῆς ἐκκλησίας. Ξεύρετε βέβαια δτι σήμερα τὸν δικάζουνε καὶ στὰς τρεῖς θὰ τὸν σταυρώσουν.

NΟΡΑ. Μοῦ κάμνει κακὸ πλέον νὰ τὸ ἀκούω αὐτό. Εἰς τὰς τρεῖς! εἰς τὰς τρεῖς! Μὰ εῖσαι βέβαιη ποῦ θὰ είναι στὰς τρεῖς; (Παρατηρεῖ τὸ ὀρολόγι, καὶ ἔνας ἔνας τὴν μιμοῦνται)

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ.—Στὰς τρεῖς ὅπως πάντοτε. (Ο Βρούνος προχωρεῖ πρὸς τὸ ὀρολόγι καὶ τὸ σταματᾶ).

ΓΑΣΠΑΡ.—Μ' αὐτὸ δὲν κάμνεις τίποτε. Ο καιρὸς πάντα προχωρεῖ.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ.—Οτι είναι νὰ γείνῃ, θὰ γείνῃ.

NΟΡΑ.—Καὶ μ' δλα ταῦτα δ καθεὶς θὰ τὸ ἔκαμνε γιὰ τὸν πατέρα του καὶ γιὰ τὴν μητέρα του. Θαρροῦμε πάντα πῶς δὲν θὰ μᾶς προφθάσῃ τὸ κακό, καὶ δικαίως πάντοτε ἔρχεται, καιρὸς γιὰ λύπες πάντα ὑπάρχει.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ.—Ἐγὼ ἀπέκαμα πιά. Τόσα είδα, τόσο ὑπέρερα, ποῦ συνείδησα πλέον.

“Ημούνα δέκα χρονῶν δταν ἔχασα τὴν μητέρα μου. Μόνη μου τὴ σαβάνωσα. Ή ὅρεξις, βλέπετε, μοῦ εἶχε ἔλθει ἀπὸ τότες. Καὶ ἀπὸ τότες, μόλις ὀλόγυρα μας πέθαινε κανένας, ἐμένα φωνάζανε. “Ολο τὸ χωριὸ πέρασε ἀπὸ τὰ χέρια μου. Κυτάξετε τὰ δάχτυλά μου· είναι κατατρυπμένα ἀπὸ τὸ ωρίβη - ωρίβη σάβανα.

NΟΡΑ.—“Ἄγντε καὶ ἡ ζωὴ δὲν είναι πολὺ περίτλοκη. Μόλις προφθάνει κανεὶς νὰ πληρώσῃ τὰ δοσίματά του, νὰ ξεπληρώσῃ τὸν ἀφέντη του, καὶ καταλήγει κι' δλας ἐκεῖ.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ.—Μὲ ποιὸν μιλᾶς, Νόρα;

NΟΡΑ.—Δὲν σᾶς φαίνεται πῶς κάπτοις κλαίει στὸν δρόμο;

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ.—“Οσο γιὰ μένα, ἔξω ἀπὸ καμπάνες δὲν ἀκούω τίποτε ἀλλο. Τὸ κεφάλι μου ωρίγισε πιά. “Α! Θεέ μου, μιλῶ γιὰ περασμένα, καὶ ἡ ζωὴ μου τελείωσε κι' δλας.

NΟΡΑ.—Αντὶ νὰ φλυαρής ἔτσι, σκέψου καλλίτερα τὴν δύστυχη μάννα Του. Μπορεῖ νᾶν εκείνη ποῦ κλαίει ἔξω.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ.—Άλλοιμονον. Ολοι τὰ δοκιμάσαμε αὐτά. Εἶχα δυὸ παιδάκια. Τὸ μεγαλείτερό μου ἀπέθανε πρῶτο. Τὸ ἀγαποῦσα, δπως κ' ἐκείνη τὸν Ιησοῦν δταν θτο μικρός.

“Εξαφνα μιὰ μέρα ἀρχισε νὰ μαραίνεται καὶ τὸ ἀλλο. Καθημερινῶς ἡμούνα στὴν ἐκκλησία καὶ ἀφάνισα τὰ γόνατά μου ἀπὸ τὴν προσευχή. Καὶ δικαίως τίποτε δὲν ἔκαμα. Μόνη μου, μὲ τὰ ἴδια μου τὰ χέρια, τὸν ἔρρωψα τὸ σάβανο δπως ἔκαμνα καὶ στὸν ἀλλούς. Καὶ αὐτὸ δικαίως εκεῖναὶ μόνη παρηγοριά Σκεπτόμοννα πῶς δ θάνατος είναι νόμος γενικὸς γιὰ δλοντος, καὶ δὲν μπορεῖ νὰ τοῦ ἀντισταθῇ κανείς.

NΩΕ.—Ἐτσι είναι, δὲν μπορεῖ νὰ τοῦ ἀντισταθῇ κανείς.

ΓΑΣΠΑΡ.—“Οταν κι' δ ἀφέντης ἔρχεται καὶ κτυπᾷ τὸ τακοῦνι του στὸ κατῶφλι ζητῶντας τὰ λεφτά του μὲ φορέρες καὶ ἀγριέματα, τότε πάλιν γυρνάμε ἀπ' ἔδω, γυρνάμε ἀπ' ἐκεῖ, μαζεύμαστε στὸ πετσί μας σὰν σκατζόχοιροι, καὶ δὲν μπορεῖ νὰ τοῦ ἀντισταθῇ κανείς.

NΟΡΑ. Μοῦ κάμνει κακὸ πλέον νὰ τὸ ἀκούω αὐτό. Εἰς τὰς τρεῖς! εἰς τὰς τρεῖς! Μὰ εῖσαι βέβαιη ποῦ θὰ είναι στὰς τρεῖς; (Παρατηρεῖ τὸ ὀρολόγι, καὶ ἔνας ἔνας τὴν μιμοῦνται)

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ.—Στὰς τρεῖς ὅπως πάντοτε. (Ο Βρούνος προχωρεῖ πρὸς τὸ ὀρολόγι καὶ τὸ σταματᾶ).

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ.—“Α! δὲν είναι τὸ ἴδιο πρᾶγμα. Αλλὰ ἐγὼ δὲν ἀνακατώνωμαι σὲ τέτοια πράγματα. . . . Γειά σας... Πάω στὴν ἐκκλησιά. “Ηθελα δικαίως νὰ σᾶς φωτήσω μὴ τυχὸν καὶ σᾶς περισσεύει κανένα κεράκι. Ξεύρετε μπορῶ νὰ σᾶς τὸ ξεπληρώσω πάντα. “Οταν φθάσῃ ἡ κατάλληλη ὥρα, ἔδω είμαι. “Επειτα, γι' αὐτὸ είχα περάσει ἀπὸ δῶ, νὰ ἴδω. Η κλωστὴ καὶ τὸ βελόνι είναι γιὰ λογαριασμό μου.

NΟΡΑ.—Δὲν μᾶς περισσεύει κανένα, καῦμένη. Είναι ἀκριβῶς πέντε, ἔνα γιὰ κάθε πληγή.

NΩΕ.—Είναι κι' αὐτὴ ἀμαρτωλὴ ὅπως κι' έμεις, Νόρα. Δῶσε της δτι ζητᾶ.

NΟΡΑ.—Τότε λοιπὸν πάρε τὸ ἔνα. “Αὕτε! Βασανισθήκαμε δικαίως καὶ ξοδευθήκαμε πολὺ γιὰ νὰ σοῦ τὸ δώσωμε. (Η Νόρα παίρνει ἔνα απὸ τὰ κεράκια καὶ τὸ δίνει στὴν γειτόνισσα).

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ.—Εὐχαριστῶ δὲν θὰ σᾶς ξεχάσω στὴν προσευχή μου.

(Φεύγει ή γειτόνισσα).

NΟΡΑ.—“Ολες μαυροφορεμένες μᾶς ἔχονται σήμερα. Απαράλλακτα ὅπως δταν εἶχε περάνει ἡ Λένα μας.

ΓΑΣΠΑΡ.—Καὶ τότε εἶχατε κάμει τὸ ἴδιο πρᾶμα. Είχατε σταματήσει τὸ φολόγι, καὶ δικαίως η Λένα μας πάει.

BΡΟΥΝΟΣ.—Νὰ σᾶς πῶ, ἐπὶ τέλους αὐτὰ ποῦ λέγει δ Γασπάρ είναι σωστά. Δὲν ὑπάρχει καμμιὰ ἐλπίς. Είναι γραφτὸ νὰ ἀποθάνῃ, ἀς ἀποθάνῃ λοιπὸν τὸ γλιγωρότερο. “Ας τὸν καρφώσουν στὸν Σταυρό, ἀφοῦ δὲν μπορεῖ νὰ γείνῃ ἀλλοιώτικα. “Ετσι τουλάχιστον θὰ ἀναπνεύσωμε καὶ μεῖς λιγάκι.

NΟΡΑ.—“Ω! ἀπελπισία. Νὰ ξεύρωμε τί κακὸ μᾶς ἔρχεται, καὶ νὰ μὴ μποροῦμε τίποτε νὰ κάμωμε. Τί δυστυχισμένα λοιπὸν πλάσματα ποῦ είμαστε, καμωμένα μόνον γιὰ νὰ κλαίμε. . . . Βροῦνε, πλησίασε τὴν καρέκλα κοντὰ στὸ παράθυρο. Είμαι κατάποτη, ἀλλὰ κάτι τι μὲ φωνᾶσε ἐκεῖ. (Κάθεται).

NΩΕ.—Μὴ τυχὸν καὶ βλέπεις τὸν βοσκὸ νὰ κατεβαίνῃ, Νόρα;

NΟΡΑ.—“Οχι. Μόνον βλέπω ἀνθρώπους μὲ σηκωμένα χέρια νὰ τρέχουν. “Ω, τι ἄγρια μάτια ποῦ ἔχουν! Μὴ τυχὸν καὶ βλέπουν νὰ περνῷ δ Χριτός;

NΩΕ.—“Ω! οχι, Νόρα, δὲν ἡμιπορῶν αὐτοὶ νὰ τὸν ιδοῦν. Τὸν φαντάζονται μοναχά.

NΟΡΑ.—“Ἐνας κοντὸς τὸνς ξεπερνᾷ δλοντς. Τὰ δικανίκια του είναι σηκωμένα ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του. Φαίνεται θὰ ἔγινε κανένα θαῦμα

καὶ περιπάτησαν οἱ χωλοί.”Ω, κουράσθηκε καὶ ἔπεσε. Ο παπᾶς βγῆκε ἀπὸ τὴν ἐκκλησία καὶ τὸν σήκωσε.

NΩΕ.—Δὲν είναι δ πρῶτος, Νόρα. “Εχει τόσους ἄλλους σηκωμένους δις τώρα. Κύταζε, Νόρα, δ παπᾶς βαστᾶ μαζί του τὰ ἄγια; Μπορεῖ νὰ πέθανε κανένας καὶ πάει νὰ τὸν μεταλάβη.

NΟΡΑ.—Ξεύρεις πολὺ καλὰ πῶς μόνον ἔκεινος ἀποθνήσκει σήμερα. (Σηκώνεται καὶ προχωρεῖ πρὸς τὴν θύραν). Πέξ μας, ἄγιε πάτερ, ποὺ ενδρίσκεται τώρα δ Σωτὴρ μας;

H ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ.—Καὶ συλλαβόντες αὐτόν, ὁδήγησαν εἰς τόπον δινόματι Γολγοθᾶν.

NΟΡΑ.—“Ω! είναι δυνατὸν νὰ τὸν ξεσυραστεῖς στὸν δρόμο;

NΩΕ.—Δὲν ἀναγνωρίζω τὴ φωνὴ τοῦ παπᾶ μας. Μοῦ φαίνεται πῶς χρόνια δὲν ἔχω ἀκούσει αὐτὴ τὴ φωνή.

NΟΡΑ.—“Ω! ἄγιε πάτερ. Λοιπὸν δλα θὰ ἐπαναληφθοῦν πάλιν, δπως πάντοτε;

H ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ.—Ἐν Χριστῷ δ θάνατος καὶ ἡ Ανάστασις, ἀδελφοί. Κλαύσατε ἀλλ' ἐλπίζετε.

NΟΡΑ.—Ναί, καὶ πρέπει πάντοτε νὰ ἔλπιζωμε. Ο οικείος σήμερα μὲνταίνει στὴν ἐκκλησία. “Ω! αὐστόνομαι μέσα μου κάτι τι ποῦ θέλει νὰ βγῆ καὶ δὲν μπορεῖ.

NΩΕ.—Είναι η ζωὴ, Νόρα. “Ολοι υποφέρομε ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀρρώστεια.

NΟΡΑ.—Δὲν έμεινε πιὰ κανεὶς στὴν πλατεῖα. “Ολοι σκορπίσθηκαν στὸν ἀγρούς.

ΓΑΣΠΑΡ.—Πάντα θὰ έμειναν μερικοί. Υπάρχουν ἄνθρωποι οἱ δποιοὶ νομίζουν δτι δλο θὰ ίδουν καὶ ποτέ τους δὲν βλέπουν τίποτε.

</

μου. Σπαραγμὸς καρδιᾶς νὰ τὸν βλέπῃ κανεῖς. "Ολα τὰ βάρη ποῦ ἔχομε στὴν ψυχή, αὐτὴ τὴ στιγμὴ τὰ αἰσθάνεται κανεῖς.

NOPA. — Καὶ ἀκουμβοῦσε κἄποτες τὰ χέρια του στὴ γῆ, γιὰ κὰ ξεκουρασθῆ;

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ. — Τὸ βάρος τοῦ σταυροῦ τὸν ἐπίεις, καὶ ἀκουμβοῦσε τὰ χέρια του κάτω γιὰ νὰ μὴν πέσῃ.

NOPA. — Καὶ ὅταν οἱ στρατιῶτες τὸν χτυποῦσαν, δὲν ἔμοιαζε μὲ ἄνθρωπο ποῦ λίγες στιγμὲς ἔχει ἀκόμη νὰ ζῆσῃ; "Ω, μὴ μοῦ κρύψῃς τίποτε, πές μου τὰ δλα δπως τὰ εἶδες.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ. — "Ελα, Χριστὲ καὶ Παναγία... Θὰ ἔλεγε κανεὶς πῶς ήσουν ἡ ἴδια ἔκει.

NOPA. — "Ω! αὐτὴ ἡ γυναῖκα, Νῶε, τὸν εἶδε μὲ τὰ μάτια της. Τὸν εἶδε μὲ τὰ μάτια της, παιδιά μου. Εἶναι ἀγία γυναῖκα.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ. — Μὰ αὐτὰ ποῦ εἶδα, δλος δ κόσμος μποροῦσε νὰ τὰ ίδῃ. Σταματοῦσαμε ποῦ καὶ ποῦ, σηκώναμε τὸ κεφάλι καὶ τὰ βλέπαμε.

NOPA. — Καὶ πέρσι εἶπάνω στὴν ἀρρώστεια της, ἔτσι μὲ μιὰ ἔσωτερη καρδιὰ μιλοῦσε γι' αὐτὰ τὰ πρόματα. Καὶ ἀπὸ τότες ἀκόμη ἡ δύστυχη δὲν πῆρε εἶπάνω της.

NOPA. (Μετὰ μικράν σιωπήν). Τώρα θὰ μπαίνη στὸ χωριό.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ. — Τὶ λέγει ἡ Νόρα;

NOPA. — Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τὴν καταλαβαίνῃ κανεὶς πάντοτε. Καὶ μολαταῦτα νὰ εἰσθε βέβαιοι πῶς κάτι κρύπτεται μέσα σ' αὐτὰ ποῦ λέγει.

NOPA (Τρομαγμένη καὶ μὲ πόνον). — "Ε! ἐσεῖς δὲν βλέπετε ἀκόμη τὸν κόσμον νὰ ξαναγυρνᾶ;

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ. — Μὰ κανεὶς δὲν ἔφυγε. "Ο ἀναφοντής καὶ δ μαραγκὸς τοῦ χωριοῦ ήσαν καδισμένοι κοντὰ στὴ φωτιά, δλος δ κόσμος εἶναι καθισμένος κοντὰ στὴ φωτιά του καὶ περιμένει.

"Έξω μονάχα, στὴν πλατεῖα τῆς ἐκκλησίας, μερικὰ παιδιά μαζεμένα ἔψαλαν τοὺς ἔπιτάφιους θρήνους. Καὶ ἡ γορὰ ποῦ χρόνια τώρα περιποιεῖται δλόγυρα στὴν ἐκκλησιὰ τὰ χόρτα, μόνη τὰ ἀκούε. "Ολοὶ οἱ ἄλλοι εἶναι στὰ σπήτια τους καὶ τρώγοντας καρδύδια προσπαθοῦν νὰ σκοτώσουν τὸν καιρὸ ὥς ποῦ νὰ ἔλθῃ ἡ ὁρα.

BROUYNOS. — "Η μάνα μας κάτι ἄλλο ἥθελε νὰ τῇ μὰ δὲν μποροῦμε νὰ τὴν καταλάβωμε.

NOPA. Κανεὶς ἀπὸ σᾶς δὲν μπορεῖ νὰ μοῦ πῆ ποῦ ἔστησαν τὸν Σταυρό;

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ. — Προσέξετε νὰ μὴν τῆς ἔλθῃ τίποτε κακὸ στὸ κεφάλι. "Η ἰδέες μας καμιὰ φορὰ μᾶς κάμνουν νὰ ὑποφέρωμε περισσότερον παρὰ δ πραγματικότης. Καὶ νὰ σκέπτεται κανεὶς πῶς εἶναι τόσον εὐκόλον νὰ μένῃ ἡσυχος. Τέ-

λος, δτι καὶ ἀν συμβῆ, ξεύρετε, είμαι στὴ διάθεσί σας. Τώρα φεύγω, είχα βάλει νερὸ στὴ φωτιὰ νὰ ζεσταθῇ γιὰ τὸν καφέ. Ἀλήθεια, ξχασα νὰ σᾶς πῶ τὸ σπουδαιότερο. "Ενας ἄνθρωπος ἔκλεψε ἔνα ψωμὶ ἀπὸ τὸ φοῦρο καὶ τὸν κυνηγοῦν. Λένε νὰ τὸν πιάσουν πρὶν φύγῃ ἔξω. Τὸ κάτω κάτω νὰ σᾶς πῶ ἔχουν καὶ δίκαιο. Τὸ ψωμὶ ήταν τοῦ ψωμᾶ, αὐτὸς τὸ ξύμωσε, καὶ τὸ ἀλεύρι τὸ ἀγόρασε μὲ τὸν παρὰ τὸν.

GASPAR. — 'Αμ' ἔτσι δά! Τώρα δλα ἔξηγοῦνται. Τώρα καταλαβαίνω ποῦ πήγαιναν δλοι ἔκεινοι οἱ ἄνθρωποι ποῦ ἔβλεπε ἡ μάνα μας κάτω στὴν πλατεῖα.

NOPA. — Αὐτὸς δ ἄνθρωπος φαίνεται νὰ πεινοῦσε ἀπὸ πολλὲς μέρες τώρα. Μπορεῖ νὰ ἔχῃ καὶ παιδιά.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ. — "Αν ήταν ἔτσι, τίποτε δὲν εἶχε νὰ πῇ κανεῖς. Μ' αὐτὸς τὸ ἔκλεψε καὶ τὸ μοίραζε σ' ἄλλους ποῦ πεινοῦσαν. Λένε ἀκόμη πῶς ἔβγανε καὶ λόγους κατὰ τῶν νόμων καὶ τῶν πλουσίων. Κανεὶς δὲν τὸν γνωρίζει στὸ χωριό, καὶ δὲν ξεύρουν ἀπὸ ποῦ ἔρχεται. Λέγει πῶς κανεὶς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἔχῃ ἔνα δλόκληρο ψωμὶ δταν βρίσκονται δλόγυρα του ἄλλοι ποῦ πεινοῦν. Θὰ εἶναι φαίνεται κανένας ἀπ' ἔκείνους τοὺς παλαβοὺς ποῦ τοὺς κάπνισε ν' ἀλλάξουν τὴν ὅψι τοῦ κόσμου.

NOPA. — Άλλα καὶ δ Χριστός... Μήπως καὶ δ Ἰησοῦς;

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ. — 'Εγὼ δὲν σᾶς εἶπα παρὰ δσα ἀκούσα ἀπὸ ἄλλους.

NOPA. — Γειτόνισσα. Γειτόνισσα.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ. (Ἀπὸ τὸ κατῶφιλ). — "Ε, ξ.

NOPA. — Μὴν κλείσῃς τὴν πόρτα, νὰ ζῆς. "Αφησε την καλλίτερα ἀνοικτή. Θαρρῶ... (πολὺ σιγά). Θαρρῶ πῶς θὰ ίδω κι' ἔγω. (προχωρεῖ πρὸς τὴν θύραν).

NOPA. — Ποῦ εἶναι ἡ Νόρα; Δὲν τὴν ἀκούω πλέον. Πέστε την νᾶ μοῦ μιλήσῃ.

BROUYNOS. — Μάνα!

NOPA. — Νόρα! Νόρα!

BROUYNOS. — Δὲν ἀπαντᾷ.

NOPA. — "Εξω οἱ ἀγόριοι γέμισαν ἀπὸ ἀσπρα δρομάκια. Καὶ ματώνουν, ματώνουν.

GASPAR. — "Ετσι σοῦ φαίνεται. Δὲν ὑπάρχουν πονθενὰ δρομάκια.

NOPA. — Τὰ βλέπω, τὰ βλέπω! Καὶ αἵματώνουν τὰ καύμενα. "Ω! ὤ! Μετὰ τὸν βοσκὸ θὰ πέρασε δ μακελλάρης. Τὰ ἔσφαξε ὀραγε δλα, τὰ καύμενα τὰ δρομάκια;

BROUYNOS. — Αὐτὸς φαίνεται ἐννοοῦσε ἡ μάνα.

NOPA. — Σταθῆτε!... Εκεῖ... ἔκει κάτω."Ω

πρέπει νὰ πάω... πρέπει νὰ συρθῶ ὡς ἔκει στὰ γόνατα μου.

NOPA. — Πιάστε την στὴν ἀγκαλιά σας, ἀλλὰ ἐλαφρὰ ἐλαφρὰ μὴ τὴν πονέστε. Βλέπει πράγματα σὰν νὰ βρίσκεται σὲ ἀγωνία.

NOPA. — Γλυκέ μου, βασανισμένες Ἰησοῦ... "Εγὼ είμαι ἡ φτωχὴ καὶ ταπεινὴ Νόρα ποῦ τῆς είχε δώσει ἔνα ἀγγελάκι... Ποῦ είναι, ποῦ είναι δ 'Ιησοῦς... Ποιὸς τὸν εἶδε; Τὰ μάτια μου είναι κουρασμένα καὶ δὲν τὸν διακρίνουν. Βλέπω μόνον τὴν σκιὰν τοῦ Σταυροῦ. "Ω! γιὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ... ἀφῆστε με νὰ τὸν πλησιάσω... νά, ἔκει στὴν ἀκρη τοῦ δρόμου... Δὲν θὰ βρεθῇ λοιπὸν κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους νὰ πεθάνῃ μιὰ φορὰ γι' αὐτόν;

NOPA. — Ναί. Όμιλει σωστὰ ἡ Νόρα. Δὲν θὰ βρεθῇ λοιπὸν κανεὶς ποτέ;

NOPA. — Σταθῆτε! Νά, ξαναγύρισαν δλα τὰ παιδιὰ ποῦ είχαν ἀποθάνει. Τὴν ἔλεγαν, ξέρετε, Λένα... Πάντα τραγουδοῦσε ἔνα τραγουδάκι, ἔνα μικρὸ τραγουδάκι... Πάει! πάει! πάει! Δὲν τὴν βλέπετε ἀκόμη νὰ γυρνᾶ; "Ω! εἶναι τόσα παιδιά! τόσα παιδιά!... Αὐτές, καλέ, δὲν βλέπετε; είναι ἡ μητέρες των... Είναι δλες ἔκει. "Ολες ἡ μητέρες, μαζὶ καὶ ἡ Παναγία. Καὶ δλες κλαίνε στὴν ἀκρη τοῦ δρόμου. "Ωρα καλή, Νέλη! ὕδα καλή, Κίτα! Καὶ σὺ Μαρία Μαγδαληνή, πονεμένη ψυχή, είσαι μαζὶ τους;

BROUYNOS. — Μὰ ἔμεις δὲν βλέπομε τίποτε.

GASPAR. — Δὲν βλέπομε παρὰ μόνο σπίτια.

NOPA. — Νάτος! Νάτος, δ Κύριος. "Ω! πῶς ὀδυνάτισε. Νομίζεις πῶς δλο αὐτὸς τὸ διάστημα, αἰῶνες τώρα, περπατοῦσε. Τὰ γένεια του εἶναι βαμένα ἀπὸ τὸ Αἴμα. "Αφθονο σιτάρι εἶναι ἀπλωμένο. "Υπάρχει ψωμὶ γιὰ δλον τὸν κόσμον. "Ολες ἡ ψυχές σὰν τῆς ψυχές τῶν μικρῶν παιδιῶν είναι χαρούμενες. Οι ἀγγελοι κατεβαίνουν ἀπὸ τὸν Οὐρανὸ καὶ φιλοῦν γλυκὰ τοὺς ἀνθρώπους στὸ στόμα. "Ημέρα έιρητῆς μέσα στὸν Παράδεισο.

NOPA. — Οι κάθηκαν πίσω ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν... Δὲν ἀπόμεινε παρὰ μιὰ λάμψη καὶ μιὰ διαφάνεια ἀπ' δπου πέρασεν δ Κύριος. "Α! τώρα πλέον βλέπω πραγματικά. Οι ἀγροί γίνονται καταπράσινοι. Τὰ στάχυα ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὸ Αἴμα. "Αφθονο σιτάρι εἶναι ἀπλωμένο. "Υπάρχει ψωμὶ γιὰ δλον τὸν κόσμον. "Ολες ἡ ψυχές σὰν τῆς ψυχές τῶν μικρῶν παιδιῶν είναι χαρούμενες. Οι ἀγγελοι κατεβαίνουν ἀπὸ τὸν Οὐρανὸ καὶ φιλοῦν γλυκὰ τοὺς ἀνθρώπους στὸ στόμα. "Ημέρα έιρητῆς μέσα στὸν Παράδεισο.

NOPA. — Ω! Νόρα! εἶναι δυνατόν; Τί θὰ ἀπογίνωμε, ἔμεις οἱ συνηθισμένοι πλέον νὰ ὑποφέρωμε τῆς δυστυχίες; Πηγαίνετε την ησυχα ησυχα στὴ θέση της... Νά, καθῆστε την σ' αὐτὴν τὴν καρέκλα. "Εσώθη... ἐσώθη... γιατὶ αὐτὴ ήταν ἡ ἔκλεκτή... Μπράβο, ἔτσι ησυχα.

NOPA. (Μετὰ κάμποσον καιρὸν ἐπανερχομένη στὸν έαυτόν της). — Εἶναι τόσος καιρὸς ποῦ ἔπεριμενα πάντα νὰ ίδω μὲ τὰ μάτια μου τὸν Ἰησοῦν. "Επρεπε κάποιος πρὶν ἀπὸ τοὺς ἄλλους νὰ τὸν ίδῃ μιὰ μέρα.

NOPA. — Νόρα, ἔγὼ είμαι. "Αφησε μὲ τὰ χέρια μου νὰ ἀγγίξω αὐτὰ τὰ μάτια ποῦ εἶδανε. "Αφησέ με ν' ἀγγίξω τὰ φούχα σου, Νόρα. "Ετσι μπορεῖ καμιαὶ μέρα δλοι νὰ ίδουμε.

NOPA. — "Οχι, Γασπάρ, δχι. "Εκεῖνός ποῦ ὑβρίζαν ήταν ἀληθινὰ δ Χριστός. "Η μάνα σας εἶδε μὲ τὰ μάτια της τὸν Χριστόν.

NOPA. — Γιατίδεν τοῦ σηκώνουν τὸν Σταυρὸν τοῦ δλίγον καὶ οἱ ἄλλοι; "Εγὼ ή δύστυχη δὲν ἔμπορως. "Α! νά, κάποιος πλησιάζει! Τὸν ἀναγνωρίζω, είναι δ Σίμων, δ γέρω - ζητιάνος μὲ τὸ πανέρι του... "Ε! σεῖς μήν τὸν σκουντάτε ἔτσι... Τὸ πλήθος πάλιν ἀρχίσε νὰ φωνάζει. Κάποιος τὸν χτυπᾷ στὰ χέρια μὲ ἔνα φαβδί... "Α! μὴ τὰ χέρια αὐτά! γιὰ δνομα Θεοῦ, μή! Είναι τόσον κουρασμένα. Αἰσθάνονται τὰ καυμάτια πῶς σὲ λίγο θὰ καρφωθοῦν.

BROUYNOS. — Όμιλει γιὰ τὰ καρφιά, ποῦ θὰ τὸν σφινώσουν σὲ λίγο μὲ τὸ σφινρὶ στὸ σῶμα του. Καὶ θὰ τὸν τρυπήσουν τὰ κόκκαλα.

NOPA. — Ό Κύριος μὲ βλέπει. "Εγὼ είμαι, ναί, Χριστέ μου, ἔγὼ ή πτωχὴ Νόρα. Τὸ βλέμμα του εἰσέρχεται μὲ δρμὴ λόγχης μέσα στὴ ζωή μου. Μὲ πληγώνει, καὶ δ πόνος μου προξενεῖ εύχαριστησιν ἀμέτρητη.

GASPAR. — "Ολοι τὸν χτυποῦν μὲ φαβδιά. "Εργαλε μιὰ δυνατὴ φωνὴ καὶ ἔπεσε. Θὰ πένανε πονεμένη στὴν πεθάνεια. Είναι δλες ἔκει. "Ολες η μητέρες, μαζὶ καὶ ἡ Παναγία. Καὶ δλες κλαίνε στὴν ἀγάπη του Θεοῦ. Τὸν πλήθος βλέπω πρ

BΡΟΥΝΟΣ.—Κάποιος έρχεται από έκει... δλο τὸ σπίτι σείσθηκε. Τέτοιο περιπάτημα ἀκόμη δὲν ἀκούσθηκε στὴ γῆ.

NΩΕ.—Κλείστε λοιπὸν καλὰ τὴν πόρτα. Κανεὶς δὲν πρέπει πιὰ νὰ βάλῃ τὸ πόδι του σ' αὐτὸ τὸ σπίτι... παρεκτὸς μόνον ἀν τύχη καὶ εἶναι δ βοσκός. Ρωτήστε μὴ τυχὸν καὶ εἶναι δ βοσκός ἐπὶ τέλους. (Ἐδῶ ὁ νεκροθάπτης σκουντᾶ τὴν θύραν ποῦ ἔκλεισε δ Βροῦνος καὶ εἰσέρχεται).

O NEKROΘΑΠΤΗΣ.—Τί διάβολο πάθατε δλοι ἐδῶ μέσα καὶ δὲν μὲ ἀναγνωρίζετε πλέον; Ἐγὼ δὲν ἔρχομαι παρὰ μόνον μιὰ φορά. Καὶ πάντοτε χωρὶς νὰ μὲ περιμένετε.

NΩΕ.—Ναί! ναί! κατάλαβα ποιὸς εἶναι! Εκεῖνος εἶναι παλιγὸς φίλος, Καὶ δπως εἴπε, δὲν ἔρχεται παρὰ μόνον μιὰ φορά, δταν εἶναι πλέον κανεὶς δ καιρός.

NEKROΘΑΠΤΗΣ.—Περοῦσα νὰ σᾶς πῶ νὰ ἀνάψετε τὰ κεριά. Ἡλθε ἡ ωρα. Δὲν εἶναι μακριά.

NOPA.—Ποιὸς εἶναι; Ο νεκροθάπτης ἥλθε; Πέστε του δτι μπορεῖ νὰ περιμένει ἀκόμη λίγο. Οταν τὸν εἶδα, ἦταν ἀκόμη στὴν πλατεῖα τοῦ χωριοῦ.

NEKROΘΑΠΤΗΣ.—Γιὰ ποιὸν λέγει; Μὴ τυχὸν καὶ ἔννοεῖ τὸν ἄνθρωπον ἔκεινον; Εννοια σας καὶ τοῦ διορδώνω καλὰ τὴ δουλειά του.

NΩΕ.—"Οχι. "Εγινε θαῦμα ἐδῶ. "Η Νόρα εἶδε τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν νὰ περγᾷ.

NEKROΘΑΠΤΗΣ.—Αὕτα σὲ μένα δὲν περοῦν.

NΩΕ.—Πολλὰ ὑπέφερε, ξέρεις, εἶχε μιὰ κόρη καὶ τὴν ἔχασε.

NEKROΘΑΠΤΗΣ (γελῶντας).—Καλά! καλά! τότε πηγαίνω καὶ ξαναέρχομαι. 'Αλλ' ἀς μὴ μοῦ κάμη σημειο πρὶν ἔλθῃ ἡ ωρα της. Είμαι βιαστικός. Είμαι πολὺ ἔνασχολημένος. Πάντα βρίσκεται κάπιοις ποῦ μὲ περιμένει στὴν ἀκρη τοῦ δρόμου, ὡς τότε περιποιητῆτε την. Ποτέ της θαρρῶ δὲν ἦταν καὶ πολὺ καλά... "Επειτα αἰσθάνομαι νὰ μυρίζῃ χωματίλα ἀπὸ τώρα.

NΩΕ.—Μιὰ στιγμὴ ἀκόμη. "Ηδελα νὰ σὲ ρωτήσω γιὰ τὸν βοσκό. Θὰ ἔλθῃ κι' ἔκεινος, ζ;

NEKROΘΑΠΤΗΣ.—Ξεύρετε πολὺ καλά, θαρρῶ

πῶς τὸ καλλίτερο χόρτο φυτεύνει πάντοτε στους τάφους... Τώρα γειά σας. Πάγω νὰ κτυπήσω καὶ στὴς ἄλλες πόρτες.

NOPA.—"Ας πάῃ, ἀς πάῃ. "Οτι εἶναι γιὰ νὰ γείνη, θὰ γείνη. Ἐγὼ εἶμαι ἔτοιμη, Θεέ μου. Παιδιά μου, πέστε τοῦ πατέρα σας νὰ ἔλθῃ κοντά μου.

NΩΕ.—Εἶμαι κοντά σου, Νόρα. Ακούω τὴν καρδιά σου νὰ κτυπᾷ. Κρατῶ τὸ χέρι σου μέσα στὰ χέρια μου.

NOPA.—Ποὺ εἶσθε οἱ ἄλλοι δλοι; Δὲν βλέπω πλέον τίποτε. Κάμνει πολὺ φῶς. Δὲν ἥμπορῶ πλέον νὰ ἰδῶ τίποτε.

BΡΟΥΝΟΣ.—Ολοι εἴμαστε κοντά σου, μάνα.

NΩΕ.—"Ω! μᾶς χωρίζει πιὰ ἄβυσσος ἐκείνην ἀπὸ μᾶς.

NOPA.—"Ετσι εἶναι, βλέπετε. "Υστερα ἀπ' αὐτὸ ποὺ εἶδα, δὲν ἥμπορει πλέον νὰ ἰδῃ κανεὶς τίποτε. Ἐγὼ γιὰ ἀπλῆ γυναῖκα τῶν ἀγρῶν!

NΩΕ.—"Ισα, ίσα, ἐπειδὴ ἥσουν τέτοια, γι' αὐτὸ εἶδες, Νόρα. Ο Χριστὸς βρίσκεται πολὺ πιὸ κοντὰ στους πιωχοὺς παρὰ στους ἄλλους.

BΡΟΥΝΟΣ.—Τὸ ἀστρον τῆς Βηθλεὲμ πρῶτα ἀπὸ δλοὺς τὸ εἶδαν οἱ ποιμένες.

ΓΑΣΠΑΡ.—Πρέπει νὰ πάμε τὴ μάνα μας στὸ κρεβάτι της.

NOPA.—"Οχι ἀκόμη... δχι ἀκόμη. "Ω εἶναι μεγάλη ἡ εὐτυχία αὐτῇ γιὰ δλους, νὰ βρεθῇ ἐπὶ τέλους κάπιοις νὰ ἰδῃ... Λένα... Γλυκέ μου. Ιησοῦ.—"Επειτα δὲν λέγουν πῶς δλοι θὰ ἀναστηθοῦμε χαρούμενοι στὴν αἰωνιότητα;

ΦΩΝΗ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΓΡΟΥΣ.—Ο Χριστὸς ἀπέθανε! δ Χριστὸς ἀπέθανε!

NΩΕ.—"Ω, ἥλθε ἡ ωρα της πλέον, ἥλθεν ἡ ωρα της. Μοῦ φαίνεται πῶς εἶναι καιρὸς πλέον νὰ ἔλθῃ δ παπᾶς.

NOPA.—"Ανοίξετε τὴν πόρτα! Ανάψτε τὰ κεριά. Ανάψτε καὶ τὸ κεράκι τῆς Λένας... . "Ἡλθε τὸ καλοκαῖρι, δ βοσκὸς ἔρχεται ἀκολουθῶν τὰ ἔχη τοῦ Κυρίου. (Ἀποθνήσκει. Ο Νῶε γονατίζει. Ο Γάσπαρ ἔμεινε δρυτὸς μὲ σταυρωμένα χέρια. Ο Βροῦνος ἀρχίζει νὰ ἀνάβῃ τὰ κεριά).

[Μετάφρ. Κ. ΜΑΚΡΗ] **KAMILLA'S LEMONIE**

ΤΟ ΣΗΜΑΝΤΡΟ

Κι' εἶνε ἡ πανώρηα Ἐκκλησιὰ σιμὰ στὴν κάμαρά μου,
καὶ στὰ παράθυρά μου
τὸ σήμαντρο λαλεῖ,
σὰν μὲ ξυπνᾶ ἡ φωνοῦλα τὸν στῆς χαρανγῆς τὴν ὅρα
καὶ πάει ἀγγελιαφόρα
στὴ γῆ τὴ σιωπῆλη.

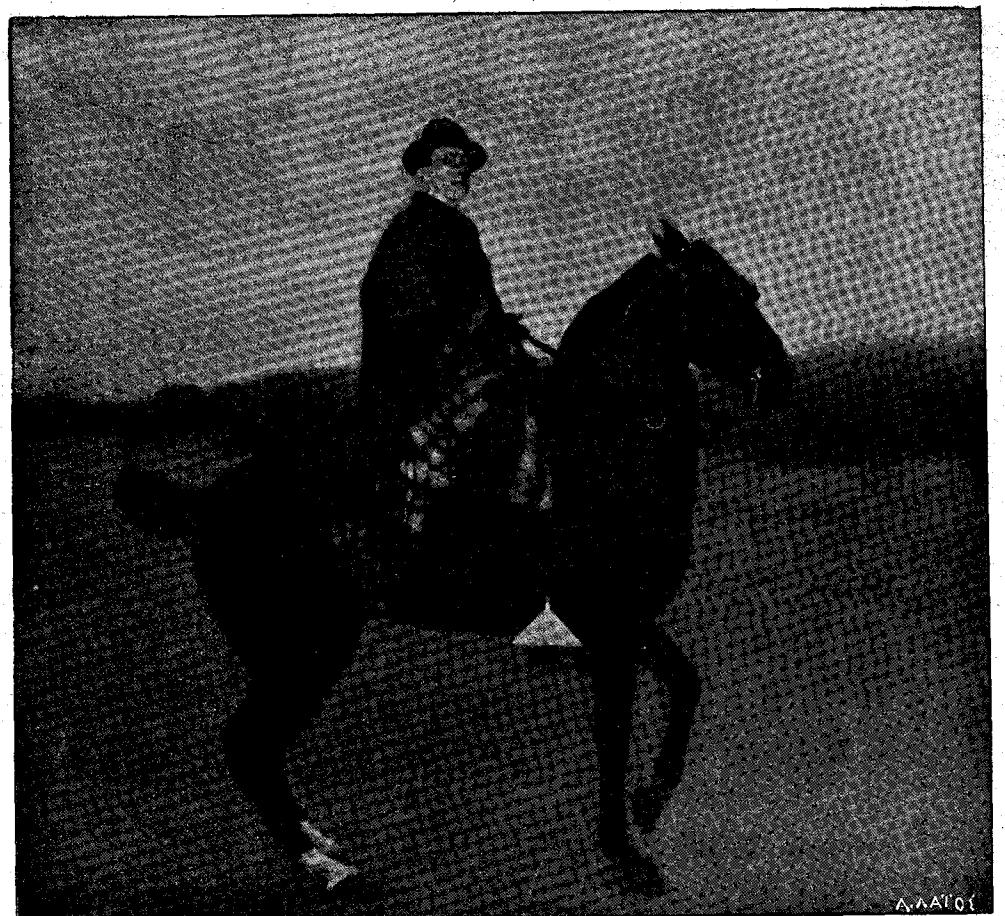
Πολλὲς φορές, ποῦ τὰ παλῇα τοῦ πάππου παραμύθια
μοῦ φέροντε στὰ στήθεια
τὴν πειδὶ τραγὴ χαρά,
νοιώθω βαθεὶὰ στὸν υπνό μου νὰ φθάνῃ ἡ ἀρμονία,
σὰν κάποια λιτανεία,
μ' ἀγγελικὰ φτερά.

Τὴς πειδὶ χαρούμενες γιορτὲς ποῦ ἡ πίστη εὐωδιάζει
καὶ τὴν ψυχὴ ἀγκαλιάζει
καὶ σμύγον φωτεινά,
πρῶτα σ' ἐμὲ τὴς διαλαλεῖ τὸ σήμαντρο μὲ χάρι
καὶ ἀγνὸ μαργαριτάρι
στὸ βλέφαρο γεννᾶ.

Μὰ εἶνε νυχτείς, ποῦ φέροντε μου καὶ στὴν ψυχὴ ἔνα τρόμο
καὶ στῆς ζωῆς τὸν δρόμο
μοῦ στήνει ἔνα φραγμό,
σὰν πάροντε ἀγέρας καὶ βογγοῦν σύρροιτα δένδρα τόσα
καὶ τοῦ σημάντρου ἡ γλῶσσα
σκορπᾶ ἔνα στεναγμό.

Θάρη μιὰ νύχτα, ποῦ τὸ φῶς θὰ σβύσῃ ἀπὸ τὸ φῶς μου,
κάπιοιν καινούργιον κόσμον
ν' ἀνέβω τὰ σκαλιά,
καὶ τότε ἀργὰ θὲ ν' ἀκούσθη ποῦ θὰ μετρῷ ἡ καμπάνα
σὰν πικραμένη μάνα
χίλια στερνὰ φιλά.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Ο ΒΑΣΙΛΕΣ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ ρρο Ρ. ΚΑΖΑ

ΤΟ ΤΥΠΙΚΟΝ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΠΕΤΡΙΤΖΟΥ — ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ ΙΒΗΡΕΣ*

Περὶ τῶν ἐν Ἀσίᾳ (πάντως πρὸ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀλέξιου Α') ἔργων τοῦ Πακουριανοῦ μανδάνομεν ἐκ τοῦ Τυπικοῦ ἀπλῶς ὅτι ὑπῆρχε δούξ ἦτοι διοικητής ἐν Ἀρμενίᾳ Θεοδοσιοπόλεως (σ. 13). Γνωστὸν δὲ εἶναι ὅτι μέχρι τοῦ τραγικοῦ τέλους τοῦ Διογένους τοῦ Ρωμανοῦ Δ' (1071) ἡ Θεοδοσιοπόλις ἀνῆκεν εἰς τὸ κράτος, τότε δὲ καὶ αὐτὴ καὶ πᾶσα ἡ Ἀρμενία καὶ μέγα μέρος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας κατελήφθησαν ὑπὸ τῶν Σελσούκων Τούρκων, ὥστε ἡ ἐν Ἀρμενίᾳ ἀρχὴ τοῦ Πακουριανοῦ ἀνῆκεν εἰς τοὺς πρὸ τοῦ 1071 χρόνους. Ὁ Γ. Πακουριανὸς ποιεῖται λόγον ἐν τῷ Τυπικῷ αὐτοῦ (σ. 14) καὶ περὶ τῆς ἐν τῷ Κάρδος

τῆς Ἀρμενίας «πράξεως αὐτοῦ». Πρόδηλον ὅτι τὸ Κάρδος τοῦτο εἶναι τὸ νῦν περίφημον φρούριον Κάρδος, οὗτον ἵσως ἡ ἐν τῷ Τ. μνεία εἶναι πρώτη καὶ ἀρχαιοτάτη ἴστορικὴ μνεία αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν ἀμοιβῶν δὲ καὶ τῶν τιμῶν τῶν ἀληθῶς βασιλικῶν τῶν δοθεισῶν ὑπὸ τοῦ Ἀλέξιου Α' καὶ ὑπὸ τῶν προκατόχων τούτου αὐτοκρατόρων ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Ἡ' (ὅς ὁντὸς ἀναφέρεται ἐν σελ. 54) εἰς τὸν Γ. Πακουριανὸν καὶ εἰς τὸν αὐτάδελφον αὐτοῦ Ἀπάσιον Πακουριανὸν καταφαίνεται πόσον γενναιόδωροι ἦσαν οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου καὶ ἰδίᾳ δὲ Ἀλέξιος ἐν ταῖς πρὸ τοὺς νικηφόρους στρατηλάτας τοῦ κράτους παρεχομέναις ὑπ' αὐτῶν ἀμοιβαῖς. Εἰς τὸν Γ. Πακουριανὸν ἐδωρήθησαν καὶ ἐπεκυρώθησαν διὰ χρυσοβούλλων αὐ-

τοκρατορικῶν κτήματα ἐν τρισὶ χώραις τῆς Ἀρμενίας, δύο κτήματα ἐν Καππαδοκίᾳ, τέσσαρα ἐν Φιλιππούπολει, τρία ἐν Μοσχοπόλει, ἔτι δὲ τὰ χωρία Ξανθείας, Εύδοκιμων, Κοτρέσι. Διὰ χρυσοβούλλων δὲ αὐτοκρατορικῶν ἐπετρέπετο αὐτῷ γὰρ οἰκοδομῆ ἐν τοῖς κτήμασιν αὐτοῦ κάστρα, χωρία καὶ μοναστήρια· καὶ ἄλλων δὲ πολλῶν χωρίων γίνεται μνεία ἐν Τ. διὰ χρυσοβούλλων δωρηθέντων τῷ Π. καὶ διαφόρων μοναστηρίων ὡς κτημάτων αὐτοῦ καὶ ξενοδοχείων (φιλανθρωπικῶν δηλονότι καταστημάτων) ἴδρυθεντῶν ὃντας ἐν τῷ αὐτοῦ ἐν διαφόροις τόποις. Διὰ χρυσοβούλλου δὲ ἴδιαιτέρου ἐπετρέπετο ἵνα «καὶ εἴγε πανυπέροπλεως γένηται ἡ τῶν κτημάτων αὐτοῦ πρόσδοδος, ἔχει καὶ αὐτὸς καὶ οἱ αὐτὸν τὸ ἀφρόντιστον». Δι' ἄλλου χρυσοβούλλου (ἢ χρυσοβούλλου διαφοράς) ἐπικυρώντος αὐτῷ ἡ κυριότης καὶ ἡ αὐτεξουσιότης τῆς μονῆς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ προσεπικυρωθέντων κτημάτων τοῦ Π. Καὶ ἐν τῇ ἐπιαρχίᾳ δὲ Ἀχρειδοῦ ἐδίδοντο αὐτῷ ὡς κτήματα ὀλόκληρα χωρία. Καὶ πάλιν δι' ἄλλου χρυσοβούλλου ἐπετρέπετο ἵνα μεταβιβάσῃ τὰ κτήματα αὐτοῦ εἰς τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ ἄντες Ἰβηρες ἦσαν οὗτοι καὶ δὲν ἦσαν Ἀρμένιοι ἐτερόδοξοι. Πρὸς τούτους καὶ διπλά τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ κτημάτων τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀπασίου, τῶν ἀπολομένων πιθανῶς ἔνεκα τῆς μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Διογένους ἀπωλείας τῆς Ἀντιοχείας διὰ τοὺς Ἐλλήνας, ἀπεξημιώθη ὁ Γ. Πακουριανὸς διὰ χωρίων δωρηθέντων αὐτῷ ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ¹. Τέλος ὑπὲρ τὰ τεσσαράκοντα ἀριθμοῦνται ἐν τῷ Τ. τὰ χάριν τοῦ Γ. Πακουριανοῦ περὶ τῶν κτημάτων ἢ καὶ περὶ ὄλλων συμφερόντων αὐτοῦ ἐκδοθέντα χρυσόβούλλα, δύο λίβελοι, τρεῖς «σημειώσεις βασιλέων», ἔξήκοντα ἐπτὰ πιττάκια βασιλικά, δύο ἰσοκάθικα, ἀναφέρονται δὲ καὶ ἀγοραστήρια χαρτία καὶ ἀποδείξεις. Τῶν χρυσοβούλλων δὲ τούτων ὄλλα μὲν ἐψυλάττοντο ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀγ. Σοφίας (μεγάλη τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ) ἐν Κωνσταντινούπολει καὶ ὄλλα ἐν αὐτῇ τῇ Μονῇ τῇ ἴδρυθείσῃ ὑπὸ τοῦ Πακουριανοῦ.

Ἐν τῷ Τυπικῷ τοῦ Γ. Πακουριανοῦ γενομένου λόγου περὶ τῶν πολλῶν κτισμάτων καὶ χωρίων τῶν δωρηθέντων αὐτῷ γίνεται μνεία καὶ τῶν θεμάτων, εἰς δὲ ἀνῆκον αὐτά. Ἐντεῦθεν δὲ μανδάνομεν νέα τέως ἀγνωστα δύο

¹ Απόρον διμονίου πᾶς δὲ Π. συντάσσων τῷ 1083 τῷ Τυπικὸν αὐτοῦ ποιεῖται λόγον περὶ τῶν ἐν Ἰριενίᾳ καὶ Καππαδοκίᾳ κτημάτων αὐτῶν, ἐνῷ δὲ χωραῖς αὐτοῖς κατείχοντο τότε ὑπὸ τῶν Τούρκων.

ματα διεμάτων, διότι ἦτο μὲν γνωστὸν ἐκ τῶν ὅπ' αὐτοῦ ἥδη Κωνσταντίνου Προφυρογεννήτου ἐν τῷ «πρὸς τὸν ἴδιον οὐδὲν Ρωμανὸν» πολλαχοῦ ἀναφερομένων δύομάτων μικρῶν θεμάτων, καὶ περὶ προαγωγῆς μικρῶν διοικητικῶν περιφερειῶν εἰς νέα θεμάτα, ὅτι πλὴν τῶν εὑρείας περιφερείας θεμάτων, τῶν μημονευομένων ἐν τῷ περὶ θεμάτων, ὑπῆρχον καὶ ὄλλα μικροτέρας περιφερείας, ἀλλ' ἐκ τοῦ Τυπικοῦ τοῦ Πακουριανοῦ μανδάνομεν δύομάτα θεμάτων μὴ γνωστῶν ἀλλοθεν. Τοιαῦτα θέματα μημονεύονται ἐν τῷ Τυπικῷ Θ. Φιλιππούπολεως, Θ. Βολεροῦ, Θ. Σερρῶν¹. Οὐ μόνον δὲ θεμάτων νέων, ὄλλα καὶ νέων βάνδων ἥτοι σημαίων (διαιρέσεων διοικητικῆς περιφερείας μικρᾶς κατὰ τοὺς ἐν αὐταῖς σταθμεύοντας λόχους, καλουμένους καὶ τούτους μετωνυμικῶς βάνδα: δ. Κ. Προφυρογ. μεταφράζει τὸ δύνομα ὑπὸ τοιαύτην ἔννοιαν τοποτηρησία: ἐκ τοῦ Βυζαντίου τούτου βάνδου (= σημαίας καὶ διοικητικῆς περιφερείας) προέρχεται πιθανώτατα τὸ δύνωμανικόν δύνομα διοικητικῆς περιφερείας σανδάκα (= σημαία καὶ διοικητική περιφέρεια). Τοιαῦτα βάνδα ἀναφέρονται ἐν τῷ Τυπικῷ «βάνδον Μοσυνουπόλεως (σ. 10) βάνδον Περιθεώριον (σ. 11) καὶ τὸ βάνδον Ζαβάλτσης (σ. 12).

'Ἄλλα τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα κτήματα, τὰ ἀποτελοῦντα καθ' ἔαντα ὀλόκληρα τιμέρια, δὲν ἥσαν αἱ μόναι δωρεαὶ αἱ ἐπιδαψιλευθεῖσαι ὑπὸ τῶν Ἐλλήνων αὐτοκρατόρων καὶ ὄλιως ὑπὸ τοῦ Ἀλέξιου Α' εἰς τὸν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ κράτους διατελοῦντα καὶ εἰς τοῦ μεγάλου δομεστικοῦ ἀξιώματος ἔξικόμενον Ἰβηρα εὐπατρίδην. 'Αλλὰ καὶ ἡμάτια βασιλικά ἐδωρήσατο αὐτῷ δὲ Ἀλέξιος Α', ἔξι ὃν «ἐνεδιδύσκετο τὸ πανεγγενὲς καὶ τιμώτατον σῶμα αὐτοῦ».

Τὰ ἡμάτια ταῦτα τὰ βασιλικὰ ὡς καὶ μέγα πλῆθος ἀναθημάτων ἐκ τῆς ἴδιας αὐτοῦ περιουσίας ἐδωρήσατο δὲ Γρ. τῇ ὑπὸ αὐτοῦ κτισθεῖσῃ μονῇ. Ἐκ τῆς ἀπαριθμήσεως δὲ ἀκριβῶς τῶν ἀναθημάτων τούτων σχηματίζεται μικρόν τι λειλόγιον γνωστῶν τε καὶ ἀγνωστῶν τοῖς πολλοῖς, τινῶν δὲ καὶ ὄλως μέχρι νῦν ἀγνώστων Βυζαντίνων λέξεων. 'Εκτὸς δὲ

¹ Περὶ τοιούτων θεμάτων ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ὄλλαχοῦ ἐπραγματεύθη δὲ περὶ τὰς Βυζαντινολογικὰς ἔρευνας διερηρότατος κ. Νίκος Α. Βένης ἐν τῇ ἀξιολογωτάτῃ αὐτοῦ πραγματείᾳ «Περὶ τῶν Βυζαντίνων ἐπιγραφῶν τῆς Γορτυνίας» τῇ ἐκδοθείσῃ ἐν τῷ ΙΑ' τόμῳ τῶν Βυζαντίνων Χορονικῶν Πετρουπόλεως καὶ περιεχούσῃ οὐκ ὀλίγας πολυτίμους εἰδήσεις καὶ γνώμας ἀναφερομένας εἰς τὴν κατὰ τὸν ΙΕ' αἰώνα ιστορίαν τῆς Πελοποννήσου.

τῶν ὄνομάτων τῶν τοιούτων ἀναθημάτων γίνεται ἐν τῷ Τυπικῷ λόγος καὶ περὶ νομισμάτων Βυζαντινῶν, ἐν τούτοις δὲ πλὴν τοῦ γνωστοῦ ὁμανάτου τροχέως¹ (νομισμ. τοῦ Ρωμανοῦ Δ'), Μονημαχάτου (τοῦ Κωνσταντίνου Θ' τοῦ Μονομάχου), δουκάτου (τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Ι' τοῦ Δούκα)², ἀπαντᾶ καὶ σκηπτράτον, δῆπερ, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἡμετέρου νομισματολόγου Ι. Σβιορώνου, ἀν μὴ πλημμελῶς κῆται ἀντὶ σκυφάτον³, εἶναι ὄνομα νομισματικὸν ὅλως νέον, δηλοῦν νόμισμα φέρον τὴν εἰκόνα σκήπτρου, συμβόλου τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς.

Ἐκ τῶν ἀφορώντων ἐν τῷ Τυπικῷ τὰ περὶ δργανισμοῦ τῆς Μονῆς καὶ κανονισμοῦ τοῦ βίου τῶν μοναχῶν (λαμβανομένου ὡς κανόνος καὶ ὑπογραμμοῦ τοῦ ὑπὸ τοῦ Βασιλείου τοῦ Μεγάλου κεκανονισμένου μοναστικοῦ βίου) καὶ τῶν διαφόρων διατάξεων, διαλαμβανομένων πάντων ἐν κεφαλαίοις ΛΓ', δῶν προηγεῖται Βρέβιον ἦτοι Εὑρετήριον ἀναντικόν, ἀξια σημειώσεως ὑπὸ γενικωτέρων Ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἰστορικὴν ἔποψιν εἶναι δύο τινά:

α'. "Οτι Μεγάλη Ἐκκλησία (ἢ Μεγάλη τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία) ἐν τῷ Τ. σημαίνει οὐ μόνον αὐτὸν τὸν μέγαν ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν καθόλου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Τὸ τοιοῦτον εἶναι ἀξιον οὐμειώσεως, διότι συνήθως ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς Φραγκοκρατίας (ἀπὸ τοῦ 13 αἰώνος) γίνεται χερῆσις τοῦ ὀνόματος Μεγάλη Ἐκκλησία ὑπὸ τοιαύτην ἔννοιαν, ἐν δὲ τοῖς κυρίοις Βυζαντινοῖς χρόνοις καλεῖται οὕτω ἀπλῶς ὁ μέγας ναός, (διτις ἦν καὶ πατριαρχικός). β'. "Ἐν τῷ Τυπικῷ ὑπάρχει διάταξις (ἐν Κεφαλ. Γ') καθ' ἥν ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς δὲν πρέπει νὰ μημονεύεται τὸ ὄνομα τοῦ μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως, ἀλλὰ « πάσης ἐπισκοπῆς ὁρθοδόξου τῶν ὁρθοτομούντων τὸν λόγον τῆς σῆς ἀληθείας ». "Οπως νοήσωμεν τὴν σημασίαν τῆς διατάξεως ταύτης, πρέπει νὰ ἐνθυμηθῶμεν δι τὸν ἐν μὲν ταῖς μοναῖς ταῖς ἐνοριακαῖς, ἦτοι ταῖς ὑπαγομέναις εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ τῆς ἐνορίας μητροπολίτου, μημονεύεται τὸ ὄνομα τοῦ μητροπολίτου, ἐν δὲ ταῖς μοναῖς

¹ Τὴν ἐρμηνείαν τοῦ τραχὺ ἵδε παρὰ Σβιορώνῳ (Διεθνῆς Ἐφημ. Νομισματ. Ἀρχαιολ. Τόμ. Β'. 1899 σελ. 352—353).

² Τὸ δουκάτον, ὡς γνωστόν, κατέστη νόμισμα κοινότατον καθ' ἀπασαν τὴν δυτ. Εὐρώπην.

³ "Ιδ. τὴν ἐρμ. τοῦ ὄνομ. παρὰ τῷ Ι. Σβιορ. ἐνθ' ἀντέρω, σ. 351.

ταῖς κυριαρχικαῖς, ταῖς ἀνεξαρτήτοις ἀπὸ τοῦ ἐπισκόπου τῆς ἐνορίας, ταῖς μοναῖς ταῖς καλουμέναις. Σταυροπηγιακαῖς ἢ Σταυροπηγίοις, μημονεύεται, τὸ ὄνομα τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχοῦ (ὁ λόγος περὶ τῶν μονῶν τῶν ἐν τῷ ὑπεροτάτην κυριαρχίαν ὑπάγονται αἱ καθ' ἑαυτὰς αὐτόνομοι αἴται μόναι. Τὸ δὲ « πάσης ἐπισκοπῆς ὁρθοδόξων » μημονεύειν εἶναι δικαίωμα μόνον τῶν ἀρχηγῶν τῶν ὅλως ἀνεξαρτήτων Ἐκκλησιῶν (ἴδιως τῶν Πατριαρχῶν). Φαίνεται λοιπὸν ὅτι κατὰ τὸν χρόνον, καθ' οὓς ἴδρυθη ἡ μονὴ τοῦ Γ. Πακούριανοῦ, αἱ σταυροπηγιακαὶ νῦν λεγόμεναι μοναῖ (τοῦ ὄνοματος τούτου οὐδεμίᾳ γίνεται μνεία ἐν τῷ Τ.) αἱ ἴδρυμέναι διὰ βασιλικοῦ χρυσοβούλλου, ἵσαν ἀνεξαρτητοί καὶ ἀπὸ τῶν πατριαρχῶν¹.

"Υπὸ καθόλου ἰστορικὴν ἔποψιν τὸ Τυπικὸν τοῦ Γρ. Πακούριανοῦ εἶναι ἀξιον λόγου ὡς εἰκονίζον ἐν πολλοῖς τὸν χαρακτῆρα οὐ μόνον τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων κατὰ τὸν ΙΑ' αἰῶνα, ἀλλ' ἐν μέρει καὶ τῶν πολιτικῶν, ἴδιᾳ δὲ τὰς σχέσεις τοῦ ὁρθοδόξου λαοῦ τῶν Ιβήρων πρὸς τὸν Ἐλληνας Σημειώσεως ἀξιον εἶναι ὅτι κατὰ τὸν ΙΑ' αἰῶνα ἡ ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ στρατῷ ὑπῆρεσία περιφανῶν Ιβήρων στρατηγῶν κατέστησε τὴν τούτων ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ τῇ αὐτοκρατορικῇ αὐλῇ ἐποτὴν λίαν ἰσχυράν. Καὶ τῆς τοιαύτης ὁπῆς ἀποτέλεσμα εἶναι πάντως ἡ ἴδρυσις Μονῶν Ιβήριαν ἐν τῷ κράτει πιθανότατα δὲ κατὰ τὸν ΙΑ' αἰῶνα ἴδρυθη καὶ ἡ ἐν "Αθῷ περιώνυμος μονὴ τῶν Ιβήριδων, ἀν καὶ ἡ παράδοσις τῆς μονῆς ἀναφέρει τὴν ἴδρυσιν ταύτην εἰς τὸν Ι' αἰῶνα, εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ. "Ἐπὶ τοῦ Ἀλεξίου δὲ Κομνηνοῦ καὶ ὑπὸ τοῦ βασιλέως τούτου ἴδρυθη, ὡς ἀναφέρει ἡ "Αννα Κομνηνή, καὶ τὸ ἐν Κωνσταντινούπολει « Φροντιστήριον τῶν Ιβήρων » μοναχῶν περὶ οὐ λέγει αὐτῆ: « Πολλὴν δὲ φροντίδα καὶ τῶν ἐπιξενούμενων Ιβήριδων μοναχῶν ἐπεποίητο, θύρας ἐκ μοιβουσῶν τὸ πρότερον, ἐπειδὰν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπιδημήσειν ἀλλὰ καὶ ταύταις ἡ κηδέμονίας τοῦ μοναρχὸς ἀνεδείματο φροντιστήριον μέγιστον ».

"Ο Γρ. Πακούριανὸς συνέταξεν ἢ διέταξεν γὰ

¹ Εντεῦθεν δὲ ἐξηγεῖται καὶ τὸ γεγονός δι τὸ τυπικὸν τοῦ ΙΙ. συνυπέγραψε μετὰ τοῦ κατωτέρω « πρὸς βεβαίωσιν καὶ πίστωσιν πάντων τῶν ἐν αὐτῷ ἀναγεγραμμένων » οὐχὶ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριαρχης, ἀλλ' ὁ παρατυχὼν τότε ἐν Φιλιππουπόλει Ιεροσολύμων.

συνταχθῆ τὸ Τυπικὸν αὐτοῦ οὐ μόνον Ἐλληνιστί, ἀλλὰ καὶ Ἀρμενιστί καὶ Ἰβηριστί. Τοῦτο δὲ ἐγένετο διότι εἶχεν οὐ μόνον Ιβηρικός, ἀλλὰ καὶ Ἀρμενίους συγγενεῖς, οἵτινες ἔδει νὰ νοήσωσι καλῶς τὸ περιεχόμενον καὶ νὰ σέβωνται τὰς διατάξεις αὐτοῦ.

Τοιοῦτον εἶναι τὸ κυριώτατον τοῦ Τυπικοῦ ὑπὸ ἔποψιν ἰστορικήν. 'Αλλ' ενδίσκει τις ἐν αὐτῷ καὶ ἄλλας πολλὰς ὑπὸ ἔποψιν μοναστικῆς ταξιδεώσεως λίαν σπουδαίας εἰδήσεις, μὴ ἔχου-

σας διαφέρον τοῖς πολλοῖς τῶν ἀνάγνωστῶν τῶν « Παναθηναίων ». Εἶναι δὲ καὶ ὑπὸ γλωσσικὴν ἔποψιν λίαν σπουδαῖον ὡς μημεῖον γνωστικὸν τοῦ ΙΑ' αἰῶνος πρὸ πάντων, ὡς εἴρηται, διὰ τὰς πολλὰς τὰς γνωστάς τε καὶ ἀγνώστους ἐν αὐτῷ Βυζαντινὰς Ἐλληνολατινικὰς λέξεις. Ιβηρικὴ λέξις ὑπάρχει μία μόνη τὸ Ταροντόρης (Τανούτερος) ἐρμηνευομένη κελλάρχης. (Εκ τῆς Ἀρμενικῆς ἡ λέξις ἐρμηνεύεται οἰκοδεσπότης).

Π. ΚΑΡΟΛΙΔΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Τὰ τραγούδια ποῦ δημοσιεύω κατωτέρω, τὰ ὀραῖα αὐτὰ προϊόντα τῆς Δημοτικῆς μας Μούσις, περισυνέλεξα καθὼς καὶ ἄλλα πολλὰ εἰς τὸ Μυστρᾶν κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1903. Καὶ ἄλλοτε ἔγραψα εἰς τὰ « Παναθηναία », προκειμένου περὶ τοῦ Μυστρᾶ, πόσον ἀφθονα εἶναι τὰ λαογραφικὰ καὶ γλωσσικὰ μημεῖα, καὶ ἴδιως τὰ τραγούδια, τὰ ζῶντα εἰς τὸ στόμα τῶν κατοίκων τῆς ἄλλοτε, κατὰ τὸν χρόνον τῶν Παλαιολόγων, πρωτευούσης τοῦ δεσπότα τῆς Πελοποννήσου καὶ τώρα σχεδὸν ἔρημου καὶ ἔγκαταλειμμένης πόλεως ταύτης καὶ δῆμον ἀφθονα, ἀλλὰ καὶ κατ' ἔξοχὴν ὑπέροκαλα διὰ τὰς ποιητικὰς αὐτῶν καλλονάς, διὰ τὸ πλαστικὸν τῶν εἰκόνων, τὰς ἐπιτυχεῖς μεταφορὰς καὶ παρομοιώσεις, τὴν γοργότητα τοῦ διαλόγου, τὴν ἀπέριττον διήγησιν καὶ τὴν μουσικότητα τοῦ στίχου. Οἱ ἀναγνώστης θὰ κρίνῃ ἄλλως τε καὶ ἀπὸ τὰ κατωτέρω τραγούδια, τὰ δόποια ἥπουσα ἀπὸ τὸ στόμα μιᾶς αἰωνοβίου γραίας ποῦ ἐλημονοῦσε τοὺς πόνους της καὶ τὰ πολλὰ βάσανά της ἄλλοτε μὲ τὰ τραγούδια καὶ ἄλλοτε μὲ τὰ μοιρολόγια ποῦ σχεδὸν ἀδιακόπως ἀλλεπάλληλα ἔλεγε μὲ φωνὴν μονότονον καὶ στρυγγήν. Δὲν θὰ εἶναι ὅμως περιττὸν νὰ σημειώσω ἐδῶ διὰ τὴν ἐπίσκεψίν μου ἡ αἰωνοβίος αὐτῆς γραίας ἀπέθανεν αἰφνίδιως καὶ μάλιστα δὲ Χάρος τὴν κατέλαβεν ἐν φάρμακως γελαστή καὶ ἀμέριμνος ἐτραγούδοντος. Εὐτυχῶς εἶχα συλλέξει ἴμαντα τραγούδια ἐξ ὅσων αὐτὴ ἐνεθυμεῖτο. 'Αλλὰ πόσοι ἔως τώρα λαογραφικοὶ θησαυροὶ δὲν ἔχανται ἀκόμη δὲν κάνονται ἀκολουθοῦντες εἰς τὸ μνῆμα τοὺς θεματοφύλακας αὐτῶν, τὰς γραίας καὶ τοὺς γέροντας! 'Ιδοὺ δὲ λόγος διὰ τὸν διποτὸν ἐπιβάλλεται εἰς ἡμᾶς σύντονος ἐργασία καθ' ὅλας τὰς Ελληνικὰς χώρας πρὸς περισυναγωγὴν τῶν λαογραφικῶν μημείων, διὰ δὲν ἔξηφάνισεν ἀκόμη δψευδοπολιτισμός, τοῦ δάσκαλου ἡ μανία καὶ δὲν χρόνος.

1

« Νᾶχα νεράτζι νάρροιχνα στὸ πέρα παρεθύροι νὰ τσάκιζα τὸ μαστρατᾶ πούχει τὸ μῆρο μέσα.

Πὰ σὲ τὰ λέω ἀγάπη μον, γιὰ σὲ τὰ τραγούδια, τὸ μαντιλάκι ποῦ κεντάς ἐμένα νὰν τὸ στείλης, νὰ μὴν τὸ στείλης τὸ πρωΐ παρὰ τὸ βράδυ-βράδυ, νὰ μὴν τὸ στείλης μοναχὸ παρὰ μὲ τὴν ἀγάπη.

Κι ἡ κόρη τὸ παράκοντε τὸ παρατῆρε δὲ νοῦς τῆς καὶ τὸστειλε μονάχο τὸν δυὸ τρεῖς ὠρες ἡμέρα.

Στὰ γόνατά μου τόβαλα καὶ τὸ πολυξετάζω:

— « Μαντίλι μ', μαντιλάκι μον, γιὰ πές μον, γιὰ μολόγα, πῶς μ' ἀγαπάει ἡ κυράτσα μον καὶ πῶς μὲ συμπονάει; »

10

— «Σύντας σὲ συλλογίζεται, σύντας σὲ βάνει ὁ νοῦς τῆς,
σὰ(ν) θάλασσα βουρλίζεται, σὰν κῦμα δέρνει ὁ νοῦς τῆς,
καὶ σὰν ψαράκι τοῦ γιαλοῦ βροντοχτυπάει ἡ καρδιά τῆς.»

Τοῦ τραγουδιοῦ αὐτοῦ ἔχουν δημοσιευθῆ τρεῖς παραλλαγαί· μία ἐκ Πύργου τῆς Ἡλείας ὑπ' Ἀνωνύμου, ἄλλη μετὰ γαλλικῆς μεταφράσεως ὑπὸ Émile Legrand καὶ τρίτη ἐκ Γορτυνίας ὑπὸ Π. Παπαζαφειροπούλου. Κατέχω δὲ καὶ ἔγώ δύο ὅλας παραλλαγὰς ἐκ τῆς ἐπαρχίας Μαντινείας, ὅπου τὸ τραγούδι ψάλλεται μὲν ἴδιαιτέρων μελῳδίαν καὶ χρησεύεται κατὰ τρόπον ἔχειχοιστὸν τὸν λεγόμενον Θαυμάτικον.

2

— «Κόρη νερατζομάγονλη καὶ γαῖτανοφρονδοῦσα,
πούχεις καὶ χείλια κόκκινα, πούχεις καὶ μαῆρα μάτια,
ἀπὸ τί δρόμο θὰ διαβῆς, τί στράτα θὲν νὰ σύρῃς;
νὰ στρώσω ἀ(ν)θοὺς στὴ διάβα σου, ἀγνήθοὺς καὶ μοσχοκλάδια,
νὰ γένω γῆς νὰ μὲ πατῆς, διοφύρι νὰ περάσῃς.»

5

— «Δὲν τοξερα, λεβέντη μου, πῶς τάπες γιὰ τὰ μένα,
νὰ γένω πορφομάντιλο στὸν κόρφο σου νὰ μ' ἔχης,
νὰ γένω χρυσοδόξαρο νὰ παίζης τὸ βιολί σου,
νὰ γένω καὶ ἀσημόκουντα νὰ πίνης τὸ κρασί σου.»

Ο τύπος διοφύρι (στιχ. 5) εἶναι εὔχρηστος καὶ ἐν Μάνη. Παράβαλε π.χ. τὸ δημοτικὸν τραγούδι :

Ξανθὴ κόρη τραγούδαγε στὸ μάρμαρο διοφύρι.
"Απὸ τὰ μοιριολόγια τὰ πολλὰ καὶ ἀπὸ τὸ χαρά τους
τὸ δίοφύρι ράγισε καὶ ὁ ποταμὸς ἐστάθη
καὶ τὸ θιριὸ τοῦ ποταμοῦ ἐστάθη καὶ ἀφικριάσθη

Ἐπίσης ἀπαντᾶ ὁ τύπος διοφύρι καὶ εἰς τὴν ἐπίγραφὴν τῆς ἐν Μεσσηνίᾳ γεφύρας τῆς Μανδοζούμαινας, χαραχθεῖσαν κατὰ τὸ IZ' πιθανῶς αἰῶνα: Ἐκαινεώθη τὸ διοφύρι τῆς Μανδοζούμαινας δι' ἔρδων ἔμου Σινάρ Σουμπασίου(ς) Καρυτενοῦ».

3

— «Κόρη μὲ τὰ ξα(ν)θὰ μαλλιὰ καὶ μὲ τὰ μαῆρα μάτια
σ' ἀφτή τὴν δοῦγα μὴν περνᾶς, στὰ δῶθε μὴ διαβαίνῃς,
τ' εἶναι ὁ γυιός μου σεβνταλῆς, τ' εἶναι καὶ καροκόπος,
σουν κόβει τὰ δασιὰ κονυμπιά, φιλεῖ τὰ μαῆρα μάτια.»

— «Κι ἔγὼ γιάφτονε θὰ διαβῶ ἀπὸ τὴ γειτονιά του,
καὶ ἀ(ν) θέ φιλὶ καὶ ἀ(ν) θέ τοιμπὶ ἀς ἔρθη νὰ τὸ πάρῃ.»

5

Ξανθὴ καὶ μαυρομάτα εἶναι τι παρ' ἥμιν ὅχι σύνηθες ὅθεν καὶ ἡ παροιμία:

Άρια καὶ ποῦ κόρη ξανθὴ νᾶχη καὶ μαῆρα μάτια
ἀριὰ καὶ ποῦ νὰ εὑρεθῇ, ἀριὰ καὶ ποῦ νὰ λάχη
κόρη μὲ τὰ ξα(ν)θὰ μαλλιὰ καὶ μαῆρα μάτια νᾶχη.

Χαροκόπος, καθὼς ἔξηγεται ὁ Κοραῆς τὴν λέξιν, «λέγεται ὅστις ἀγαπᾷ τὰς ἡδονὰς τῆς ζωῆς καὶ ἔξαιρέτως τὰς συμποσιακάς». Ἡ λέξις εἶναι ἀρκετὰ παλαιὰ διότι ἀπαντᾶ εἰς τοὺς στίχους κατὰ ἡγουμένων τοὺς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Πτωχοπροδόρου:

Γείτοναν ἔχω πετζατήν, τάχα ψευδοτζαγγάρην·
πλὴν ἔναι καλοφουνιστής, ἔναι καὶ καροκόπος.

καὶ ἀκολουθεῖ ζωηρὰ καὶ διεξυδική εἰκὼν βυζαντινοῦ χαροκόπου.

Τὸ Χαροκόπος ἀπαντᾶ καὶ ὡς ἐπώνυμον ἐν Καρυταίνη τῆς Γορτυνίας, ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ἄλλαχοι.

4

Πουλάκι βγῆκε καὶ ἔκατος κάπιον στὴν καλαμῶνα,
δὲν κελαϊδούσε σὰν πουλί, δὲν κελαϊδοῦσ' σ' ἀηδόνι,
μόν κελαϊδούσε καὶ ἔλεγε πῶς πιάνεται ἡ ἀγάπη.

« Απὸ τὰ μάτια κάνει ἀρχή, στὰ χείλια κατεβαίνει
καὶ ἀπὸ τὰ χείλια στὴν καρδιὰ ὁζώνει καὶ δὲ βγαίνει.»

5

Τῶν στίχων 4-5 ἥκουσα ἐν Μονεμβασίᾳ τὴν ἔνης παραλλαγήν:

« Απὸ τὰ μάτια πιάνεται, στὸ σόμα κατεβαίνει,
καὶ ἀπὸ τὸ σόμα στὴν καρδιὰ ἀνάβει καὶ δὲ σβένει.»

5

“Οταν σ' ἀκούω λαχταρῶ, οταν σὲ βλέπω τρέμω,
κι δταν σὲ ἰδῶ κατάματα, βονβαίνομαι, δὲν κρένω.

Σὰν τρόπ' μὲ τρώεις ἡ (γ)έννοια σου, μασσῶ, δὲν καταπίνω,
κι ἀν πιῶ νερὸ νὰ δροσιστῶ, φαρμάκι εἶναι κι ἐκεῖνο.

Φεύγεις καὶ κλαῖν' τὰ μάτια μου καὶ χλίβεται ἡ καρδιά μου,
λαμπρὸ μ' ἀστέρι τῆς αὐγῆς καὶ γλυκοσυνοδία μου.

5

6

Τώρα ποῦ μπῆκα στὸ χορὸ θὰ εἰπῶ νὰ τραγουδάκι,
θὰ εἰπῶ τραγούδι τοῦ σεβντᾶ, καὶ τῶν παλληκαράδων(ν)

θὰ εἰπῶ καὶ τῆς ἀγάπης μου τί φορεσιὰ τῆς πάει:

Τῆς ἀσπρογα πρέπουνε, τῆς γαλανῆς γαλάζια
καὶ τῆς μελαχροινούτσικης χρυσά καὶ καμουχένια.

Καμουχένια εἶναι τὰ ἀπὸ καμουχᾶ κατασκευασμένα. Εἶναι δὲ ὁ καμουχᾶς ἡ καμουχᾶς ἡ καμουχᾶς, πολυτελὲς ὑφασμα, δλοιμέταξον μὲ χρυσᾶς παρυφάδες καὶ διηνθισμένον, ἀπὸ τὸ δποῖον κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας κατασκευάζοντο αἱ ποδώσεις τῶν ἀγίων εἰκόνων, τὰ ιερὰ ἀμφια καὶ τὰ καλύμματα τῆς ἀγίας τραπέζης, πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὰ ἐνδύματα τῶν αὐτοκρατόρων καὶ τῶν λοιπῶν εὐγενῶν. Ο καμουχᾶς ὑφαίνετο κατ' ἀρχὰς ἐν Σινικῇ, ἔπειτα ἐν Βαγδάτῃ, Ταυρίδι, Δαμασκῷ, Ἀλεξανδρείᾳ καὶ τέλος εἰς τὰς Ἑλληνικὰς χώρας καὶ ἰδίως εἰς τὰς Θήβας καὶ τὴν Κύπρον. Ἐδεωρεῖτο δὲ κάτι σπουδαῖον ἡ γνῶσις τῆς ὑφαντικῆς τοῦ καμουχᾶ, ὅθεν καὶ τὸ τραγούδι:

Ξέρει καὶ ὑφαίνει καμπονχᾶ, ξυφαίνει τὸ βελοῦδο.

Εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν διενεργεῖτο σπουδαῖον ἐμπόριον τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος πολυτίμου ὑφασματος, τὸ δποῖον, σημειωτέον, ἦτο περιζήτητον εἰς τὴν αὐλὴν τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων καὶ τῶν βασιλέων τῆς Γαλλίας, καθὼς καὶ παρ' αὐτῶν ποντιφίκων τῆς Ρώμης.

*Ἐκ τινος εἰκόνος τῆς Θεοτόκου, ποῦ είχε πόδωσιν ἀπὸ καμουχᾶν ὠνομάθη Καμουχαρέα καὶ ἡ γνωστὴ βυζαντινὴ ἐκκλησία τῶν Ἀθηνῶν, ἡ ὑπὸ τῶν λογίων Καπτυκαρέα συνηθέστερον λεγομένη.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

Η ΘΕΛΗΣΙΣ ΩΣ ΜΕΣΟΝ ΠΑΡΑΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Ενδιαφέρουσα μελέτη εδημοσιεύθη μὲ τὸν ἀνωτέρῳ τίτλον -εἰς τὸ γνωστὸν γαλλικὸν περιοδικόν «Ἐπιθεώρησις». Ο συγγραφεὺς αὐτῆς κ. A. Finot, βασιζόμενος κυρίως εἰς τὰς νεωτέρας παρατηρήσεις τῆς φυσιολογικῆς ψυχολογίας, τὰς σχετικὰς μὲ τὴν ὑποβολὴν καὶ τὴν αὐθυποβολὴν, συμπεραίνει διτὶ δ ἀνθρωπος ἔχει τὴν δύναμιν νὰ παρατείνῃ τὴν ζωήν του διὰ τῆς θελήσεως. Η προκατάληψις τῆς ἔξαντλήσεως, ἡ ἀποθάρρυνσις, ἡ ἐνατένισις τοῦ γήρατος φέρουν τὸ μοιραῖον τέλος πολὺ ἐνωρίτερα ἀφ' διτὶ πρέπει. 'Απ' ἐναντίας ἡ πεποίησις εἰς τὴν ἀντοχὴν τοῦ ὅργανισμοῦ καὶ ἡ ἐπίδοσις εἰς τὰς πραγματικὰς ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς ἐν καιρῷ τοῦ γήρατος, ἡ ἀφορντισία τοῦ θανάτου, παρατείνουν τὴν ζωὴν πέραν τοῦ συνήθους δρίου, ὥστε νὰ γίνεται φανερὸν διτὶ δ ἀνθρωπος καὶ μὲ μόνην τὴν ἡθικὴν ἐπιβολὴν ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ του ἡμπορεῖ νὰ γίνεται μακρόβιος.

'Εβεβαιώθη διτὶ ἡ δύναμις τῆς ὑποβολῆς ἔχει ἀποτελέσματα καταπληκτικά, μέχρις ἀπιστεύτου. Τοιουτοτρόπως — διὰ νὰ μείνωμεν εἰς δύλιγα παραδείγματα — οἱ γνωστοὶ φυσιολόγοι Ch. Richet καὶ Barthelemy ἀναφέρουν διτὶ μία μητέρα βλέπουσα βαρὺ στήριγμα παραπετάσματος ἐτοιμὸν νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ τέκνου της, ὑπέστη αὐτοτιτιγμὸν ἐρύθμημα μώλωπος ἀκριβῶς εἰς τὸ μέρος τοῦ σώματος, ποῦ θὰ ἐμωλωπίζετο τὸ τέκνον της. Ο Carpanter ἀναφέρει περὶ ἀνθρώπου πολὺ ἀδυνάτου, διόποιος ἐσήκωσε μέγα βάρος, διότι τὸ ἐξέλιθρον ὠδαφόρον. Ο Carvisart ἐπετύγχανε δι' ὑποβολῆς τὴν θεραπείαν τῆς αὐτοκρατείρας Ιωσηφίνας μὲ χάρια ἀπὸ φωμί. Ο κ. Lasser πιστοποιεῖ τὴν θεραπείαν γυναικός, ἡ δόπια εἶχε γίνει ἐπιληπτικὴ κατόπιν μεγάλου φόβου καὶ ἡ δόπια ὑστερά ἀπὸ πολλὰς προσπαθείας τῶν ιατρῶν ἔγινε καλὰ μὲ τὸ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ προσκύνημα τῆς Παναγίας τοῦ Λούρδου.

Τὴν μέθοδον τῆς θεραπείας μεταχειρίζονται καθ' ὑπόδειξιν τοῦ Charcot οἱ μαθηταί του ἐπὶ τῶν θρησκολήπτων ἀσθενῶν. Τοὺς ὑπνωτίζουν, τοὺς ὑποβάλλουν διτὶ εὑρίσκονται εἰς τὸ θαυματουργὸν σπίλαιον καὶ διτὶ τοὺς φανερώνεται ἡ Παναγία, καὶ τοιουτοτρόπως ἐπιτυγχάνουν πολλάκις θεραπείας. Πάμπολλα παραδείγματα ἀνάλογα ἀναφέρονται ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους διὰ τὰ Ἀσκληπιεῖα. Πάντοτε ἡ πί-

στις εἰς τὰ θαύματα παρήγαγεν αὐτὰ ταῦτα τὰ θαύματα.

Η ἐπίδρασις τῆς λεγομένης ψυχικῆς ζωῆς ἐπὶ τοῦ σώματος φανερώνεται παντοιοτρόπως. Καὶ τῆς ἐπιδράσεως αὐτῆς ἐξήγησιν ἔδωκεν ἐν μέρει ἡ ἀνακάλυψις τῶν ἀγγειοκυνητικῶν νεύρων ὑπὸ τοῦ Claude Bernard. Χάρις εἰς αὐτὸν γνωρίζομεν σήμερον στοιχειωδῶς τὴν λειτουργίαν τοῦ ἐγκεφάλου, ἡτοι πῶς διὰ μέσου τῶν ἀγγειοκυνητικῶν νεύρων ἐπιδρᾷ ὁ ἐγκέφαλος ἐπὶ δὲ τῶν ὁργάνων τοῦ σώματος.—Ἐπίμονος προσήλωσις τῆς σκέψεως, δηλαδὴ ἀπασχόλησις τοῦ ἐγκεφάλου, ἐπὶ ἔνος μέλους τοῦ σώματος, προσενεῖ φανερὰν ἀλλοίωσιν εἰς τὸ μέλος—ώχροτητα π. χ., ἐρυθρότητα, στίγματα κ.τ.λ.—ῶς συνέβαινεν εἰς τοὺς τοὺς χριστιανοὺς ἀσκητάς, ποῦ μὲ τὴν ἐπίμονον προσήλωσιν τῶν εἰς τὸ Πάθος τῆς Σταυρόσεως ἐλάμβανον τὰ ἵχη τῶν ἥλων εἰς τὰς χεῖρας, τὸ σημεῖον τοῦ λογχισμοῦ τῆς πλευρᾶς, τοὺς μώλωπας τῆς μαστιγώσεως τοῦ Ἰησοῦ.—Πολλὰ δημοια γεγονότα ἐγκαυμάτων ἡ μωλώπων δι' αὐθυποβολῆς πιστοποιοῦνται ὑπὸ τοῦ Charcot καὶ ἄλλων.

'Αφ' ἐτέρου τὰ πάθη, καθὼς δ ὑθμός, δ φόβος, ἡ προσδοκία, ἡ ἐρωτικὴ παραφορά, ἔχουν εἰς τὰς ἀπλουστέρας ἐκδηλώσεις τῶν καταφανῆ ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ὅργανισμοῦ. 'Ἐν γένει αἱ τοιαῦται ἴσχυραι συγκινήσεις παράγουν ψυχοῦς ἰδρωτας, διαρροίας, χλωρώσεις, δηλητηριάσεις τοῦ αἵματος καὶ παρακλινισῶν τῆς πέψεως. Πολλοὶ δὲ τόμοι θὰ ἐχρειάζονται διὰ νὰ καταγραφοῦν τὰ πιστοποιηθέντα κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους γεγονότα, τ' ἀποδεικνύονται τὴν ἐπίδρασιν — τὴν ζωηρὰν καὶ μεγάλην καὶ ἀποτελεσματικὴν ἐπίδρασιν τῶν ψυχικῶν διαθέσεων — ἐπὶ τῶν σωματικῶν λειτουργιῶν. Κατὰ τὴν ταξινόμησιν τοῦ Hack Tuke αἱ ψυχικαὶ αὐταὶ διαθέσεις δύνανται νὰ χωρισθοῦν εἰς πέντε κατηγορίας: Τὴν αἰσθησίαν, τὴν ὑπεραισθησίαν, τὴν ἀναισθησίαν, τὴν παραισθησίαν καὶ τὴν δυσαισθησίαν.

Ίδον καὶ μερικὰ παραδείγματα ἐπὶ τῶν πέντε τούτων κατηγοριῶν διὰ νὰ γίνῃ πλέον καταληπτὴ ἡ ταξινόμησις.

Ο 'Ἐρβερ Σπένσερ δὲν ἡμποροῦσε νὰ ἴδῃ σπόγγον ξηρὸν τριβόμενον εἰς τὸ πάτωμα, χωρὶς νὰ ἔχῃ τὴν ἐντύπωσιν διτὶ ἡ προστριβὴ ἐγίνετο ἐπάνω του. Αναφέρονται δὲ ἀνθρωποι, ποῦ ἐλιποθύμησαν εἰς τὴν θέαν ἀδειανὸν φε-

ρέτρον, διότι ἐνόμιζαν πῶς ὑπῆρχε μέσα εἰς αὐτὸν νεκρός. Τοιαῦτα φαινόμενα καταλέγονται εἰς τὴν αἰσθησίαν.

Όταν ὑποδειχθῇ εἰς ἔνα ὑπνωτισμένον διτὶ κάποιο μέρος τοῦ σώματός του πάσχει καὶ πονεῖ ὑπερβολικά, κατόπιν ἔξυπνος αἰσθητήρας τοὺς πόνους μόλις ἐγγίσῃ τὸ ὑποδειχθὲν μέρος. Τοῦτο λέγεται ὑπεραισθησία.

Η ὑποβολὴ ἐπίσης προκαλεῖ τὰ φαινόμενα τῆς ἀναισθησίας. Πολὺ πρὸ τῆς χρήσεως τοῦ χλωροφοριμίου, ἔκαμνον ἀνωδύνους ἐγχειρίσεις, ὑπνωτίζοντες τοὺς ἐγχειρίζομένους. Καὶ σήμερον δὲ μεταχειρίζονται τὸν ὑπνωτισμὸν ἐπιτυχῶς εἰς τὰς γυναικας διὰ ἐλαττώνουν τὰς δύναμις τοῦ τοκετοῦ.

Περιεργοτέρᾳ εἶναι ἡ παραισθησία. Υπὸ τὴν δύναμιν τῆς ὑποβολῆς διτὶ τῆς αὐθυποβολῆς ὑπάρχουν ἀνθρωποι βλέποντες ἀνύπαρκτα πράγματα διτὶ πάσχοντες ἀνυποστάτους ἀσθενείας χωρὶς καμμίαν ἐξωτερικὴν αἰτίαν.

Οὐχὶ ὀλιγώτερον συνήθη εἶνε τέλος τὰ φαινόμενα τῆς δυσαισθησίας. Γνωστὸς γάλλος μυθιστοριογράφος δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἴδῃ ἀνθρωπον πάσχοντα πονόλαιμον χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ τοὺς αὐτοὺς πόνους. Αναφέρεται δὲ νέος, ποῦ ἀπὸ τὴν ἐγχειρίσιν ἐνὸς πάσχοντος πλευρίτιδα, ἥσιδάνηδη διὰ πολλὰς ἡμέρας πόνους εἰς τὰς πλευράς.

Σημειώτεον διτὶ ὑφίστανται ὑποβολὴν διχούνοις οἱ νευροπαθεῖς, ὡς συνήθως πιστεύεται, ἀλλὰ δὲν οἱ αἴνθρωποι. Αρκετὰ ἐνδεικτικὸν τούτου εἶνε τὸ παράδειγμα τοῦ Charcot περὶ εἰκοσι συνδαιτημόνων ποῦ ὑπέφεραν διὰ τὰς ἐκδηλώσεις δηλητηριάσεως διταν ἐπίστευσαν διτὶ διηγειρός εἰχε τρελλαθῆ καὶ εἰχε ωψεῖ ἀρσενικὸν εἰς τὰς φαγητά· διέταξε τοὺς ἐκτιμῶντας τὴν ζωῆς. «Ἡλικία θελκτικὴ τὸ γήρας — γράφει δ 'Ρενάν — πλέον κατάλληλος διὰ τὴν γαληνίαν ἀλαρότητα, ἐποχὴ ποῦ ἀρχίζει κανεὶς νὰ βλέπῃ κατόπιν ἐργάδους ἡμέρας διτὶ τὰ πάντα εἶναι ματαιότης ἀλλὰ συνάμα καὶ διτὶ ἐν πλήθος ἀπ' αὐτὰ τὰ εὐρίσκονται ἐξαιρετικὰ μέλη γηρατείας εἰς τὸν ἐκτιμῶντας τὴν αξίαν της ζωῆς. «Ἡλικία θελκτικὴ τὸ γήρας — γράφει δ 'Ρενάν — πλέον κατάλληλος διὰ τὴν γαληνίαν ἀλαρότητα, ἐποχὴ ποῦ μεγάλην λύπην ἡ κόμη λευκαίνεται διαμαῖς. Η λύπη ἐπίσης προκαλεῖ δάκρυα. Ο θυμὸς παράγει ἀφθονίαν σιέλου. Η ἐντυπωτὴ κοκκίνει τὰς παρειάς, δ φόβος ταχύνει τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας καὶ δ ὁργὴ βραδύνει τὴν πέψιν. Αντιθέτως ἡ καρδία τὴν ὑποβοηθεῖ καὶ δ γαληνή τοῦ πνεύματος δίδει γενικήν εὐεξίαν.

Όταν ληφθοῦν ὑπ' ὅψει συστηματικῶς καὶ εἰς εὐρύτερον κύκλον παραδειγμάτων αἱ τριανταπονεῖς προτριβὴς τῆς ἐπιδράσεως τῶν ψυχικῶν διαθέσεων ἐπὶ τοὺς σώματος καὶ τὴν φθοράν τοιούτων περισσότερον. Θέσατε τὸν ἑαυτόν σας εἰς τὴν ψυχικὴν κατάστασιν ποῦ τόσον περιληπτικὰ εἰκονίζει δ Γάλλος φιλόσοφος, καὶ δ' ἀπολαύσετε βαθμηδὸν τὰ ὑλεγγητά τῆς ίλαρότητος ἀντὶ τῶν ἀνησυχιῶν καὶ τῶν φόβων. Μὴ σκέπτεσθε τόσον πολὺ καὶ μὲ τόσην προκατάληψιν τὰς ἀσθενείας τῶν ὁργάνων τοῦ σώματος, τὴν φθορὰν τῶν ιστῶν, τὴν μοιραίαν κατάρρευσιν. Μὴ δυσπιστήτε εἰς τὰς σωματικὰς καὶ εἰς τὰς πνευματικὰς δυνάμεις σας, καὶ τὴν ἀντοχήν σας πρὸς ἐργασίαν καὶ εἰς

ποὺ εἰς τὴν γεροντικὴν ήλικίαν, εὔκολα ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα διτὶ δ ἀνθρωπος συνήθως ἐπιτείνει τὴν ἐξάντλησίν του μὲ αὐθυποβολήν. Μὲ τὴν ἀντίληψιν διτὶ βαρύνουν τὴν ράχιν μας πολλὰ ἔτη, ἀποκτῶμεν καθιστικὰς συνηθείας καὶ παραιτοῦμεν τὰς ἀσχολίας μας. Βαθμηδὸν δὲ τὸ αἷμα μας βλάπτεται καὶ δ ὁργανισμός μας ἀφήνει ἐλεύθερον στάδιον εἰς διλας τὰς ἀσθενείας.

Εἶναι καιρὸς διμος ν' ἀναστρέψωμεν τοὺς δρούς. Η γνῶσις τῆς φυσιολογίας μᾶς τὸ ἐπιβάλλει. Ας μεταχειρίστηκμεν τὴν αὐθυποβολὴν ἀντιτέως, ὥστε ν' ἀποβλέπωμεν μὲ πεποιθήσιν εἰς τὴν διάρκειαν καὶ τὴν παράτασιν τῆς ζωῆς καὶ δχι εἰς προσεχὲς τέλος. Ας πιστεύωμεν διτὶ εἶναι δυνατὸν νὰ γίνωμεν ἐκαποντούτεις. Ο Γκαΐτε μὲ τὴν προφητικότητα τῶν ὑπερόχων διετύπωσεν ὁραῖα τὴν ἐνδόμυχον αὐτὴν δύναμιν μας καὶ τὴν ἀποτελεσματικότητα αὐτῆς. «Ο ἀνθρωπός — λέγει — δύναται νὰ διατάξῃ τὴν φύσιν ν' ἀπομακρύνῃ ἀπ' αὐτὸν δλα τὰς ἔξαντλησίας τοῦ πολέμου τοῦ κάρμουν νὰ πάσῃ καὶ ν' ἀρρωστᾶ». Οσον μελετᾶ κανεὶς προσεκτικότερα τὴν ψυχικὴν κατάστασιν τῶν μαχοθίων, τόσον μετ' ἐκπλήξεως ἀναγνωρίζει διτὶ δλοι τῶν εἰναι γενικῶν αἰσιόδοξοι καὶ διατάξεις ἀποβλέπουν μὲ πεποιθήσιν εἰς τὴν παράτασιν τῆς ζωῆς των. Εἶνον δὲν εἶδος λησμοσύνης τοῦ θανάτου καὶ μάλιστα οἱ πλέον ἀνεπτυγμένοι μεταξὺ αὐτῶν εὐρίσκονται ἐξαιρετικὰ μέλη γηρατείας εἰς τὸν ἐκτιμῶντας τὴν αξίαν της ζωῆς. Αναφέρεται δὲ τὰς γηρατείας ποῦ τόσον μεταξύ θηλυκής ἀντίληψης τὰς ἔσυκοφάντησε καὶ τὰ φοβεῖται, δίδονται ἐξαιρετικὰς ἀπολαύσεις εἰς τὸν ἐκτιμῶντας τὴν αξίαν της ζωῆς. «Ἡλικία θελκτικὴ τὸ γήρας — γράφει δ 'Ρενάν — πλέον κατάλληλος διὰ τὴν γαληνίαν ἀλαρότητα, ἐποχὴ ποῦ ἀρχίζει διαμαῖς καὶ τὰ πάντα εἶναι ματαιότης ἀλλὰ συνάμα καὶ διτὶ ἐν πλήθος ἀπ' αὐτὰ τὰ εὐρίσκονται ἐξαιρετικὰ μέλη γηρατείας εἰς τὸν ἐκτιμῶντας τὴν αξίαν της ζωῆς. Η ληφθοῦν ὑπ' ὅψει συστηματικῶς καὶ εἰς εὐρύτερον κύκλον παραδειγμάτων αἱ τριανταπονεῖς προτριβὴς τῆς ἐπιδράσεως τῶν ψυχικῶν διαθέσεων ἐπὶ τοὺς σώματος καὶ τὴν φθοράν τοιούτων περισσότερον. Θέσατε τὸν ἑαυτόν σας εἰς τὴν ψυχικὴν κα

τὴν μνήμην σας, διότι ἄλλως γίνεσθε περισσότερον σκληροὶ εἰς τὸν ἑαυτόν σας καὶ περισσότερον καταστρεπτικοὶ παρ’ ὅτι εἶναι ἡ φύσις. Τὸν νὰ καταδέηται κανεὶς τὴν εὐθύνην καὶ τὴν ἀπόλουσιν τῆς ζωῆς, εἶναι ἔγκλημα κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ κατὰ τῶν ἄλλων.

Αἱ προλήψεις μας συντελοῦν κυρίως εἰς τὸ ἔγκλημα τοῦτο. Πιστεύομεν σφαλερὰ ὅτι μόλις γίνομεν 60 ἑτῶν, πρέπει νὰ ἔγκαταλείψωμεν τὰς ἐργασίας καὶ τὰς ἀπολαύσεις μας. Καὶ γνόμενα θεληματικῶς ἀπόμαχοι τῆς ζωῆς. Ἐνῷ ἡ φυσιολογία μᾶς βεβαιώνει θετικῶς ὅτι ὁ ὁργανισμός μας ἡμπορεῖ νὰ ἐκτελέσῃ εἰς τὴν ἥλικιαν αὐτὴν καὶ κατόπιν ἀκόμη ὅλας ἀνεξαιρέτως τὰς φυσιολογικὰς λειτουργίας τῶν νεωτέρων ἥλικιων. Θεωρητικῶς τὸ δριόν τῆς ἔξαντλήσεως τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ καὶ συνεπῶς ἡ ὥρα τοῦ θανάτου εἶναι εἰς τὸ 150ον ἥ καὶ εἰς τὸ 200ον ἔτος τῆς ζωῆς. Καὶ στατιστικῶς ὁ κίνδυνος τῶν σοβαρότερων ἀσθενειῶν — τῆς πνευμονίας, τῆς φθίσεως, τῶν καρδιακῶν παθήσεων, τῆς ἐγκεφαλικῆς συμφορῆσεως κ.τ.λ. — εἶναι ὀλιγάτερος μετὰ τὸ ἔξηκοστὸν ἔτος τῆς ζωῆς, παρὰ πρὸ αὐτοῦ.

Ἄρκει ἀπὸ νέος νὰ ἐμποτισθῇ κανεὶς εἰς τὴν ιδέαν τῆς μακροβιότητος, νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς τὸν ἑαυτόν του τὴν ἀρχὴν τῆς οἰκονομίας τῶν δυνάμεων, διὰ νὰ ἔξασφαλίσῃ τὴν μακροβιότητα. Ἐν τούτοις, ἐνῷ ὅλοι εἰμενα σύμφωνοι ὡς πρὸς τὴν μεγάλην ἀξίαν τῆς ζωῆς, εἰς τὴν πραγματικότητα τὴν σπαταλῶμεν. Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς νεότητός μας ἔξαντλοῦμεν μὲν παντοειδεῖς καταχρήσεις τὰς λειτουργίας τοῦ ὀργανισμοῦ μας, δημιουργοῦμεν ἀνισορροπίας καὶ προκαλοῦμεν παθήσεις αὐτοῦ. Ὡς νὰ μὴ ἥρκουν δὲ αἱ σωματικά, δηλαδὴ αἱ προφανεῖς τοπικαὶ ζημίαι, προξενοῦμεν εἰς τὸν ἑαυτόν μας καὶ ἄλλας, ἥθικάς. Αἱ ἀπογοητεύσεις ποὺ σχεδὸν πάντοτε δὲν ἔχουν σοβαρὰν αἴτιαν, αἱ πικρίαι, αἱ παραφοραί, αἱ ἀμφιβολίαι περὶ τῆς ἀντοχῆς μας, οἱ δισταγμοὶ διὰ τὴν ὑγείαν μας καὶ ἄλλαι ποικίλαι ψυχικαὶ δειλίαι δημιουργοῦν ψυχικάς, δηλαδὴ γενικάς, τοῦ ὀργανισμοῦ ζημίας. Ἐνῷ

δι’ ἀντιθέτου ὑποβολῆς, δι’ αἰσιοδοξίας, διὰ θάρρους εἰς τὴν ζωὴν καὶ διὰ πίστεως εἰς τὴν ἀντοχὴν μας, ὅχι μόνον τὰς ψυχικὰς ἔξασθενεισις ἢ ἀπεσοβοῦμεν, ἀλλὰ καὶ πολλὰς σωματικὰς βλάβας θὰ ἐμετριάζαμεν.

Τὸ συμπέρασμα εἶναι πρόδηλον. Ὁ ἀνθρώπος ἔχει ἀντοχὴν διὰ νὰ ζῇ πολὺ περισσότερον ἀφ’ ὅτι ζῇ. Καταστρέφει καὶ συντομεύει τὴν ζωὴν του σπαταλῶν τὰ ζωϊκὰ κεφάλαια ἐνώπιος μὲ τὰς σωματικὰς καταχρήσεις καὶ οὐχὶ ὀλιγάτερον μὲ τὴν ἥθικήν κόπωσιν καὶ μὲ τὴν ἀποθάρρυμσιν. Εἰς τοῦτο συντελοῦν ἡ ἀνατροφή, αἱ προλήψεις καὶ αἱ σφαλεραὶ ἀντιλήψεις πρὸς τὴν δύναμιν τῆς ζωῆς.

Ἀντίδοτον πρὸς θεραπείαν τῆς δηλητηριάσεως καὶ καταστροφῆς αὐτῆς εἶναι ἡ θέλησις. «Δύναμαι καὶ πρέπει νὰ ζήσω πολὺ» ίδον τὸ ἀξίωμα ποὺ πρέπει ἡ θέλησις νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τὴν συνείδησίν μας. Καὶ πρὸς ἐφαρμογὴν του πρέπει νὰ ἐλαττώῃ τὴν σπαταλῶν τῶν σωματικῶν δυνάμεων, νὰ ρυθμίζῃ τὴν λειτουργίαν τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ κυρίως νὰ στερεώῃ τὴν πεποίθησιν εἰς τὴν μακροβιότητα. Διότι, ὡς ὑπεδείχθη ἀνωτέρω, ἡ ἐπίδρασις τῆς ὑποβολῆς μας ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ μας εἶναι μεγίστη καί, ἀπὸ γενικῆς ἀντιλήψεως, ζωσά πλέον ἀποτελεσματικὴ ἀπὸ κάθε τι ἄλλο. Οἱ ἀδικαιολόγητοι φοβοὶ ἀποθαρρύνουν τὴν συνείδησίν καὶ ἐπιταχύνουν τὴν καταστροφήν. 'Απ' ἐναντίας ἡ αἰσιόδοξος ἐμπιστοσύνη πρὸς τὸν ὀργανισμόν μας παρατείνει τὴν ζωὴν. «Τοιουτορόπως ἡ ἀναπόφευκτος ἐπίσκεψις — τελείωνε ὁ κ. A. Finot — τοῦ γήρατος καὶ τοῦ θανάτου θὰ γίνη ὅχι μόνον πλέον ἀργά ἀλλὰ θὰ ἐπέλθῃ εἰς ὥραν ποὺ θὰ μᾶς ήναι ἐπιθυμητή. Θὰ τοὺς περιμένωμεν τότε τοὺς δύο αὐτοὺς ἐπισκέπτας ὡς ἀγαπητοὺς ξένους μας ποὺ πρόκειται νὰ μᾶς φέρουν, εἰς ἀποχὴν μακρινήν, πολὺ μακρινήν, τὸ ἐλκυστικὸν θέλγητρον τῆς ίλαρᾶς καὶ εἰρηνικῆς μελαγχολίας των...».

I. ZEPVOS

ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Η ΑΝΑΘΡΕΦΤΗ*

Γ'.

Ο Γερόλυμος Λαδᾶς, ὁ καρδολόγος, ἀπὸ τὴν ημέρα ποὺ ἔχασε τὴ γυναικα του, καὶ χάνωντας τὴ γυναικα ἔχασε καὶ τὴ θυγατέρα του, γιατὶ τοῦ τὴν ἐπῆραν, — ἔγινε ἄλλος ἀνθρώπος. Τῷροιξε 'στὴν τεμπελιὰ καὶ 'στὸ κρασί. "Επινε γιὰ νὰ ξεχνᾶς τὴ συφορά του", καὶ κάθε βράδυ ἔγινότανε «κούρνια». "Επειτα καὶ κάθε αὐγή. Λίγο - λίγο ὁ καλὸς δουλευτὴς κατάντησε ἔνας ἐλεεινὸς καὶ τρισάθλιος μεθύστακας, μία σκνίτα τῶν κρασοπούλεων. "Ο πατέρας αὐτὸς ὁ ἀκαμάτης, ὁ κουρελιάρης, ὁ βρωμερός, ἥταν ἡ μεγάλη νιφοπή τῆς Ἀντζολίνας, καὶ ἀπὸ χρόνο σὲ χρόνο ἔγινόταν μεγαλήτερη.

"Ἐκεῖνο ποὺ εἶχε προφητέψει ὁ σιδόρ 'Αντωνάκης ἔγινε: ἡ σιδόρ 'Αντωνάκαινα ἀναγκάσθηκε νὰ περιμαζέψῃ 'στὸ σπίτι καὶ τὸν πατέρα τῆς ἀναθρεψτῆς της. Τὸν ἔβαλε νὰ κοιμᾶται ἀπάνω στὴ σοφίτα, τοῦ ἔδωσε κάτι ἀποφρόια τοῦ ἀντρός της, τὸν ἐσύμπιασε, τὸν ἐσυμβούλεψε, τὸν ἐνουθέτησε, καὶ τὸν ἔστελνε, μεσημέρι καὶ βράδυ, νὰ σχολάζῃ τὴν Ἀντζολίνα.

"Ἡταν πεοίεργο, καὶ θλιβερό, νὰ τοὺς βλέπης τοὺς δυό τους 'στὸ δρόμο. "Ο πατέρας ὁ δύστυχος ἔμοιαζε σὰν δοῦλος τῆς εὔμορφης κόρης του. 'Επήγανταν ὅμως κοντά - κοντά, καὶ ἡ δὲν μιλοῦσαν καθόλου, κατσουφιασμένοι καὶ οἱ δυό, ἡ φύλονεικούσιν μὲ πεῖσμα. "Η 'Αντζολίνα τοῦ εἶχε πάρει δύον τὸν ἀέρα καὶ τὸ ἐμάλονε σὰ μεγάλη. "Η τοῦ παραπονιούνταν σὰν ἀδικημένη, ποὺ ἔθειρενται νὰ γυρέψῃ τὸ δίκιο της, μεγάλο σὰν τὸν οὐρανό. Τὸν τὰ ἔλεγε ὁρδὺ - κορτά. Πατέρας ἥταν αὐτὸς ἡ κατὰ ἄλλο; Καλὰ ποὺ δὲν τὴν ἐτρέψε, ποὺ δὲν τὴν ἔντυνε, ποὺ δὲν τὸν ἔγνοιαζε γιὰ τίποτα, μὰ οὔτε κάνε γιὰ τὴν «ἄξιοπρέπεια»; Νὰ φάγῃ 'στὸ ὑστερό δ, τι εἶχε καὶ δὲν εἶχε; Νὰ καταντήσῃ τοῦ ποὺ νὰ νιφέτεται νὰ λέη πως εἶνε πατέρας της;. . . Καὶ ὅλα τοῦ τάψαλλε 'στὸ δρόμο, γιατὶ 'στὸ σπίτι δὲν ἥθελε νὰ πικραίνῃ τὴ νουνά της. Καὶ κάπου - κάπου λησμονιότανε καὶ τῆς ἔφευγε καμμιὰ λέξι πιὸ δυνατά, ποὺ ἔκανε τοὺς διαβάτες τῆς Πλατείας Ρούγας νὰ γυρίζουν πρὸς τὸ ἀταίριαστο ζευγάρι σαστισμένοι.

"Στὸ σπίτι δὲν περνοῦσαν καὶ τόσο ἀσχηματικοὶ. Ο Γερόλυμος στὴν ἀρχὴ προσπαθοῦσε νὰ φά-

νεται σεμνός, συμμαζεμένος, πρόθυμος. "Εφτασε νὰ ὑποσχεδῇ 'στὸν προστάτες του πῶς θὰ κόψῃ πιὰ τὸ κρασί, δλωσδιόλον, καὶ πῶς θὰ μεταλαβαίνῃ «τέσσερες βολές τὸ χρόνο, μόνο καὶ μόνο γιὰ νάν το δοκιμάζῃ». Στὸ τραπέζι ὁ σιδόρ 'Αντωνάκης, ὅποτε ἥταν καλοδιάθετος, ἔκανε γούστο νὰ τὸν κουρδίζῃ γιὰ νάκούῃ τὶς ἔξυπνες ωρόστες του. Εἶχε σὲ δλα του, καὶ σὲ λόγια καὶ σὲ φερόμια, κάτι τι τὸ κουτοπόνηρο, ποὺ σ’ ἔκαμψε νὰ γελάξῃ. Λομπαρδιανὸς πούρος αὐτός, καὶ ὁ σιδόρ 'Αντωνάκης Λιούρης ἀπὸ τὸν φανατικούς. Καὶ τὸ μεγάλο πανηγύρι γινόταν ὅταν μιλοῦσαν γιὰ τὰ κομματικά.

"Ἀθρωπος ποὺ μεθάπει ἀπὸ τὴν αὐγὴν 'σια μὲ τὴν αὐγὴν, τὸν ἔλεγε δι Κιτραμῆς, μπορεῖ νὰ ίδῃ ποτὲ τὸ φῶς; Λομπαρδιανὸς ἔγεννήθηκε, Λομπαρδιανὸς θὰ πεθάνῃ!

"Α! τὸ κρασί σᾶς είπα πῶς θὰν τὸ κόψω, ἀπαντοῦσε δι Γερόλυμος ἀδειάζωντας τὸ ποτῆρι του, — τὸ τελευταῖο πάντα — μὰ δὲν εἶπαμε πῶς θὰ μέ κάμετε καὶ νάλλαξοπιστήσω !;

"Λίγο ἔβασταξε κ' ἡ φεύτικη αὐτὴ ἀρμονία. Ποὺ νὰ κόψῃ τὸ κρασί δι Γερόλυμος! Καὶ ποὺ νὰ ξαναπιάσῃ δουλειά! Οι ταβέρνες τῆς γειτονεῖας τὸν ἔφιλοξενούσαν πάλι μέφα - νύχτα. 'Απὸ μακριὰ ἡ 'Αντζολίνα ἔξεχώριζε κάποτε τὸ βραχιασμένο του τραγοῦδι:

Καλὴ νύχτα λοιπὸν σοῦ ἀφίνω
μπούμ, μπάμ - μπάμ!
Εἰς τὴν κλίνην ποὺ πέεεφτεις, κυρά!
μπούμ, μπάμ - μπάμ!

"Κατάντησε νὰ τὸν ἀνεβάζουν βαστακτὰ 'στὴν ἀθλία του σοφίτα. "Ολα τάποφόρια τοῦ σιδόρ 'Αντωνάκη ἔκουρελιασμῆκαν ἀπάνω του, καὶ καταλερώθηκαν. Δὲν εἶχε πιὰ μούτρα δι Γερόλυμος νὰ σχολάζῃ τὴν Ἀντζολίνα δὲν ἔκανε οὔτε γιὰ δοῦλος τῆς κόρης του.

"Καλλίτερα νὰ ἔχουμαι μοναχή μου, ἔλεγε ἔκεινη, παρὰ νὰ μέ κάνῃ 'στὴ δρούγα φετίκολο μὲ τὴν πατάντια του. Ντρέπομαι, νουνά μου, ντρέπομαι!

"Δὲν τὸν ἔκαθιζαν πιὰ οὔτε 'σιδό τραπέζι. "Οποτε δὲν ἔτρωγε 'στὴν ταβέρνα, ἔτρωγε 'στὴν κουζίνα μὲ τὴν Παρασκευή. Ο σιδόρ 'Αντωνάκης τὸν ἔβριζε, τὸν ἔξανθρωπιζε καὶ τὸν ἔφοβεριζε πῶς θὰ τὸν πετάξῃ 'στὸ δρόμο σὰ σκύλο.

* Τέλος. «Παναθηναϊα», 15 καὶ 28 Φεβρουαρίου.

‘Η σιόρ’ Αντωνάκαινα, ἀπελπισμένη, ἔξήτησε βοήθεια ἀπὸ τὴν θρησκεία, κ’ ἔκραξε μιὰ μέρα τὸν παπᾶ τῆς νὰ τὸν ἔσκοιτη. Κ’ ἐστάθηκε κάτω ἀπὸ τὸ πετραχῆλι δυστυχισμένος δ Γερόλυμος, μὲ ὑφος ἀποβλακωμένο, καὶ ἄκουσε μιὰν ἀτελείωτη εὐχή, πληρωμένη ἔνα ἔητέννι. Μᾶς τοῦ κάκου! Ο δαίμονας τὸν εἶχε κυριέψει σύψυχο· ή συνείδησί του εἶχε σβύσει σὰ λύγνάρι· καὶ εἶχε κατανήσει σὰ φάντασμα τοῦ ἄλλου κόσμου, ποῦ δὲν τὸν κρατοῦσε σὲ τοῦτον - ἐδῶ, παρὰ δ σπιρτάδα τοῦ κρασιοῦ. Στὸ ὔστερο, ἔκανε μέρες ὀλόκληρες νὰ φανῇ ἐτὸ σπίτι. Εχανόταν καὶ ἀπὸ τὴ γειτονιά. Η ‘Αντζολίνα δὲν ἀκούει πιὰ οὕτε τὸ βραχιασμένο του τραγοῦδι. Ἐπειτα, κανένα βραδυνό, ἄξαφνα, τῆς φαινόταν σὰ νὰ γνώριζε τὴ φωνή του:

...εἰς τὴν κλίνην ποῦ πέεεεφτεις, κυρά!

καὶ τὰ μεσάνυχτα τοὺς τὸν ἔφερναν οἱ καλοὶ συντρόφοι, καὶ τὸν ἀνέβαζαν ἐτὴ σοφίτα, καὶ τὸν πετοῦσαν ἐτὸ στρῶμα του, κουφάρι μοναχό. Κοιμοῦνταν ἔκει - πάνω μιά, δυό, τρεῖς ημέρες ἀδιάκοπα. Τὸν ἔξεχνοῦσαν. «Ἐδῶ τάχατες νὰ εἴνεις» ἔλεγε ἡ ‘Αντζολίνα κ’ ἀνέβανε, καὶ τὸν εῦρισκε ἔκει νὰ κείτεται, νὰ ψιφοιογά καὶ νὰ ἰδρόνγη κρασίλα. Εξυπνοῦσε, ἔφευγε τρικλίζωντας, καὶ πάλι χανόταν.

Ἐτσι περνοῦσαν τὰ χρόνια. Η ‘Αντζολίνα ἦταν τώρα δεκοχτὼ χρονῶν κοπέλλα. Εἶχε τελείωσει ἀπὸ πέρση τὸ σχολεῖο, καὶ καθόταν ἐτὸ σπίτι, καὶ κεντοῦσε ἀγάλι - ἀγάλια τὰ προκιά της. Κάθε Κυριακή, δυοφοστολισμένη, ἔβγαινε περίπατο ἐτὸ πλάι τοῦ νουνοῦ της, ἢ ἐπήγαινε ἐτὴν ἐκκλησιὰ μὲ τὴ νουνά της. Ενας νέος, δ Νιόνιος δ Γαρζός, ἔτυχε νὰ τὴν ἰδῇ καὶ τοῦ ἀρεσε. Ἐρώτησε γιὰ δαύτην, ἔμαθε πῶς εἴνε ἀναθρεφτὴ τοῦ πλούσιου Κιτραμῆ, καὶ τὴν ἀγάπησε. Η ‘Αντζολίνα, ἀμα κατάλαβε πῶς ἔνας νέος τὴν ἀκολουθοῦσε, τὸν ἀγάπησε, — αὐτὴ ἔννοεῖται ἀληθινά. Κι ἄλλαξαν τὰ πρῶτα γράμματα· κ’ ἔνα δειλινό, στὴ μπασία τοῦ Κιτραμῆ, καθὼς ἐπερνοῦσε δ νέος, μπῆκε μιὰ στιγμὴ κλέφτικη, ροβόλησε τὴ σκάλα ἡ νέα, κι ἄλλαξαν τὰ πρῶτα φιλιά.

Σ αὐτὸ τὸ σημεῖο βρισκόταν ἡ ἀγάπη τους, δταν ἐστάθηκε κάτι τρομερό: ‘Η σιόρ’ Αντωνάκαινα ἔπιασε τὰ γράμματα τοῦ Γαρζοῦ ἐτὴν τσέπη της ‘Αντζολίνας. Τὴν ἔβρισε, τὴν ἔδειρε μὲ τὸ σκαλτσούνδυλο, καὶ μόλις ἥλθε ἀπὸ τὸ μαγαζὶ δ ἀντρας της, τοῦ τὰ ἔδειξε ἀμέσωσ. .

Ο σιόρ ‘Αντωνάκης πρῶτα ἀπόρησε· ἔπειτα εἶπε πῶς δτὶ προφητέψῃ, γίνεται ἔπειτα ἔδωκε τῆς φιρύτσας του καὶ τὶς ρέστες μὲ τὴν τσιμπούκοβεργα· ἔπειτα ἔκρυψε τὰ γράμματα ἐτὴν τσέπη του, χωρὶς καν νάν τα διαβάσῃ, δὲν ἔφαγε σχεδὸν ἀπὸ τὴ σύγχυσί του, κ’ ἔτρεξε βιαστικὸς νὰ βῇ τὸν Γαρζό, γιὰ νὰ τὸν «ξεχαστουκίσῃ», κι ἄν ἦταν χρεία νὰ «παίξῃ καὶ τὰ σμπάρα». Ήξερε πῶς δ ἔξελογιαστῆς τῆς ἀναθρεφτῆς του ἦταν ἔνας παλληκαρᾶς, ἔνας ἀντρουκλας μ’ ἔκει - πάνου, ἔνας ἀνθρωπος τοῦ σκοίνιοῦ καὶ τοῦ παλουκιοῦ, ἀπὸ κεινοὺς ποῦ ζοῦν ἀπὸ τὰ γράμματα μὲ τὴν κουμπούρα τους. Ο σιόρ ‘Αντωνάκης δμως δὲν ἔδειλιασε καθόλου κάτι σὰν αἰσθημα πατρικό, πληγωμένο, τὸν ἔκαμνε ἔκεινη τὴν ὥρα «θερίο». Εὔρηκε τὸ Γαρζό στὸ Πλάτωμα, τὸν ἔσιμωσε θαρρετά, ξαφνικά, καὶ σχεδὸν χωρὶς λέξι, τοῦ κατάφερε ἔνα μπάτσο.

Ο παλληκαρᾶς τὰ ἔχασε. Τέτοια παλληκαριὰ δὲν τὴν εἶχε ποτὲ του...” Επειτα, ἔνα γέρον ἀνθρωπο ἔκει, σεβάσμιο, μὲ παρομπετόνια, δπως ι’ ἀ θές, δὲν ἐπήγαινε νὰ τὸν ἔκοιλισῃ... Ο μπάτσος δμως ζητοῦσε ἵκανοποίησι, καὶ δ παλληκαρᾶς μας τὴ βρῆκε ἐτὴ στιγμή:

— Καλά, εἰπε· δέχουμαι τὸ μπάτσο· ἀπὸ χέρι σὰν τὸ δικό σου, δὲ δίνει ἀτιμία. Μὰ φτάνει νὰ μοῦ δώσῃς καὶ τὴν ἀναθρεφτή σου, ποῦ τὴν ἀγαπάω καὶ τὴ θέλω γιὰ γυναῖκα μου.

Κοντολογῆς τὰ ἔφτιασαν. Ο νέος ἦταν ἀπὸ οἰκογένεια, κι ἀντὸ ἐκολάκευε τὸν Κιτραμῆ, ποῦ δὲν ἦταν. Επειτα τὸν ἐπροστάτευαν οἱ κομματάρχες καὶ πάντα θὰ ζοῦσε... ἔπειτα δὲ θάδινε ἔτσι τὴν ἀναθρεφτή του· θὰ τὴν ἐπροσκινει’ ι’ ὅλας, καὶ στὸ ὔστερο δὲ θὰ εἴχαν ἀνάγκη. Αμηπᾶς;

“Υστερό” ἀπὸ πέντε μηνῶν συμφωνίες, ίστορίες καὶ σκοτοῦρες, ποῦ λίγο ἔλειψε καὶ νὰ τὰ χαλάσουν, δ Νιόνιος δ Γαρζός ἔστεφανώθηκε τὴν ‘Αντζολίνα. Τὸ σπίτι τοῦ Κιτραμῆ γιόρτασε ἄλλον ἔνα γάμο, ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς Κρουσταλλένιας τῆς μακαρότισσας. Μᾶς δ σημερινὸς ἦταν γάμος μὲ τὰ οὐλα του, μὲ προκιά καὶ μ’ ἀντιπροσώπια, μ’ δμορφη νύφη καὶ μὲ γαμπρὸ παλληκάρι. Εκείνη τὴν ἥμέρα καὶ δ μεδύστακας δ Γερόλυμος ἐφόρεσε τὰ μαῆρα του, — ἀποφόρια γιὰ τὴν περίστασι, — καὶ σὰν νὰ τὸν ἔγαλβανιζε ἡ πατρικὴ καρά, τὰ κατάφερε νὰ σταθῇ σὰ ζωντανὸς μὲ τοὺς ζωντανούς. Η σιόρ’ Αντωνάκαινα, τὴν ὥρα ποῦ ἀντίκρυσε τὴν ‘Αντζολίνα της ντυμένη νύφη, δὲν ηγορεῖ νὰ τῆς πῆτιποτ’ ἄλλο συγκινητικώτερο ἀπὸ αὐτό:

— Ψυχούλα μου, κυρά μου, ἀγάπη μου! Τὴν ἡμέρα ποῦ ἔγεννήμηκες, ἐδῶ καὶ δεκοχτώμισυ χρόνια, ή μάνα σου ή συγχωρεμένη μοῦ τὸ ἔμήνυσε μὲ τὸν Τζωρτζή τὸν ἀλευρᾶ, ποῦ ἦταν τότενες παιδὶ δέκα χρονῶ, καὶ τὴν ὥρα ἔκεινη ἔγω ἔδερνα ἔνα αὐγὸ γιὰ τὴ σούπα. Ναίσκε, ἔνα αὐγό, κυρά μου! Τὸ θυμάμαι σὰ νὰ ἦταν ἔδια ἡ ὥρα!

Καὶ δός του ἀγκαλιάσματα, φιλιὰ καὶ δάκρυα...” Ε, εἶχε παραγερόσει πιὰ καὶ δ σιόρα “Αντζολά. Έκόντενε ἐτὰ χαρούπια της, καὶ δ σιόρο ‘Αντωνάκης εἶχε περάσει πιὰ τὰ ἔβδομηντα...

“Αν θέλετε τώρα νὰ μάθετε καὶ τί προϊκα ἔδωσε τῆς ἀναθρεφτῆς του, νά, δση θὰ ἔδινε καὶ ἐτὴ μονάχωριβη κόρη του: πέντε χιλιάδες τάλλαρα μετρητά, καὶ τὰ ροῦχα τῆς μέσα σὲ τρία ώραϊα κομμά καὶ σὲ μία μεγάλη ἀρμάδα. Η γρίνια του ἔκεινες τὶς ἡμέρες μὲ τὴ σιόρ’ ‘Αντωνάκαινα, ἦταν μεγάλη καὶ φοβερή, ἀνάλογη μὲ τὴ θυσία ποῦ τοῦ ζητοῦσε ἡ περίστασι. Καὶ δμως σύμφωνα μὲ μιὰ παληὰ συνήθεια, ποῦ τὴν ξαναθυμήμηκε, ἐτὸ τέλος ἔδωσε περισσότερα κι’ ἀπ’ δσα τοῦ ὥριζε ἡ γυναῖκα του. Μόνο δταν ἔγύρισαν ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ, καὶ βρέθηκαν μοναχοὶ τους, σὰν πρῶτα, δ Κιτραμῆς ἔτριψε τὶς παλάμες γοήγορα - γοήγορα καὶ εἶπε:

— Πάπαλα! ἔφινίρισε! Δὲ ματαδίνω ἄλλο οὗτε φτωχοῦ κατρίνι! Τὰ ψυχικά σου, “Αντζολά μου, τὴν ύγεια σου νάχης, μ’ ἔγδυσανε καὶ μάφισανε ἔδε δ ἀνθρωπος.” Ε! δὲν εἴμαι τώρα πάρι νὰ μὲ κρεμάσουνε στὸ σταυρό. Τετέλεσται! Νῦν ἀπολύεις τὸν δούλον σου, δέσποτα... Μεθαύριο θὰ κλείσω καὶ τὸ μαγαζί, καὶ θὰ κάτσουμε στὴ μπάντα μας, ίσια ποῦ νὰ μᾶς καλέσῃ δ ἀφέντης δ Θέος.

... Η σκάλα ἔτριξε ἀπὸ ἀνέβασμα νεανικό, καὶ δ σιόρ ‘Αντωνάκης, λαχανιασμένος, κατάχλωμας, ἔχυθηκε στὸ σαλότο, ἐπέτεις τὸ καπέλλο του στὸν καναπέ, καὶ εἶπε:

— Εκεῖνος ἔφυγε πάλι καὶ τὴν ἄφισε μὲ τὸ σάλιο ἐτὸ στόμα! Εγώ δὲν ἀνακατόνουμαι ἄλλο! Κύτταζε καλὰ νὰ μή μού την ξαναφέρης ἐδῶ...” Ας πάγι νὰ γένη δούλα...” Εναν παρᾶ δὲ δίνω... Δὲ μὲ γνοιάζει. Τὸ χρέος μου τὸ ἔκαμα· τώρα δς το κάμουνε καὶ ἄλλοι!

Είχαν περάσει πέντε θλιβερὰ χρόνια. Ο γαμπρὸς δὲν ἔβγήκε καλός. Τὴν κακομεταχειρίζονταν τὴν ‘Αντζολίνα, τὴν ὥρα ποῦ ἀντίκρυσε τὴν ‘Αντζολίνα της ντυμένη νύφη, δὲν ηγορεῖ νὰ τῆς πῆτιποτ’ ἄλλο συγκινητική, ροβόλησε τὴ σκάλα ἡ νέα, κι ἄλλαξαν τὰ πρῶτα φιλιά.

βηξε στὸ διάστημα αὐτὸ δυστυχισμένη ἡ κοπέλλα, καὶ μαζί της οι Κιτραμαίοι, δὲν περιγράφεται. Ο Γαρζός της ἔφαγε τὴν προϊκα της ετὰ χαρούπια. τὶς γυναικες καὶ σὲ κάτι τρελλὲς ἐπικίριησες. Καὶ νά, σήμερα τὴν ἄφινε κ’ ἔφευγε κυνηγημένος ἀπὸ χρέη.

— Ω, τὸ κακόμιοιρο! τὸ κακόμιοιρο! ἔφωναξε ἡ γοηά, χωρὶς νὰ διαμαρτύρεται πιὰ δ γέρος γιὰ τὸ παφασοῦκλι.

— Τὸ κακόμιοιρο ναί, καλὰ τὴν ἔλεγες ἀπὸ μικρή. Μὰ τί τοῦ φταίω κ’ ἔγω; Έφτούνονε ἀγάπησε, ἔφτούνονε ἐπῆρε. Ας τα τραβάῃ τώρα καὶ ἀς δοξάζῃ τὸ Θέο ποῦ δὲν ἔχει καὶ παιδία...” Ε, τὶ νὰν τοῦ κάμω; Κόσμος είνε δῶ! Ας πάγι νὰ δουλέψῃ καὶ νὰ ζήσῃ!

— Ω, ‘Αντωνάκη μου! Δὲ ντρέπεσαι νὰ μιλῆς ἔτσι γιὰ τὴ φιότσα σου; ποῦ τὴν ἀναστήσαμε καὶ τὴν είχαμε σὰν παιδὶ μας; Τόσο πάλε σ’ ἔξεκούτιανε ἡ λικιά, ποῦ νὰ μὴν ξεχωρίζεις τὸ ἀσπρό ἀπὸ τὸ μαῦρο; Καὶ τί φταιει τὸ κακόμιοιρο ἀν ἀγάπησε ἔναν παληάνθρωπο; φταιμε μεις ποῦ τοῦ τὸν ἔδωσαμε.

— Ορσ’ ἔκει! θὰ μοῦ πῆ τώρα πῶς φταίω κ’ ἔγω... γιὰ νὰ πλερώσω καὶ τὰ ρέστα! Α, μὴ μὲ σκοτίζεις, μὴ μοῦ πῆς νὰ τὴν ξαναπάρω, ‘Αντωνάκαινα, γιατὶ θὰ τὰ χαλάσουμε γιὰ πάντα.

Καὶ δ ‘Αντωνάκης ἄρχισε πάλι νάραδιαζῃ τὶς ενεργεισίες του πρὸς τὴν ‘Αντζολίνα, ἀπαράλλαχτα δπως τὸ ἔκαμε μιὰ φορὰ γιὰ τὴν Κρουσταλλένια:

— Τὴν ἔβαφτισα ἀρχοντικά, ναὶ ἡ ὅχι; Τὴν ἔσπούδαξα βασιλικά, ναὶ ἡ ὅχι; Τὴν ἀνάθρεψα στὸ σπίτι μου, σὰν πρῶτη νοικοκυροπούλα, ναὶ ἡ ὅχι; Τοῦ έσυμμαζωξα ἀπὸ τὸ τσοὶ ροῦχης τὸν πατέρα τοῦ, γιὰ νάχη κανέ μία σοφίτα νὰ πέφτῃ νά ξεμεδάρῃ, ναὶ ἡ ὅχι; Τὴν ἔπρούκισα μὲ πέντε χιλιάδες κολοννάτα μετρητά, μὲ μιὰ κομμά καὶ μὲ μία ἀρμάδα ροῦχα, ναὶ ἡ ὅχι; Τοῦ έδωκα μὲ τὴν εὐχή μου ἔκεινονε ποῦ θῆφελε, ναὶ ἡ ὅχι; — “Ε, σώνει τώρα! Δὲ θέλω νὰ ξέρω τίποτα! Τοῦ τάφαγε; Τὴν ἄφισε κ’ ἔφυγε; Λογαριασμὸς δικό τοῦ! Ας πάγι τώρα νὰ γένη....

Καὶ δμως, τὴν ἔδια μέρα, τὸ ἔδιο βράδυ, η ‘Αντζολίνα ξαναγύρισε στὸ σπίτι τοῦ νουνοῦ της καὶ δ ἴδιος δ νουνός της ἔπηγε καὶ τὴν ἔφερε... Πολλὲς ἡμέρες ἦταν κλεισμένη στὴν κάμαρά της, κ’ ἔκλαιγε τὴ χαμένη της εὐτυχία... Σιγά - σιγά δμως τὰ δάκρυνα της ἔστεγνωσαν, καὶ μιὰ μέρα ἐπόρβαλε στὸ παράθυρο μὲ τὴ φρεσκάδα. Μιὰ Κυριακή ἔπηγε στὴν ἐκκλησία μὲ τὴ νουνά της

μιὰν ἄλλη βγῆκε περίπατο μὲ τὸν γονυό της.

”Αρχισε πάλι ή πρώτη, ή ίδια ζωή, σὰ νὰ μὴν
ἔσταθη τίποτα. Ο Γαρζός χαμένος· οὕτε
ἔγραφε, οὕτε ἀκούγονταν. Καὶ ή Αντζολίνα,
ποῦ τὸν ἐμισοῦσε ἔτα βάθη τῆς ψυχῆς της,
προσπαθοῦσε τώρα νὰ τὸν θυμᾶται χωρὶς νὰ
θυμόνη ἀλλητινά, καὶ σιγὰ - σιγὰ τὸ κατάφερε.
Νέα ἀκόμα, καὶ δημορφη, ἵσως πιὸ δημορφη
κι’ ἀπὸ πρῶτα, μποροῦσε νὰ τὴν ἀγαπῆσῃ κα-
νένας ἄλλος, καλλίτερος. Δόξα σοι δ Θεός, κι’ δ
νουνός της εἶχε ἀκόμα λεφτά καὶ δὴ τὴν καλὴ
διάθεσι νὰ ἔξακολουθήσῃ τὰ ψυχικά του.

Ποῖος ξέρει τὸ γραφτὸ τοῦ ἀνθρώπου!
Δὲν ἐπρόφτασε δῆμος ὁ δυστυχισμένος γέ-
ρος νὰ ἰδῇ παρόμοια μέρα εὐτυχίας γιὰ τὴν
πολυναγαπημένη του ἀναθρεψτή. Ἀρρώστησε,
ἐπεσε στὸ κρεββάτι. καὶ οἱ ντετόροι οἱ καλλί-
τεοροι τῆς γώρας, τὸν ἀπελπίσαντε

— 'Αντωνάκη μου, χουσέ μου, πρέπει να

¹ νοδάρος, συμβολαιογόσως.

κάμης τὴ διάτα σου, νὰ σὲ χαρῶ! τοῦ εἶπε ἡ Ἀντωνάκαινα. Ἄλλοι πάτικα θὰ ἔρθουν τάνιψίδια σου, ἐκεῖνοι οἱ παληανθρώποι, καὶ θὰ μᾶς πετάξουν 'στὴ ροῦγα. Δὲ μὲ γνοιάζει γιὰ μένανε, παρὸ γιὰ τὴν Ἀντζολίνα, τὸ κακόμιοδο.

‘Ο σιδρό ’Αντωνάκης ἐθύμωσε φοβερά:

— Γιὰ θάνατο, παναπῆ, μὲν ἔχεις ἐσύ; Καλὰ τὸ λοιπόν, νὰ ἔρθῃ ὁ νοδάρος¹, καὶ σου δείχνω ἐγώ. "Ο, τι ἔχω καὶ δὲν ἔχω θὰν τὸ κάμω στ' ἀνιψιδια μου. "Έλα, σκάσε, γιατὶ δὲ μπορῶ καὶ νὰ μιλῶ!

Αὐτὸν ἦταν τὸ τελευταῖον του κάζο.

^{την} ήταν τον πλειστόν του πάσο.
*Ηλθε ὁ νοδάρος καὶ τοῦ ὑπαγόρεψε ὁ σιὸρ
Αντωνάκης τὴ διαθήκη του, ἀφίνωντας ὅλο
του τὸ εἶναι 'ετὴν' Αντζολίνα Τερψιθύμου Λαδᾶ,
ποτὲ Δημητρίου, γυναικα Διονυσίου Γαρζοῦ,
ποτὲ Ιωάννου.

Ἔστε τάχανοι;
Ἔστε τάχανοι;
Ἔστε τάχανοι;

15 - 23 Αεγανόβολον 1905

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΥΣΙΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΜΙΧΑΗΛ ΒΕΛΟΥΔΙΟΥ

ΜΑΞΙΜΟΥ ΓΟΡΚΥ

Ο ΣΚΥΛΟΣ

κ' ἐπάλευαν εἰς τὸ τρίχωμά του. Μὲ τὸν λαιμὸν
τεταμένον, ἔδειχνε τὰ δόντια του, καὶ ἐν ἀπὸ τὰ
μάτια του ἀπεξηραμένον ἔβλεπε χωρὶς νὰ κινή-
ται ποὺς τὴν πόλιν.

Εἰς τὸν οὐρανὸν ἔκυμάτιζαν τοῦφες νεφελῶν, ποῦ ἔπαιζαν μὲ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου· ἐπάνω εἰς τὴν γῆν ἐγλιστροῦσαν καὶ ᾧτο ὠσὰν ἡ γῆ νὰ εὑρίσκετο εἰς σιωπηρὸν διάλογον μὲ τὸν οὐρανόν. Κάποτε μία σκιὰ ἐκάλυψε τὸ πτῶμα τοῦ σκύλου καὶ τότε τὸ μάτι τὸ αὐστηρὸν ποῦ πάντοτε παρετήρει μακρὺν τὴν πόλιν δπου ἔξουσαν ἄνθρωποι, ἐγίνετο ἀκόμη

Αέρα σίς τὸν μυεῖς τούτου

Δέγω εις τὸν νεκρὸν σκυλὸν: Δόξα σου! Ἐξοῦσες μὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς ἔγκαταλείπεις διὰ νὰ ἀποθάνης εἰς τὴν ἐρημιά. Δὲν ἡδέλησες νὰ ταράξῃς τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὸ θέαμα τῆς σήψεως τοῦ ζῶντος, ἥσουν ὑπερῷφανος καὶ δὲν ὑπέμεινες ὅστε σύ, ἔνας χαριτωμένος, καλὸς σκύλος, νὰ ξῆς γέρος, ἀραιωτημένος, μὲ τὰς ἄγνωμάσεις πάνον τοῦ

αρρωστημένος, με τας αναμνησεις μονον του παρελθόντος και τὸν οίκτον τῶν ἀνθρώπων.
"Εσο εὐλογημένος διότι δὲν ἐσπίλωσες τὴν ζωὴν σου μὲ τὸ βραχνὸν γαύγισμα καὶ τὸ φεύτικο, τὴν γεροντικὴν φιλαυτίαν μὲ τὴν ἀνόρτον κραυγὴν τῆς ἀδυνάτου κακίας ἐνὸς ζώου, ποῦ πάει νὰ σκάσῃ ἔξαιτίας τῆς γεροντικῆς του ἀδυναμίας.

Λόξα σου.

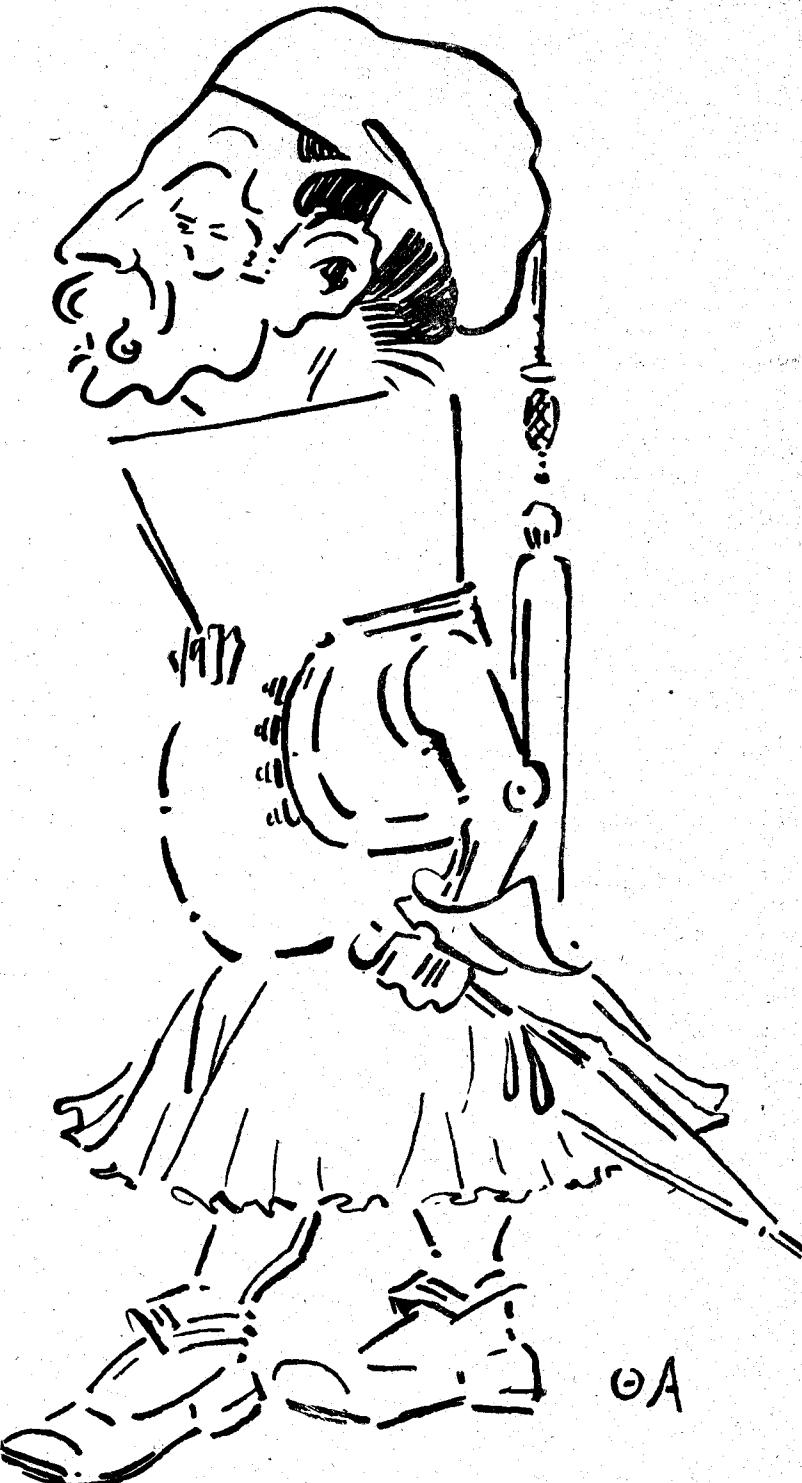
Μόνον ἐκεῖνος ποῦ εἶνε ἀληθινὰ σοφὸς πε-
θαίνει στὸν καιρούν του.

Δέξα σου, σκύλε, διότι προησθάνθης τήν
ώδραν τοῦ θανάτου σου κ' ἐγκαταλείπεις σιω-
πυλὰ τὴν Γαρύν. Δέξα σου

"Ω, πῶς ἡθελα νὰ ἡμποροῦσα νὰ πῶ τὸν
ἔπαινον αὐτὸν εἰς χιλιάδας ἀνθρώπων, ἥδη
μισοαποθαμένων, οἱ ὅποιοι φαρμακεύουν τὴν
ζωήν μας ἀπὸ τὴν ἀηδῆ δόσμὴν τῆς σαπίλας
των· πῶς ἡθελα νὰ ἔπαινονται ὡς παράδειγμα
ἐσένα, ὃ καὶ κοὺ σοιώτε σκύλε!

Οι ἄνθρωποι αὐτοὶ ἀπὸ πολὺν ἥδη καιρὸν φέρουν τὸν θάνατον εἰς τὰς καρδίας των ἀλλὰ στενάζουν ἀκόμη διαρκῶς, δὲν παύουν νὰ δμιλοῦν ἀφίνοντες εἰς τὴν κεφαλήν μας τὸ βρωμερώτατον πύον τῶν πεθαμένων τους ψυχῶν.

Δόξα σου, καλέ μου σκύλε.

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑ ΘΑ ΜΕΤΑΒΛΗΘΗ ΥΠΕΡ ΉΜΩΝ
ΟΤΑΝ ΔΙΟΡΙΣΘΗ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΟ ΠΡΕΣΒΕΥΤΗΣ ΚΟΣΤΟΥΜΕ

ΙΤΟ ΔΕΚΔΑΤΕΝΟΗΜΕΡΟΝ

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

Δημοτικὸν Θέατρον: Ἡλέκτρα τοῦ Σοφοκλέους, ὃπο τῆς Ἐταιρείας πρὸς διδασκαλίαν ἀρχαῖων δραμάτων. — 'Ο "Ἄσωτος", δρᾶμα μὲ τοῖς μέρῃς ἡπὸ Δημ. Π. Ταγκοπούλου, Αθῆναι, Γραφεῖα τοῦ «Νουμᾶ». 1906. (Σελ. 90.)

ΦΑΙΝΕΤΑΙ ὅτι δὲν ὑπάρχει πρᾶγμα ποῦ νὰ κινῇ περισσότερον τὴν ἀηδίαν καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τῶν ἀνετυγμένων, καὶ συγχρόνως τὴν συγκίνησιν καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν τῶν ἡμιμαθῶν, — ἔκεινων δηλαδὴ ποὺ ἐφρόντισαν νὰ παραγεμίσουν τὰ κεφαλάκια τῶν μὲ δὲν γάρ αρχαῖα Ἑλληνικαὶ καὶ μὲ πολλὰς ἀνησυχίας καὶ προλήψεις νεωτέρας, — δύσον ἡ παράστασις ἐνὸς δράματος τῶν προγόνων, εἰς τὴν γλώσσαν τοῦ πρωτοτύπου, μάλιστα μὲ μουσικὴν καὶ μὲ λόγον τοῦ κ. Μιστριώτη εἰς τὸ τέλος.

Κ' ἐπειδὴ τὴν πλειονοψιφίαν τοῦ ἀκροατηρίου, ἐκεῖνο τὸ βράδυ εἰς τὸ Δημοτικὸν θέατρον, — δῆπος κάθε βράδυ καὶ εἰς κάθε θέατρον, — ἀποτελοῦσαν οἱ δεύτεροι, ἡ παράστασις τῆς Ἡλέκτρας διεκήκηθη θριαμβευτικῇ. Τὸ χειροκροτήματα προπάντων ἀπὸ τὰ ὑψηλότερα φοιτητικὰ θεωρεῖα, ἀντηχοῦσσαν κάθε τόσον βροτώδῃ· ἡ ἀγαλλίασις καὶ ἡ συγκίνησις ἡτο διαρκῶς ἀποτυπωμένη εἰς τάγμαθὰ γύρῳ μου πρόσωπα: ὅταν δὲ ἐρρητόρευσεν δὲ κ. Μιστριώτης τὰ στερεότυπα καὶ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ ἐνεφανίσθεν εἰς τὴν σκηνὴν δραματικαὶς τῆς Ἐταιρείας κ. Φαραντάτος καὶ προσέφερεν εἰς τὴν πρωταγωνίστριαν ἔνα δικαιον στέφανον δάφνης, δὲν ἐνθουσιασμὸς τοῦ κοινοῦ ἔφθασεν εἰς τὸ κατακόρυφον, καὶ πολλὰ μάτια εἰναίσθητα ἐδάκρυσαν, ὡς νὰ σβέλεπαν ἔκει μίαν Ἑλληνικὴν νίκην, ἔνα ἐθνικὸν θριαμβόν... Ομολογῶ ὅτι μὲ μεγάλην μου ἔκπληξιν δὲν ἦκουσα τότε ἔνα γεροντάκι δακρυσμένον, ποῦ ἐπάθητο δίτλα μου, νὰ ψιθυρίσῃ τὸ «Νῦν ἀπολύεις...» ἀλλὰ τὸ εἶδα νὰ σηκωθῇ νὰ φορέσῃ ἡσυχα· ἡσυχα τὸ ἐπανωφόρι του, καὶ νὰ φύγῃ γενναίως μαζί μας, ὑστερ, ἀπὸ τόσην δόξαν, νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν ἀδόξον καθημερινὴν ζωήν...

— Ως τόσο είνε πολὺ περιέργο πρᾶγμα! ἐλεγεν ἔνας κυρίος ἐκ τῶν ὀλίγων διαμαρτυρομένων, εἰς τὸ διάλειμμα. Ο Ρωμαὶς δὲν θαυμάζει παρὰ μόνον δὲ τὸ δέν καταλαβαίνει. Νὰ τόρα, πάρε αὐτὴ τὴν ἴδια Ἡλέκτρα τὴν κινέζικη καὶ δός τοῦ την μεταφρασμένη σὲ γλώσσαν ποῦ νὰ μὴ τὸν ἔσεψεν γῆρας ἡ παραμικρὴ λεπτομέρεια, νὰ τὸν ἴδῃς ἐκειροδισμένον στὰ γέλια, δῆπος τὸν εἶδα ἔγω μιὰ φορά, ὅταν ὁ Χρηστομάνος τοῦ ἔδωσε τὴν Αντιγόνην. "Ἄν τύχῃ μάλιστα νὰ τοῦ σφυρίξῃ κανένας Μιστριώτης πῶς κάθε μετάφρασις είνε βεβήλωσις. Ἡμπορεῖ νὰ τὸν ἴδῃς καὶ μανιώδη ἐπαναστάτην, δῆπος τὸν εἶδα ἔγω μιὰ φορά, ὅταν δὲν θωτηρίας τοῦ ἔδωσε τὴν Ορέστεια. Πολὺ περιέργο πρᾶγμα!

Περιέργο μόνον; ἡ καὶ θλιβερόν, καὶ ἀξιοθρήνητον, καὶ ἀπελπιστικόν... Ο κ. Μιστριώτης ἐδήλωσεν ἐπανελημμένος δὲ τὸν κάθησε διὰ νὰ κατατρώσῃ τοὺς χιδαῖτάς, καὶ διὰ νὰ δείξῃ εἰς τὸν ξένους δὲ τὸν καταγόμενα ἀπὲν εὐθείας ἐκ τῶν προγόνων μας, ἀφοῦ παριστάνομεν κ' ἐννοοῦμεν τὰ δράματά των εἰς τὸ πρωτότυπον. Όσον διὰ τὸν χιδαῖτάς, δὲν ἥξειδον· ίσως, μὲ τὴν πνευματικὴν κατάστασιν καὶ μὲ τὰς ἐλληνοποεῖται ἴδειας τοῦ κοινοῦ μας, θὰ ἡμποροῦσε κανεὶς

νὰ τοὺς κατατροπώῃ καὶ χωρὶς τὴν βοήθειαν τῶν ἀρχαίων δραμάτων. Ἀλλ' ὅσον διὰ τοὺς ξένους, ἂς μοῦ ἐπιτρέψῃ δὲ κ. Μιστριώτης νὰ τὸν βεβαιώσω, χιδαῖστὶ αὐτὴν τὴν φράσην, διὰ «ἔτατησε στὴν πήτα». Οι ξένοι μᾶς κορύθευσον καὶ μᾶς ἐλευνολογοῦν. Καὶ εἰς τὴν προχθεινή ἀκόμη παράστασιν, δύο Γερμανοί, ὑπότροφοι τοῦ Ἰνστιτούτου, ησαν διαρκῶς σκασμένοι στὰ γέλια. Τοὺς ἔκαμε τὴν ἵλαροτέραν ἐντύπωσιν ἡ ἀπαγγελία ἀρχαίων στίχων μὲ σημερινὴν προφοράν, ὡστε νὰ μὴ διατηρηταὶ οὔτε ἰχνος ὄντιμου, καὶ ἡ κωμικοτραγικὴ προσποίησις τοῦ ἀκροατηρίου, τὸ διποίον ἐφαντεῖται ὡς νὰ ἐννοοῦσεν εἰς τὴν ἐντέλειαν τὰ «θεῖα ωράτα» τοῦ Σοφοκλέους.

Ο κ. Κυπαρίσσης, δὲ καὶ ἀρχαιολόγος, ὀφεῖλων νὰ ἐννοῇ κάπια τὰ πράγματα, — ἐλεγεν εἰς ἄλλον διαμαρτυρούμενον διὰ τοιύτου εἶδους πρωταστάσεις γίνονται καὶ εἰς τὴν Εὐδώλην· διὰ ὅ σκοπὸς τῆς Ἐταιρείας τῶν ἐπιτέλους είνε αὐτός, καὶ διὰ εἰμπορεῖ ἔξαιρετα νὰ γίνῃ καὶ μία ἄλλη Ἐταιρεία μὲ σκοπὸν διαφορετικόν. Αὐτὸν φαίνονται μετριοπαθή καὶ λογικώτατα. Νομίζω δῆμος διὰ αἱ πρωταστάσεις τῶν ἑλληνικῶν δραμάτων εἰς τὴν Εὐδώλην, διὰ διωδίλους ἔξαιρετικα καὶ ἔκτακτοι, δὲν ἔχουν τὸν ἴδιον σκοπὸν τῶν ἱδικῶν μας, δῆπος τουλάχιστον διατυπόνει αὐτὸν δὲ κ. Πρόδεδος. "Οσον δὲ διὰ τὴν ἴδρυσιν καὶ ἄλλης Ἐταιρείας, σκοπούσης νὰ προσφέρῃ τὸ ἀρχαῖα δράματα εἰς γλώσσαν ζωτανήν, δὲν ἀμφιβολῶ διὰ δικαιολογίας διάμεσος ὡς βέβηλος καὶ διὰ διὰφερόμενοι θὰ ἐχαλούσαν τὸν κόσμον, δὲ κ. Μιστριώτης θὰ ἡτο ἵκανός νὰ σηκώσῃ κ' ἐπανάστασιν, διὰ νὰ διαλυθῇ. Μὴ λησμονῶμεν, παρακαλῶ, τὰ Ὁρεστειακά... Λι' αὐτό, βλέπετε, ή Ἐταιρεία πρὸς διδασκαλίαν κτλ. κατατάσσεται ἀπὸ μερικούς μεταξὺ τῶν ἑθνικῶν πληγῶν, διότι δὲν κάμνει μόνον ὅσον κακὸν είμπορει, ἀλλὰ καὶ ἐμποδίζει κάθε καλόν, τὸ διποίον ἡμποροῦσαν νὰ κάμουν ἄλλοι.

Μ' ὅλα αὐτά, νομίζω διτὶ μόνον ἔπαινος ὀφεῖλεται εἰς τοὺς καλοὺς ἐραστέχεις, οἱ διποίοι ἔπαινοι τὴν Ἡλέκτραν. Ο κ. Σιγάλας, δὲ τοὺς ἐδίδαξεν, εἰμπορεῖ νὰ καυχᾶται. Η κυρία Δημητρα Κυταρίσση (Ἡλέκτρα) μὲ τὴν πλήρη ζωῆς καὶ δυνάμεως ὑπόκρισιν τῆς, ἀτέδειξεν διὰ στερεῖ πραγματικῶς τὴν ἑλληνικὴν σκηνὴν μᾶς ἀξιολόγου δραματικῆς πρωταγωνίστριας. Ο κ. Κυπαρίσσης δὲς Ὁρέστης. Ζήνων δὲς "Ἀγγελος, καὶ διλοὶ ἐν γένει οἱ ἐραστέχειν, μηδὲν αὐτῆς τῆς κορωφαίας τοῦ χοροῦ ἔξαιρουμενης, τῆς δοπίας λησμονῶ τώρα τὸ δύνομα ἀλλ' οὐ καὶ τὴν καθαρὰν καὶ εὐχρόνιαν ἀπαγγελίαν, ἐπαιξαν ὥρατα. "Οσον διὰ τὸν μελοποίησιν τῶν χορικῶν, διμολογῶ μὲν δὲ τὸ δὲν μοῦ ἔδωσε τὴν παραμικρὰν συγκίνησιν, ἀλλὰ συγχρόνως κηρύντομαι καὶ ἀναρμόδιος διὰ κάθε μουσικὴν κρίσιν.

* * *

Ο κ. Ταγκόπουλος, δὲ τοὺς διποίοις, καθὼς μᾶς ἐλεγεν προχθεὶς μία εὐδυνεστάτη κυρία: «δὲν είνε οὔτε τόσο κακὸς ἀνθρωπος, οὔτε τόσο κακὸς συγγραφεὺς, δῆσον θέλει νὰ φαίνεται μὲ τὸν Νουμᾶν καὶ μὲ τὰ δράματά του», ἔξεδωκεν ἐσχάτως καὶ δεύτερον δρᾶμα, τιτλοφορούμενον δὲς "Ἄσωτος".

Είνε ἀταράλλακτον μὲ τὸ πρῶτον καὶ κατὰ τὴν ιδέαν καὶ κατὰ τὴν μορφήν. Καμμία προσπάθεια ἐν μέρους τοῦ δραματικοῦ πρὸς δραματικωτέραν διατύπωσιν τοῦ

μύθου του. Τὰ πολυνθρόνητα «Εὐαγγελικά» ἔδωσαν, φαί-
νεται, ἀφορμήν εἰς σκηνάς οἰκογενειακάς, ἀρκετά ξωπ-
όρας, — μέσος εἰς τὴν οἰκογενειαν κάποιου Γέροντο — Σεβα-
στοῦ, — ἀλλ’ οἱ σκηναὶ αὐταῖ, ποὺ ἡμέροδουν νὰ κά-
μουν τὸ δρᾶμα κάπτας δράματικόν, διεξάγονται δικτυ-
χῶς, εἰς τὰ παρασκήνια. Εἰς τὴν σπητήν μόνον διάλογοι
ἀτέλειωτοι, κάποτε ἔξυπνοι, συχνά σοβαροί, συχνό-
τεροι ἀνούσιοι, καὶ πάντοτε ἀναληθεῖς, ἀφύσιοι. Οἱ
ταγκόπουλοι διὰ δύο λόγους δὲν μᾶς φύνεται γεν-
νημένος δράματικός: πρῶτον διότι δὲν μισθοεῖ νὰ ἐπι-
νοήσῃ δρᾶσιν δεύτερον διότι δὲν ήξενρει νὰ γράψῃ
φυσικὸν διάλογον. Καὶ τὰ δύο αὐτὰ μαζὶ ἀποτελοῦν τε-
λείων ἀδυναμίαν διὰ τὸ ζωντάνενα τῶν ἀνθρώπων,
τὸ δποῖον ἀπαύτε προπαντός καθώς ἔργον σκηνικόν.

Ἄλλ’ ἀν δὲ καὶ Ταγκόπουλος δὲν μᾶς ἀρέσῃ ὡς δρα-
ματικός, καὶ ἀν εἰλικρινέστατα καὶ φιλικώτατα θὰ τὸν
ἐσυμβουλεύναμεν — ἔστω καὶ μετά τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς
τριλογίας του, — νὰ ἔγκαταλείψῃ τὸ είδος ὁριστικῶς,
αὐτὸ δὲ σημαίνει ὅτι δὲν τὸν ἔκπτεμνει καὶ δὲν τὸν
εσβόμεθα ὡς ἔργατην τῆς Ιδέας. Ἀπεναντίας μαλιστα-
αντη ἡ ἐπιμονή του εἰς τὸ νὰ γράψῃ παρὰ τὴν κλίσιν
του δράματα, μόνον καὶ μόνον διότι νομίζει ὅτι μὲ
αὐτὰ θὰ ἔξυπηρετιμῇ ἡ Ιδέα τον καλλίτερα καὶ ἀπο-
τελεσματικότερα, ἀποδεικνύει ἵσα ἵσα ὅτι ἀγαπᾷ τό-
σον αὐτὴν τὴν Ιδέαν, ὥστε νὰ μήν τὸν μέλλει ἀν δι-
άγαπην της ἐλαττόνεται, καὶ ἀν ἀνούῃ κάθε τόσον ἀπὸ
κριτικούς καὶ ἀκρίτους τὸν ἀναβαλλόμενον.

ΓΕΩ. Ε.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Η Όδύσσεια και αλι περιπλανήσεις του διογενούς Λαερτιάδου ἀνέκαθεν ἀπηχόλησαν τοὺς σοφούς, και ποικιλὰς ὑποθέσεις ἐπλάσθησαν πρὸς ἔξηγησιν τῆς τοπογραφίας τοῦ ποιήματος καὶ διελέκυναν τῶν σκοτεινῶν αὐτῆς σημείων. Πρὸ δύο ἔτῶν ὁ κ. Béard, ὁ πολυμαθὴς ἐλληνιστής, ὑπεστήριξεν ὅτι ὁ "Ομηρος ἐνετείνευθεν ἀπὸ τὰς ναυτικὰς παραδόσεις τῶν τολμηρῶν ναυτικῶν τῆς ἀρχαιότητος, τῶν Φοινίκων, ἐνδύσας αὐτὰς μὲ τὸν μαρμαρίφοντα πέπλον τῆς ποιήσεως, τῇ βοηθείᾳ δὲ τῶν φοινικῶν « περίπλων » και τῇ ἐπὶ τόπουν παρατηρήσεως τῶν μερῶν, ἐπροσάνθησεν ὁ συγγραφεὺς νὰ τοποθετήσῃ τὰ διάφορα ἐπεισοδία τοῦ ἔπους, ιδίως τὸ ἄντρον τῆς Καλυψοῦς και τὴν πόλην τῶν Φαιάκων.

Άλλα πολύ τολμηρότερος του κ. Bérard δείχνυται ό κ. Champault, έν τῷ τελευταίῳ του ἔγγῳ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐλλῆνες καὶ Φοίνικες ἐν Ἰταλίᾳ», ἐν τῷ ὁ-
ποιῷ ἀνάλυσιν ίδιως τὰ εἰς τὸν Νόστον ἀναγόμενα
ἔγματα τῆς Ὀδυσσείας, προσδοκεῖ δὲ ἐπιχειρημά-
των ποικίλων καὶ συνδυασμένων μὲν ἐπιτηδειότητα
καθιστῶσαν ἀληθινοφανεῖς καὶ τὰς τολμηρότεράς ὑπο-
θέσεις, νὰ ἀποδειξῇ ἀφ' ἔνος ὅτι ἡ πόλις τῶν Φαιά-
κων ἡτο φοινικὴ ἀποικία ἐπὶ τῆς νήσου Ἰσκια ἀπέ-
ναντι τῆς Νεαπόλεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι τὸ σύνολον
του ποιμαντος ἔχει ὡς βάσιν τὴν ἐκεῖσες μετανάστευ-
σιν ἐξελληνισμένην των Φοίνικων ἐπὶ τῶν ἐν Ἐλλάδι
φοινικικῶν ἀποικιῶν τῆς Βούτιας καὶ τῆς Εὐβοίας

Πρόδης ἀπόχρουντιν τῆς κρατούσης γνώμης διτή ή Κέρκυρα είνε ή νήσος τῶν Φαιάκων, ή Σχερία, ο συγγραφεὺς ἀντλεὶ ἐπιχειρήματα καὶ ἐκ τῆς φυσικῆς διαπλάσεως τοῦ τόπου, καὶ ἐκ τῆς ὄνομασίας «Φαιάκες», δηλουόντης κατοικους γῆς φαιᾶς ὡς είνε αἱ ηφαιστειώδεις νῆσοι τοῦ κάποιον τῆς Νεαπόλεως καὶ ιδίως ή "Ισκια", ἀλλὰ πρὸ παντὸς στηρίζεται εἰς τὰς ἀποστάσεις τῶν ναυτικῶν δρομοιλογίων, αἵτινες κατ' αὐτὸν ἀποδεικνύουν διτή ή Ισκια είνε ή ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ σημανινομένη νῆσος.

Παρατηρεῖ τις ὅμως ὅτι ἐφ' ὅσον τὰ ἐπιχειρήματα

τού συγγραφέως τείνουν εἰς ἀναιρέσιν τῶν ἥδη νομι-
ζομένων, φάνονται ἰσχρὰ ἀλλά, στρεφόμενα εἰς ὁ-
τοτήριξιν τῆς ἴδιας τοῦ γνώμης, καθίστανται ἀσθε-
νέστερα, ὅπει τὸν ἀναγκάζουν νὰ προσφύγῃ εἰς
λίλλα, διλγάθεον πιστωμονικά καὶ ὅχι διάφορα ὅσσα
προσάπτει εἰς τοὺς ἔχοντας ἀντίθετον γνώμην οὕτω
· χ. διὰ νὰ ἔξηγησῃ τὸν ἐντὸς μιᾶς νυκτὸς διάπλουν
οὐ ἀπὸ Ἰσκασιας μέχρις Ιθάκης διαστήματος ὑπὸ τῆς
παναγούνης τὸν πολύτιλαγκον ἥρωα νηὸς, διάτλουν
στις εἶνε φυσικῶς ἀδύνατον νῦ συντελεούθη οὐδὲ
τοὺς τριπλασίουν χρόνουν ὑπὸ αὐτῶν τῶν σημειωνῶν
τριπλοίοιν, παραδέχεται δὲ κ. Champault ὅτι ὁ
Ομηρος παριστᾷ τὰ πλαταὶ τῶν Φαιάκων ὡς πλοῖα
υπικὰ διὰ τὰ ὅποια ἡ ἀπόστασις δὲν λογαριάζει.
λλ' ἂν δεχθῇ τις αὐτό, ἡ βαρύτης τῶν ἐναντίων τῆς
ἥσουν Κερδούρας ὡς ήσουν τῶν Φαιάκων προβαλ-
λέμενων ἐπιγειρημάτων καθίσταται προβίηληματική.
Η τουαύτη ἀντίθεσις μεταξὺ τῆς εὐχερείας ἐν τῇ
απατολεμήσει τῶν παρ' ἄλλων γενομένων τοποθε-
σίσεων τῶν ἐν τῇ Ὀδύσσειᾳ ἀναφερομένων τόπων
αἱ τῆς δυσκολίας ἦν ἀπαντῷ ὁ συγγραφεὺς πρὸς
ποστήριξιν τῶν παρ' ἀπαντῷ προτεινομένων δὲν ἐκ-
λήσσει καθόλου ἄμμα δεχθῇ τις δὲ τῇ Ὀδύσσειᾳ δὲν
ἴνε γεωγραφικὸν ἡ ναυτικὸν ἐγχειρίδιον, ἀλλὰ ποίη-
σα, εἰς τὸ ὅποιον δὲ ποιήσας, καὶ ἐπὶ τῇ υποθέσει
τι εἴη κατὰ νοῦν ὀφιειμένων τόπον, ἀφίνει ἐλεύ-
θερα τὰ ἥνια εἰς τὴν φαντασίαν του καὶ πολὺ διά-
νον φροντίζει ἀν. αἱ περιγραφαὶ τοῦ ἀνταποκρινόν-
ται εἰς τὴν πραγματικότητα φθάνει νὰ εἶνε ὁραῖαι.

"Οχι δλιγωτέραν ἐπινοητικότητα καταβάλλει ὁ γάλος σοφὸς διὰ νὰ ἀποδεῖξῃ διτὶ οἱ Φαιάκες δὲν ίνε ἄλλοι παρὰ οἱ θαλασσοκόρτορες Φοίνικες, οἵτις εἶχον ίδρυσει εἰς τὰ δυτικὰ παφάλια τῆς Ἰταίας πλείστας ἀποικίας, συγκεντρώντες εἰς τὰς καταβάσις των τὸ ἐμπόριον τῶν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα ἀφθόνως ἔξοδους πομένων μεταλλων· τοῦτο ἀποδεικνύει απάλι τὸν κ. Champault ὃ πλούτος εἰς μέταλλα τοῦ εγάρου τοῦ Ἀλκινόου ὡς τὸ περιγράφει ὁ Ομηρος, ἀλλὰ καὶ ὡς χαρακτήρα τῶν πρῶτων τιμῆν τοῦ ἥρωος διομείνων ἕοτετῶν, καθ' ὃς ἀντί τῶν παρ' Ἑλλησι τε-
σμένων ἀγώνων, τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ οροί· ἔξι οὖν ὃ συγγραφεῖς ἔχεις διτὶ πρόκειται ἐν-
αὐτῷ περὶ λαοῦ ἐμπορικοῦ, καὶ δοχὶ πολεμικοῦ, τοι-
ντος δὲ λαὸς ἡσαν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν οἱ Φοί-
νικες.

Αλλά έπιχειρήματα ἀντλει ὁ συγγραφεὺς ἀπὸ τὴν φρεσχοῖσαν θέσιν ἡν̄ ὃν ὁ Ὄμηρος προσδίδει εἰς τὴν ὕζυγον τοῦ Ἀλκινόου Ἀρρήτην, ὅχι μόνον ὡς γυναικία, ἴστιμον πρὸς τὸν ἄνδρα ἐν τῷ οἴκῳ, ἀλλὰ αἱ ὡς βασιλίσσαι, ἡς ἵ γνώμη βαρύνει ἐπὶ τῆς διεύνσεως τῶν κουνῶν· εἰς αὐτὴν ὁ Ὁδυσσεὺς προσ-ιτεῖ ἱκέτης ζητῶν νὰ δημηθῇ εἰς τὴν πατρόλια του, αἱ ὅχι εἰς τὸν Ἀλκινόον, μὲν ὅλην τὴν σημασίαν ἥν μήλη εἰς τὰς φοινικικὰς ἀποικίας ἡ προσφυγὴ ξένων· μότι οὗτοι παρὰ αὐταῖς θεωρούμενοι ὡς κατάσκοτοι, ἔθνατοντοῦ ή ἐκρατούντο δούλοι διὰ νὰ μὴ προσ-άσσουν τὰ μυστικά τῆς ναυτιλίας καὶ τῶν ναυτικῶν δῶλ ζηλοτύπως κρατούμενα. Ὁ κ. Champault ἴσχυ-ζεται ὅτι η ὑπέροχος θέσις τῆς γυναικὸς ἀπαντᾷ υφίως εἰς τοὺς λαοὺς τοὺς ναυτικοὺς ὅπου οἱ ἄν-θρες λειποῦν διαιροῦσι εἰς μαράρια ταξειδία καὶ ἀφί-ουν εἰς τὰς γυναικίας τὴν διοικήσην τοῦ οἴκου, ἀλλὰ οὗτοῖς κατὰ τὴν δημητριὴν ἐποχὴν ἡσαν μόνοι οἱ τοινίκες. Νομίζομεν ὅμως ὅτι τὸ ἐπίχειρονα τῆς φρός τὴν Ἀρρήτην ἱκεσίας δὲν είνε τόσον ἀργάδαν-γον είνε πολὺ πιθανὸν ὅτι ὁ Ὁδυσσεὺς ἀπετάθη εἰς ἣν βασιλίσσαν ὅχι διότι ἰσχὺς περισσότερον ἡ γνώμη μητρὸς, ἀλλὰ διότι ἡ γυναικεία καρδιῶν είνε πλέον συνετικὴ καὶ εἶχε περισσότερον πιθανότητα γά. τὴν ἀκύρην ὑπέρ ἐσαντοῦ· ἔξ ἀλλοῦ δὲ είνε γνωστὸν ὅτι ἡ Ἑλληνίς τῶν Ὄμηρικῶν χρόνων εἶχε θέσιν ἴστιμον

ρόδς τὸν ἀνδρα ἐν τῇ οἰκογενείᾳ καὶ τῇ κοινωνίᾳ, οὐλὶν ἀνωτέρων τῆς μετέπειτα, ὡς ἀποδεικνύει τὸ σέας μὲ τὸ ὄπιον προσαγορεύει ὁ Ὁδοσεύς τὴν Πηλόποντάν ἐπανερχόμενος ὅγνώριστος εἰς τὸν οἶκον του γηρατοῦ σεῦ κλέος οὐνανὸν εὑφόντινον ἵκανει ὥστε τεν βι-
λῆντος ἀμύνοντος ».

Οὐδέν λοιπὸν τὸ παράδόξον ἄν ὁ Ὄμηρος, περι-
άραφων κοινωνίαν ἰδεώδη, νὰ ἔξηρε ἐτὶ μᾶλλον τὴν
ἐσιν τῆς γυναικός, χωρὶς διὰ τούτο νὰ ἀπέβλεπεν
ἢ ἔναν πρόσωπον καὶ ίδιων εἰς φοινικιά, ἀφοῦ ἀλ-
λάγεις τε εἰνει δύσκολον νὰ δεχθῇ τις διτ. παρὰ λαῷ
νατολικῷ ὃς οἱ Φοίνικες ἡ γυνὴ ἐτιμάτο περισσότε-
ρον ἢ ἐν Ἐλλάδι.

Ο κ. Champault ἐν τῷ τρίτῳ μέρει τοῦ συγγράμματός του συγκεφαλαδινή τὰ περὶ τῆς ἑλληνοφοινικῆς ἐπιτύνεσεως τῆς Ὀδοσείας ἐπιχειρήματά του, ὃν οστηρίζει τὴν θεωρίαν ὅτι τὸ μαδόνιον ἔπος καὶ ᾧς ὁ Νόστος δὲν εἶναι ἄλλο ἢ ποιητική ἀπόγητης επαναστεύσεος ἐξ Ἑλλάδος εἰς Ἰοκαΐαν ἐξελληνισθέντων Φοινίκων τῆς Βοιωτίας καὶ τῆς Εὐβοίας, γενομένης κατὰ πρόσλησιν τῶν ἐκεῖ ἥδη ἔχατεστημένων αιφώλων την.¹ Η θεωρία αὐτῆς εἶναι ὡς μᾶλλον προ-
αλοῦσα τὰς ἐπικρίσεις ἐξ ὅσων ὁ συγγραφεὺς ὑπο-
τηρίζει. Μόλις τὴν πολυμάθειαν ἥν ἐπιδεικνύει καὶ
ἡνὸν ἐπιτηδειότητα περὶ τὸν συνδυασμὸν ποικίλων καὶ
αντοδαπῶν Ιστορικῶν καὶ μυθικῶν δεδομένων, ἡ
πόθεσις αὐτῆς φαίνεται ὅλως ἀτίθαστη, ἀλλος τε εἰς
ὅ μέρος τοῦτο ὁ κ. Champault ἀναγκάζεται νὰ πα-
ται την τῆς αὐτοποϊῆς καὶ ἐπιστολογικῆς μεθόδου

πατητούς της ανθρώπων και την επιτήματαν μεταξύ
την είς τα ἄλλα μέρον ἐπιτηδεύεται, μὴ ἀπόδεχομενος
ἐπειδὴ τὸ μυθῶδες καὶ ὑπερφυσικὸν τῶν ὅμηρικων ἐπῶν,
ἢ ἀντικαθιστᾶ διὰ τῆς τολμηροτάτης χρήσεως ἢ
ἄλλον καταχρήσεως τῆς ἀλληγορικῆς ἔξηγήσεως.
ὕτα τὸ συμπάθεια ἦν η Νουσικά ἐπιδεικνύει πρός
τὸν ναυαγὸν ἥρωα συμβολίζει τὴν ἔγκαρδόν τὸν ὑποδο-
ῆν τῶν ἐξ Ἑλλάδος Φοινίκων παφοῦ τῶν ἐν Σχεροίᾳ
(Ισκια) ὁμοιόλινων των, ἐνῷ ἔξ ἄλλου οἱ λόγοι δι-
νός Ὁδυσσεύς εἰς τὸ συμπόσιον τοῦ Ἀλκινόου ἔνυ-
νει τὰ ἀγαθὰ τῆς μονοίας καὶ τῆς εἰρήνης, δὲν
ινε ἄλλο παρὰ τὸν πναινιγμοὶ περὶ τῶν βραδύτερον ἐ-
θελθυσισῶν διγονοιῶν μεταξὺ τῶν δύο στοιχείων.
Ἐπιτῆσης ἔκει ὅπου ὁ "Ομηρος λέγει ὅτι τὸν ὑπνον
δύν Ὁδυσσέως ἐσκίασσον δύο ἐλαῖαι, ἡ μὲν ἀργία ἡ
ἡ ἐμβολιασμένη, αἵτινες φύσιμεναι ἀπὸ τὴν αὐτῆν
ίζουσαν συνέπλεκον ἐπὶ ταῦτο τοὺς κλάδους, ὁ σοφὸς
ἀηριστὸς διαβλέπει τὴν ἔνωσιν δύο κλάδων τοῦ
οινικικῶν γένους, ἐξ ὃν δὲ μὲν ἔμεινε γνήσιος ὁ δέ
πετρον τὴν ἐλληνικὴν ἐπιφοροῦν.

Ἐκ τούτου βλέπομεν ὅτι ὁ κ. Champault δὲν ὑστερεῖ κατό τι τὴν φαντασίαν οὐδένος τῶν ἄλλων ἔργη-
νευτῶν τοῦ Ὀμῆδουν. Ἀλλὰ ὁ κινδυνος τῆς χρήσεως
ὅσφι τοιληρῶν ἔργωντον ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι οὐδὲν
αλινέοις ἐπερχόμενον σχολιαστὴν νά μεταχειρισθῇ ἐπι-
τειχήματα οὐχ ἡτον βάσιμα πρὸς στήρξιν ἀντιθέ-
τον καὶ ἀκόμη πλέον παραβολών θεωριῶν.

Παρ' δὲ τὸ ἐνδιάφερον ὅπερ παρέχει ἡ μελέτη
οὗ κ. Champault ὡς ἐκ τοῦ πλούτου τῶν ἴστορι-
ῶν στοιχείων καὶ τῆς ἐπινοητικότητος μεθ' ἣς τὰ
υνδᾶζει πρός ὑποτίθεσιν τῶν γνωμῶν του, δὲν
πιστεύομεν εἰς εὐφάνταστοι δοσοὶ καὶ τολμηροὶ αὐτά
ποθέσεις περὶ τῆς πραγματικῆς βάσεως τοῦ ὁμορι-
οῦ ἔπους νὰ προσθέτουν ἢ νὰ ἀφαιροῦν ἀπὸ τὸ
οἰτακὸν δέλγητον, μὲν τὸ δόπον ἢ φαντασία τοῦ
οἰτοῦ περιβάλε τὰς περιπλανήσεις του Ὁδοσέως,
ἴσχυν δὲ νὰ μᾶς ἐξηγήσουν πῶς ἡ ἀφήγησις
τυχῶν ἀσήμου εἵληνοφοινικῆς ἀποικίας κατέ-
τη ἐθνικὸν ποίημα τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων εἰς τὸ
ποιὸν διέκριτον ὑπὸ τὸν μαγικὸν πέπλον τῆς ποι-
ῆσσας ζωγραφούμενα τὰ προεχόντα χαρακτηριστικά τῆς
ιλλᾶς καὶ τοῦ ἐθνικοῦ τονίσμου.

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Oι ξένοι δὲν βλέπουν

ΟΛΟΙ ἀνέκαιρότεως σιγνοὶς ζύμεθα διὰ νὰ μᾶς ίδουν μεθαύριον οἱ ξένοι. Ὁ Μερακλῆς φαντάζεται τοι οἱ ξένοι ἔχοντας νὰ ίδουν μόνον αὐτὸν. Και οὗτος αὐθέντης. Φανταζόμεθα πῶς θὰ σταθῶμεν μόνοι εἰς αὐτοὺς αὐτοπικήν παράταξιν, ὅπου οἱ ξένοι θὰ μᾶς λείψουν ἐπιθεώρησην ψώχνοντες νὰ βρούν ἀλλά μάζι λείψουν κανένα κουμπι. Διὰ τοῦτο γναλζόμεθα πιρετοῦς, ὅπως ὁ στρατιώτης τοῦ λόχου κατά Σάββατον. Σὲν ἀνακαλύψωμεν εἰς τὰ γένεια μας καμμίαν ἀστοργὴν ισχία, τὴν βάφομεν διὰ νὰ μὴ τὴν ίδοιν οἱ ξένοι, μάλλα καὶ μίαν ἀστοργὴν τρίχα ποσὶ ἔχων ἀρήκηα πτοην· Διότι ἔχω τὴν ίδεαν ὅτι οἱ ξένοι δὲν βλέπουν αὐθόλου, ἢ βλέπουν πολὺ δύλιγα πράγματα.

"**Τ**ότε μία γέφυρα ἐκεῖ εἰς τὸν Ήλισσόν καὶ ἔπεισε
οὐχίδες, ἀπὸ φύσον πιθανῶς νά μὴ τὴν ίδοιν, οἱ ξέ-
νοι, ἐπειδὴ ήτο πολὺ παλαιά καὶ γελοία." Ἀλλὰ
τοτεχεῖ σᾶς παφακαλῶ, τοιοῦτος φύσος; Δὲν ὑπο-
έτω Πρότον ἔαντο ξένας ζένος. διλύγον καλλιτέχνης,
μέλεπεν αὐτὸ τὸ παλαιόν ξύλινο γεφύρι, ποὺ σκεπάζει
τα ποταμὸν ἐντελῶς κακομοίην καὶ ωμαντικόν, θά-
το εὑρίσκει θέαμα χαριτωμένον. Ἐν γένει ἡ κοιτή τοῦ
ποταμοῦ, πόρς τὸ μέρος τοῦ Παραδείσου, εἶνε θέαμα
οὐλὸν εὔμορφον διὰ τὸ πρωτογενῆ ἀσχημάτων της. Ἔνα
άντι λείπει ἐκεῖ πλησίον, καὶ ἔνας λεόδος ζενοδόχος,
ήνων κοκοφέτοι διὰ νά συμπληρώθῃ ἡ ἀπλότητης τῶν
λισσίων. Διατί λοιπὸν ἔνας ζένος θά εὑρίσκειν ἀσχη-
μόν αὐτὸ τὸ θέαμα τοῦ λασπώδους νωθροῦ καὶ κλαί-
ντος ποταμοῦ μὲν τὸ παλαιόν ξύλινον γεφύρι, εἴτε
εὐνατὸν ξένος, διλύγον καλλιτέχνης, νά μᾶς κατηγο-
ρήσῃ διὰ μίαν τόσον χαριτωμένην ἀγροτικὴν κατά-
στασιν; Θά εὑρίσκειν ἀπλῶς ὅτι τὸ θέαμα τοῦ ξυλίνου
εργοιοῦ εἶνε εὔμορφον. Δέν θά τοῦ ἔμενε καιαῖδος νά
ειστάσῃ ἀν τὸ γεφύρι εἶνεν ἐτοιμόρροπον, ὃν χρη-
ματεύῃ διὰ νά περούνον ἀνθρωποι, καὶ ὃν ἀπεκοιμήθη
ὑπῆρεσία τῶν Δημοσίων ἔργων... Οἱ ξένοι δὲν ἔξε-
ίζουν αὐτὰς τὰς λεπτομερείας, διότι δεν ἔχουν και-
ρόν. Βιάζονται. Καὶ τόσον βιάζονται ὥστε μόλις θά
ροφθάσουν, ὑπόθετω, νά ίδουν τοὺς Ἀγῶνας τὴν
αρχόπολιν, καὶ τὸν Μερακλῆν. Ἀδίκως λοιπὸν γνα-
ζούμεθα.

Ουαρέν,
Ο, βεβαιωθῆτε δτι δλον αὐτὸ τὸ πυρετώδες ξύσι-
ον, συπονησμα, τρίψιμον καὶ γνάλισμα τῶν λεπτο-
ρειδῶν, εἶνε μάταιος κόπος. Αὐτὸ δὲ τὸ δποῖον λέμε
αρκώς « θὰ μᾶς ίδουν οἱ ζένοι » εἶναι μεγάλο
εδόδος. Οι ζένοι δὲν θὰ μᾶς ίδουν. Οι ζένοι δὲν βλέ-
πουν εἰς διάστημα 15 ήμερών. « Άλλοιμονον ὅτι μᾶς
μετεπαν... » Όταν κανεὶς πηγαίνει εἰς ένα σπήλι νὰ φι-
ξενηθῇ, θὲλ ίδη δλα τὰ ώραια πράγματα τοῦ οικο-
σπότου. Την ώραιότεραν του γλάστραν, τὰ καλύ-
πτα μαχαιροπήρουνά του, καὶ τὸν σχετικῶς εύπρο-
οπτεον, έχ τῶν σκύλων του.

Ερωτῶ λοιπὸν — οητοφικὸν σχῆμα τοῦ κ. Θεοτόκου — τὸ ἔνθιστον.

Ἐλνε δυνατῶν οἱ ἔσοι νά ίδουν ποτὲ τὸν πρώφητὸν ἡγούμενον τῆς Πεντέλης, καὶ τὴν πολιτικὴν ἡ ὁποία, διὰ καθηδικασθέντα τὸν ἀδιάνατον τοῦτον καλόγηρον, ζητεῖ ἄλλα καὶ σώνει νά τὸν γλυτώσῃ; Οὐδέτετο. Ἀλλὰ τὰ ἐργοταπεικτεῖ, τὰ ὅποια ἔξεστοστερεψαν τὰ ἀτυχῆ αὐτῷ υποτυρόφυντον, καὶ μένουν πάλιν ἀνοικτά, ἀθάνατα τοπεῖσμα τῆς γηραιᾶς Ἡδυκῆς; Οὔτε αὐτά θὰ μηδεμιῇ νά τὰ ίδουν. Ἀλλὰ τὸν ψηφοφόρον Ἐλληνα ὁ κοιτοὶς πουλέται, καὶ τὸν ὑποψήφιον ὁ ὅποιος τὸν νορμάζει; Οὔτε αὐτοὺς. Τὰ ἀναγνώσματα τῶν ἐφημερῶν; Ὁχι. Τὴν καθαρεύουσαν τῶν Ἀλφαβηταρίων; Ὁχι. Τοὺς βιβλιοκαπάλους; Ὁχι. Τὴν παράβασιν τῶν λογικῶν πρωτοκόλλων τιμῆς; Ὁχι. Τοὺς μικτούς, ὃντας ἀμιγεῖς; Οὔτε

νας, μὲ μελέτας εἰδικᾶς καὶ πλονσίως εἰκονογραφημένον.

Περιλήψεις τῆς νέας σειρᾶς τῶν Αρχαιολογικῶν Μαθημάτων τῶν Παναθηναίων ὑπὸ τοῦ κ. Ἀρβανιτοπούλου. Θὰ δώσωμεν ἀπὸ τοῦ τεύχους τῆς 15 Ἀπριλίου. Αἱ περιλήψεις θὰ ἔναι ἀκριβεῖς μὲ ὅλα τὰ νέα πορίσματα τῆς ἐπιστήμης, μὲ τὴν ἴστορικὴν περιγραφὴν τῆς τύχης τῶν μνημείων εἰς τὰ κύρια σημεῖα των. Θὰ προσταθήσωμεν νὰ δώσωμεν καὶ εἰκόνας ἀναπαριστώσας τὰ μνημεῖα ὅπως ἡσαν πρὸ τῆς καταστροφῆς των.

Τὴν 10 προσεχοῦς Ἀπριλίου ἀρχίζει ἐν Ἀθήναις τὸ Εον Πανελλήνιον Ἱατρικὸν Συνέδριον. Εγγραφαὶ τῶν μελῶν μέχρι 1 Ἀπριλίου.

Δύο ἀπὸ τοὺς ὄριστες τοῦ ἀθηναϊκοῦ τύπου, οἱ κ. Γεώργιος Βουτσινᾶς καὶ Ζ. Λ. Παπαντωνίου, ποντόστη χάροις καὶ εὐφυΐᾳ στολίζει καὶ τῶν δύο τὸ γράψιμον, ἀνέλαβαν τὴν διεύθυνσιν τοῦ «Ἀστεως», ἀποχωρήσαντος τοῦ κ. Ρέπουλη.

Ἐπροκηρύχθη διαγνωσμὸς διὰ τὴν κατασκευὴν ἀνδριάντος τοῦ μακαρίτου πρωθυπουργοῦ Θεοδώρου Δηλιγιάννη. Οἱ δροὶ τοῦ διαγνωσμοῦ εἶναι πολὺ περιεργοὶ ὅμως. Ὁρίζονται ἐκ τῶν προτέρων, διτὶ πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἀνδριάς ἀνώτερος τοῦ φυσικοῦ «οὐτως ὥστε ἔξικανῆς ἀποστάσεως νὰ φαίνηται ἀνδρομήκης». Συνιστοῦν στάσιν ἔντονος. Ἰδού καὶ ἔνας ὅρος διλόληρος «Τὰ ἔργα θέλει κρίνῃ ἡ ἐπιτροπεία παραλαμβάνοντα καὶ καλλιτέχνας ἀν τούτῳ κριθῇ ἀναγκαῖον (!)...». Καὶ ἔνας ἄλλος ὅρος διλόληρος: «Ο γλυπτης, οὗ τὸ πρότλασμα ἐκριθῆσται, ἀναλαμβάνει τὴν ἐκτέλεσιν μόνον τοῦ ἀνδριάντος· διότι περὶ τοῦ βάθρου ἡ ἐπιτροπεία θέλει προκηρύξει προσεχῶς δεύτερον διαγνωσμόν!» Υπογράφει δὲ καὶ ὁ κ. Μιστριώτης.

Ἄγγελεται ἔκδοσις τῶν ἔργων τοῦ Ἀλεξάνδρου Σούτσου. Εὑχῆς ἔργον. Διότι τὰ πονήματα τοῦ Σούτσου, δισοὶ καὶ μαρχόν τῆς τέχνης, εἶναι μνημεῖον ἴστορικόν.

Εἰς τὸn Mercure de France τῆς 15 Φεβρουαρίου ὁ κ. Δημήτριος Ἀστεριώτης διμεῖται περὶ τῶν τελευταίων Ἑλληνικῶν βιβλίων καὶ τοῦ γλωσσικοῦ μας ζητήματος τοῦ κ. Ψυχάρη. Ομιλεῖ περὶ τοῦ συνεργάτου μας κ. Παύλου Νιοβάνα ἐνὸς τῶν «initiateurs» τῆς ἐλευθέρας μικτῆς ἡ δύοια ἐκνοιάρχης εἰς τὴν ὄμβλιαν καὶ ἀρχίζει νὰ ἐπηρεάζῃ σπουδαῖς τὴν γραφομένην, περὶ τῆς «Τέχνης καὶ Φρενοταύθείας» καὶ τῆς «Γλωσσικῆς Αὐτοβιογραφίας» τοῦ ίδιου.

Μᾶς χρειάζεται μία ἔκδοσις τοῦ Κάλβουν. Η Μαράσλειος βιβλιοθήκη δὲν θὰ τὴν ἀναλάβῃ; Τὰ Παναθηναϊκά ἀργότερα θὰ ἀφιερώσουν ἔνα τεῦχος ὀλόκληρον εἰς τὸν μεγάλον ποιητήν, τὸν σύγχρονον καὶ ἀντίπαλον τῆς προσφδίας καὶ τοῦ στίχου τοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ. Καὶ κανεὶς δὲν θὰναλάβῃ νὰ ἰδρύσῃ τὸν ἀνδριάντο τὴν Ζάκυνθον μ' ἐράνους; Άλλα λησμονῦμεν. Δὲν ενδέχεται μάκιμη τὰ ἔξοδα διὰ μίαν προτομὴν τοῦ Σολωμοῦ εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ο Ιατρὸν Νομπουσίγα Ἀμενόρι εξαίρει τὸ ἔργον

τοῦ Λευκαδίου Χέον τοῦ Ἑλληνο-Ιαπωνος, ὃ ὅποιος ἀπεκάλυψε ἀγγλιστὶ τὴν ιαπωνικὴν ψυχὴν. Περὶ τοῦ Λευκαδίου Χέον ἐγράψαμεν καὶ ἀλλοτε εἰς τὰ «Παναθήναια».

Εἰς τὴν Ἱαπωνίαν, γράφει δὲ Τσουμπούχι, ἡ φιλολογία εἶναι τὸ χειρότερον ἐπάγγελμα. Ο συγγραφεὺς δὲν ἡμπορεῖ νὰ ζῆῃ μὲ τὴν πέναν του μόνον. Πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ ἔνα ἄλλο ἐπάγγελμα ἐπικουμπικῶς. Ἀκόμα χειρότερα ὁ δημοσιογράφος. Ἀφοῦ μὴ τούτων εἶνε ἡ πληθώρα ὅχι τῶν συγγραφέων ἀλλὰ τῶν γραφοντων. Καὶ αὐτὸς ἔσπει εἰς βάρος τῶν ἀληθινῶν φιλολόγων.

ΕΠΕΡΑΣΑΝ τριάμισυ χρόνια ἀφ' ὅτου τὰ «Παναθήναια» ἀπήγυμναν ἔκκλησιν διὰ νὰ στήσουν δι' εἰσφορῶν τὴν προτομὴν τοῦ Σολωμοῦ εἰς τὰς Ἀθήνας, τιμῶντα τὸν μεγαλείτερον ποιητὴν τῆς νέας Ἑλλάδος. Δὲν ἡθελήσαμεν, ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὸν ποιητήν, νὰ περιέλθωμεν τὰ σπίτια καὶ τὰ γραφεῖα ἔνα-ἔνα. Σχεδὸν ἀφήσαμεν τὸ κοινὸν εἰς τὴν διάθεσίν του. Ἐσχηματίσμη οὕτω τὸ ποσόν τῶν 2000 δραχμῶν. Χρειάζονται διμοις ἀκόμη τούλαχιστον 1500 δραχμαί. Επαναλαμβάνομεν τὴν ἔκκλησιν μας καὶ σήμερον μὲ τὴν πεποίθησιν διτὶ δοσοὶ δὲν ἐπρόσεξαν ἵσως τότε, θὰ σπεύσουν τώρα νὰ συντελέσουν εἰς τὴν περάτωσιν τοῦ ἔργουν. Εἶνε καιδὸς ἡ πρωτεύουσα νὰ δειξῃ εἰς τὸν ποιητὴν τοῦ «Υμνου εἰς τὴν Ἐλευθερίαν καὶ τῶν Ελευθέρων Πολιορκημένων διτὶ γνωρίζει νὰ τιμᾷ τὰ τέκνα ποὺ ἐδόξασαν τὴν πατρίδα».

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Η ΑΓΑΠΗ ὑπὸ Χ. Χοηστοβασίλη. Ἀθήνα 1906 τυπογραφεῖον ΙΙ. Α. Πετράκου.

ΟΙ ΣΚΙΕΣ ΜΟΥ ποιήματα Δημητρίου Τανταλίδη. Ἀθήνα 1906.

Διορθώσεις:

Εἰς τὸ τελευταίον τεῦχος ἡ εἰκὼν τοῦ Σοφοκλέους ἐγράφη ὡς εἰκὼν τοῦ Αἰσχύνη καὶ τὸ ἀντίθετον.

Ἄγγελλονται:

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ἐπιστημονικὴ πολιτικὴ 1837-1903 εἰς δύο τόμους ὑπὸ Λεωφγίου Ασπρέα.